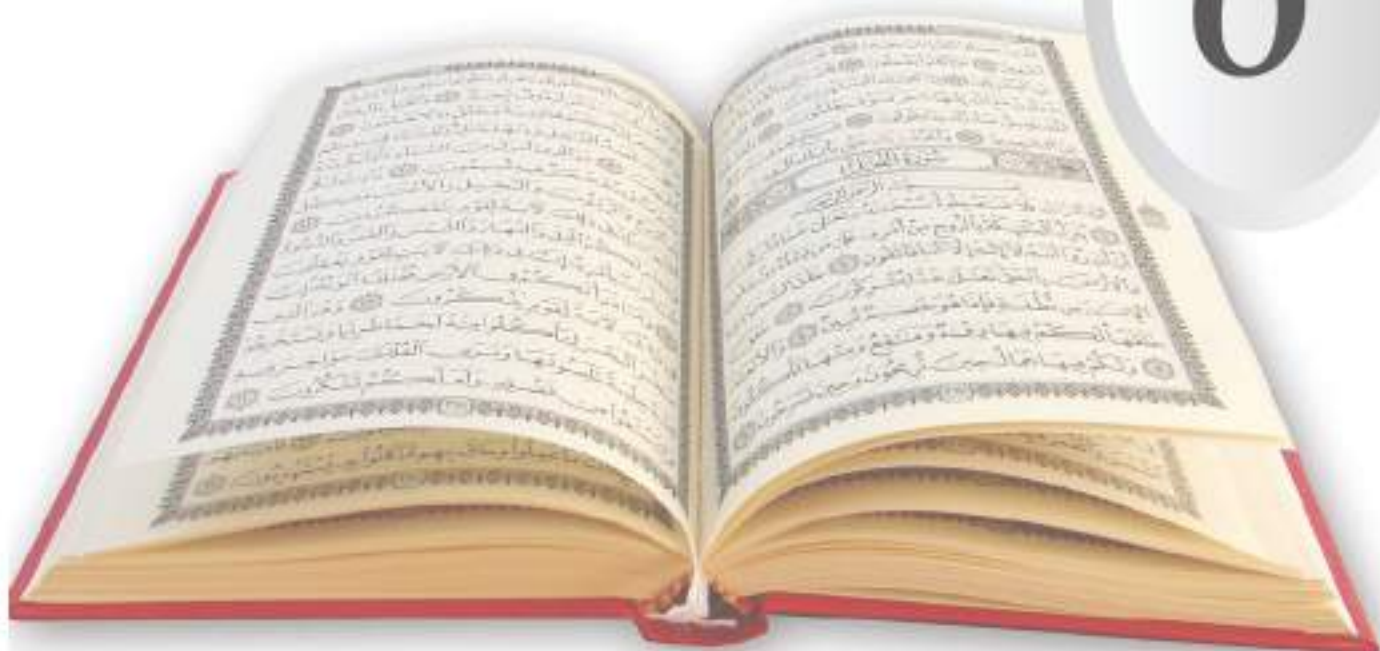

ORTAOKUL VE İMAM HATİP ORTAOKULU

DERS KİTABI

KUR'AN-I KERİM

6

YAZARLAR

Yrd. Doç. Dr. M. Vehbi DERELİ

Nazif YILMAZ

DEVLET KİTAPLARI

BEŞİNCİ BASKI

....., 2019

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI : 6033
DERS KİTAPLARI DİZİSİ : 1655

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

EDİTÖR

Prof. Dr. Mehmet BAYYİĞİT

GÖRSEL TASARIM UZMANI

Hacı Ahmet YÜCEL

DİL UZMANI

Ahmet POLAT

PROGRAM GELİŞTİRME UZMANI

Hasan TOPAL

REHBERLİK UZMANI

Mehmet Nezir ARAZ

ÖLÇME DEĞERLENDİRME UZMANI

Mehmet Ali KARAKUŞ

ISBN: 978-975-11-3915-3

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 30.05.2014 gün ve 40 sayılı kararı ile ders kitabı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 28.05.2019 gün ve 10444088 sayılı yazısı ile beşinci defa 90.295 adet basılmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanından beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

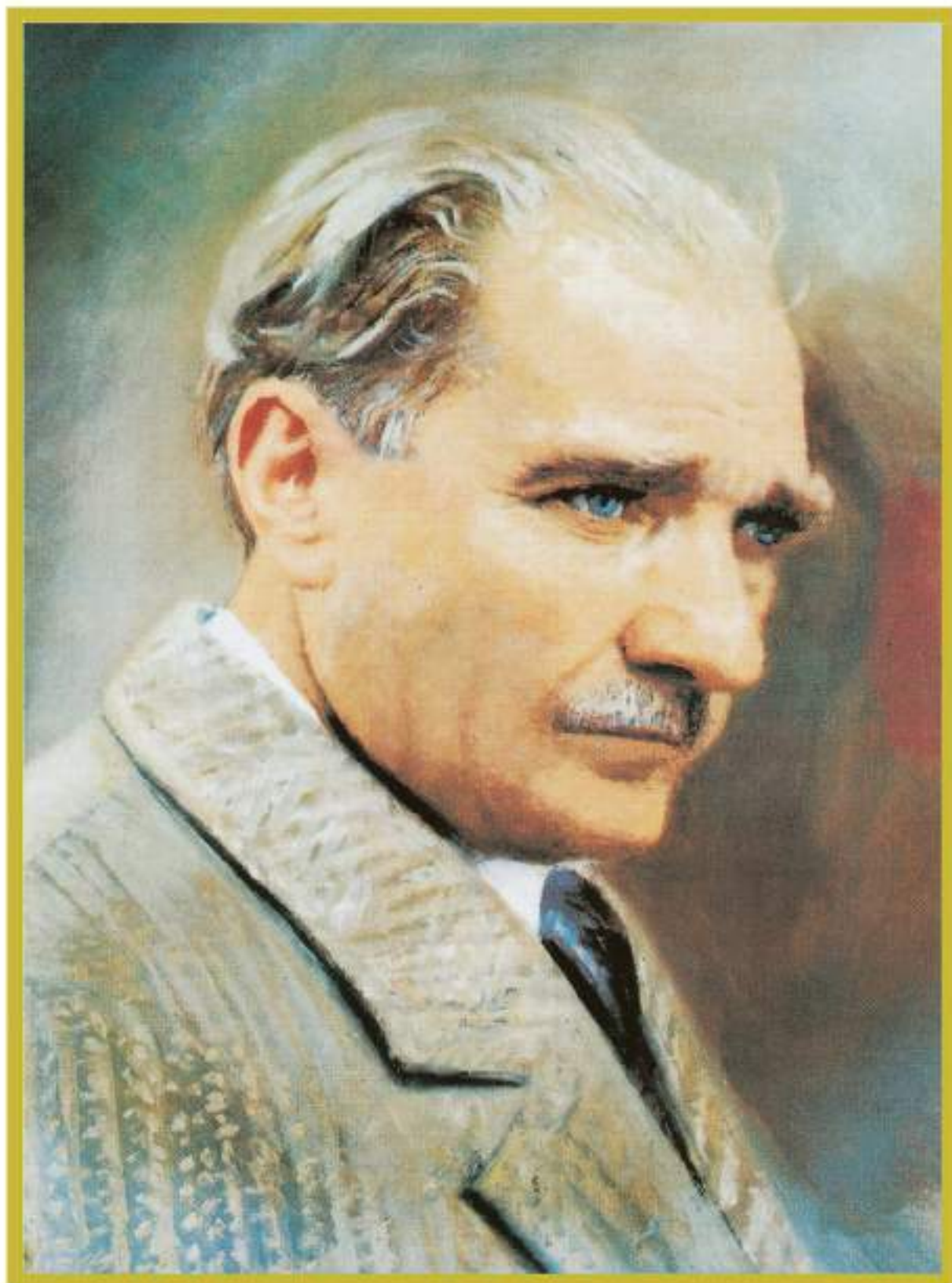
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: KUR'AN-I KERİM'İ TANIYALIM 9

I. KUR'AN-I KERİMİ GÜZEL OKUMA 10

1. K. Kerim'i Doğru ve Güzel Okumanın Önemi 10

2. Tecvid Nedir? 15

II. KUR'AN'IN MESAJINI ANLIYORUM 17

1. Kur'an Kıssaları Öğreniyorum: Hz. İbrahim, Hz. İsmail, Hz. İshak 17

2. Sureleri Tanıyorum: Alak, Müzzemmil ve Müddessir Sûreleri 38

3. Kur'an'dan Dualar Öğreniyorum (Taha 114) 63

4. Kur'an Kavramlarını Öğreniyorum: Dua, Zikir, Tesbih, Secde 63

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM 70

2. ÜNİTE: KUR'AN-I KERİM'İ GÜZEL OKUMA 71

I. OKUNACAK SURE VE AYETLER 93

- 1. Bakara Suresi (16-30 sayfalar) 93
- 2. Yâsîn Suresi 78

II. TECVÎT BİLGİSİ 94

- 1. Uzatma (Med) ve Çeşitleri 94
 - 1.1. Medd-i Tabîî 96
 - 1.2. Medd-i Muttasıl 97
 - 1.3. Medd-i Munfasıl 97

III. EZBERLENECEK DUALAR, SURELER VE ANLAMLARI 98

- 1. Kunut Duaları ve Anlamlarını Öğreniyorum 98
- 2. Amentü ve Anlamını Öğreniyorum 99
- 3. Felak Suresini ve Anlamını Öğreniyorum 100
- 4. Nas Suresini ve Anlamını Öğreniyorum 101
- 5. Tebbet Suresini ve Anlamını Öğreniyorum 102
- 6. Nasr Suresini ve Anlamını Öğreniyorum 103
- ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM 104

1. ÜNİTE

KUR'AN-I KERİM'İ TANIYALIM

Hazırlık Soruları

1. Kur'an-ı Kerim'i doğru ve güzel okumak niçin gereklidir? Açıklayınız.
2. Kur'an-ı Kerim'in ilk inen ayetleri hangileridir? Belirtiniz.
3. Hz. İbrahim ve oğlu Hz. İsmail size neler hatırlatır? Açıklayınız.
4. Duanın bize ne gibi faydaları vardır? Araştırınız.

I. KUR'AN-I KERİM'İ GÜZEL OKUMA

NE DERSİNİZ

Kur'an-ı Kerim'i insanın hoşuna giden bir şekilde hiç dinlediniz mi? Sizce diğer kitaplar niçin böyle okunmuyor olabilir?

1. Kur'an-ı Kerim'i Doğru ve Güzel Okumanın Önemi

Kur'an-ı Kerim, sevgili peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'e Cebrail (a.s.) vâsıtasıyla indirilen, okunmasıyla ibadet yapılan, ilâhî kitabın adıdır. Bize kadar hiç bir değişikliğe uğramadan ulaşmış olan, Allah'ın (c.c.) indirdiği, son mukaddes kitaptır.

Kur'an-ı Kerim, sözlerin en üstünü ve en güzeli olan Allah kelâmıdır. Onu öğrenen ve öğretenler de insanların en hayırlılarıdır. Peygamberimizin "Sizin en hayırlınız, Kur'an'ı öğrenen ve öğreteninizdir."¹ hadisi bu konuda bizim için en büyük müjdelerden biridir.

Kur'an okumayı öğrenerek, başkalarına da öğreterek en hayırlı, en üstün kimselerden olmaya ne dersiniz?

Bütün yönleriyle eşsiz bir kitap olan Kur'an, kıyamete kadar geldiği şekliyle kalıp insanlığı aydınlatmaya devam edecektir. Kur'an-ı Kerim, hükümleri kıyamete kadar geçerli olan ve Allah (c.c.) tarafından korunacağı "Kur'an'ı kesinlikle biz indirdik; elbette onu yine biz koruyacağız."² ayetiyle belirtilen eşsiz bir kitaptır.

¹ Buhari, Fedâilü'l-Kur'an, 21.

² Hicr suresi 9. ayet

Bize Kur'an'ı gönderen Allah Teâlâ, onun indiriliş şeklini ve nasıl okunması gerektiğini şöyle belirtir:

“ (Ey Peygamber!) Biz onu Kur'an olarak, insanlara dura dura okuyasın diye (ayet ayet; sure sure) ayırdık; onu peyderpey indirdik.”³

DÜŞÜNELİM

“Biz onu, anlayasınız diye, Arapça bir Kur'an olarak indirdik”

(Yusuf suresi, 2.ayet).

Kur'an-ı Kerim niçin Arapça indirilmiştir? Bu ayet size ne anlatıyor?

Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v.) Mekke'de doğmuştu. Arapça konuşuyordu. Arapça konuşan bir toplum içindeydi. Bu yüzden ona indirilen Kur'an-ı Kerim'in dili de Arapça olmuştur. Ancak Kur'an, sadece Arap toplumuna değil bütün insanlığa seslenir. Tek bir döneme değil, bütün çağlara hitab eder. Bu sese kulak vermek ise onu orijinal diliyle okumak ve anlamaya çalışmakla mümkün olacaktır. Bu sebeple, inanan insanlar olarak, öncelikle Allah'ın bize gönderdiği mesaj olan Kur'an'ı doğru bir şekilde okumak için çaba göstermeliyiz?

İbadetlerin en önemlisi olan namazın farzlarından birisi de namazda Kur'an'dan kolayımıza geleni (bir miktar) okumaktır. Buna "kıraat" denir. Kur'an'a yönelik görevlerimizin başında, onu doğru bir şekilde okumayı öğrenmek ve namazlarımızda okumak için ezberlemek gelmektedir.

DÜŞÜNELİM, ARAŞTIRALIM

Kur'an'ı doğru ve güzel okuyabilmek için neler yapmalıyız? Araştırınız.

³ İsrâ suresi, 106. ayet.

Kur'an-ı Kerim okumak aynı zamanda bir ibadettir. Çünkü Rabbimiz, Yüce Kur'an okuyanların kazanacağı ödülü şöyle müjdeler:

“Allah'ın kitabını okuyanlar, namaz kılanlar, kendilerine rızık olarak verdiğimizden gizlilikle ve açıktan başkalarına verenler, asla zarara uğramayacak bir kazanç umarlar. Çünkü Allah, onların mükâfatlarını tam olarak verecek, üstelik onlara fazlasını da ihsan edecektir. O, çok bağışlayıcıdır, şükre layık olandır.”⁴

Kur'an'ın hayatımıza yön vermesi için onu okumaya ve anlamaya önem veririz. Bir o kadar da onun içerdiği bilgi hazinelerinden yararlanmaya çalışırız. Kur'an-ı Kerim ile meşgul olmak aynı zamanda bizi yaratan Allah'a (c.c.) ve onun sözlerine verdiğimiz değer de bir göstergesidir. Mesela Fatiha suresini bütün namazların her rekatında okuruz. Namazlarımızda günde ortalama kırk defa okuduğumuz bu sureyi ve bildiğimiz diğer sureleri Rabbimizin huzurunda en doğru

şekilde okumak için gayret ettikçe yukarıdaki ayette verilen müjdeye ulaşma imkânı bulacağız.

Sevdiğimiz, hoşlandığımız bir şeyi elde etmek için ne kadar uğraşırsak uğraşalım, hiç yorgunluk hissetmeyiz. Okuldaki bir sınavımız için çalışıp güzel bir sonuç aldığımızda, verdiğimiz çabaya değdiğini düşünürüz. Kur'an-ı Kerim'i okumak ve anlamak için göstereceğimiz çaba da boşa gitmeyecektir. Bu gayretimizin karşılığını her açıdan alacağımızdan en küçük bir kuşkuumuz olmamalıdır. Bir diğer açıdan Kur'an'ı okudukça hayatın getirdiği yorgunluklarımızdan eser kalmadığını ve içimizin huzurla olduğunu göreceğiz.

⁴ Fâtır suresi, 29–30. ayetler.

BİLGİ KUTUSU

Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim, 610 yılının ramazan ayında indirilmeye başlanmış ve indirilişi yaklaşık yirmi üç yılda tamamlanmıştır. Kur'an öyle mübarek, öyle bereketli bir kitaptır ki indiği geceye de indiği aya da değer katmıştır. Onun inmeye başladığı gece, kıymeti çok büyük anlamına gelen "Kadir Gecesi" adını almış, bin aydan daha üstün kılınmıştır.⁵ Bu sebeple Kur'an'a olan ilgimizi artırdığımızda, bizim de kıymetimizin artacağını bilmeliyiz.

Kur'an-ı Kerim, indirilmeye başladığı günden itibaren inanan-inanmayan herkesi derinden etkilemiştir. Bu etkinin oluşmasında onun içerdiği gerçeklerin yanı sıra, kendine özgü okunuş tarzının da önemi büyüktür. Peygamberimiz, sahâbiler onu özgün okuyuşuna uygun olarak tilâvet etmenin çabası içinde olmuşlar ve öyle okunması gerektiğini belirtmişlerdir. Kur'an-ı Kerim, Allah'ın (c.c.) sözü olduğundan, en büyük saygıya layık olmasının yanı sıra onu Allah'ın yüceliğine yaraşır bir titizlikte ve en güzel şekilde okumaya da özen göstermeli, bunun için gereken çaba sarfedilmelidir.

Peygamberimiz, hayatı boyunca Kur'an'ı vahiy meleği Hz. Cebrail'in kendisine öğrettiği şekilde ağır ağır, tane tane okumuş; onun nasıl okunacağını bize öğretmiştir. Ashabını sürekli olarak Kur'an okumaya teşvik etmiş, Kur'an okuyan ve hayatını onun esasları doğrultusunda düzenleyen kişilerin imrenilecek kimseler olduklarını haber vermiştir.⁶ Okuyacağımız her ayetin bizi cennete ulaştıran bir nur olacağını müjdelemiştir.⁷ Onun her harfine karşılık on katıyla sevap elde edeceğimizi bildirmiştir.⁸

DÜŞÜNELİM

"Kur'an'ı güzel bir şekilde (tertîl ile) (ağır ağır, tane tane, anlayarak ve hissederek) oku!"

(Müzzemmil suresi, 4. ayet.)

Bu ayete göre Kur'an-ı Kerim'in nasıl okunması gerektiği üzerinde düşününüz. Kur'an'ı güzel okumanın size neler kazandıracığını arkadaşlarınızla konuşunuz.

⁵ Kadir suresi, 3. ayet.

⁶ bk. Buhari, Fedâilü'l-Kur'an, 17; Müslim, Salâtü'l-Müsafirîn, 243.

⁷ bk. Ahmed b. Hanbel, Müsned, II, 341.

⁸ bk. Tirmizî, Fedâilü'l-Kur'an, 16.

İslâm'ın temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim, indirilmeye başlandığı günden itibaren Müslümanlar tarafından öğrenilmiş ve anlaşılmaya çalışılmıştır. Onun anlaşılması için öğretiminin de bir bütünlük içerisinde değerlendirilmesi gerekir. Bu noktada okuma ve anlamayı birbirinden ayrı düşünemeyiz.

Hız. Peygamber (s.a.v.), daha Mekke'de iken sahabeden Hız. Erkam'ın evinde Kur'an öğretimi-ne bizzat önem vermiştir. Medine'de ise ilk düzenli Kur'an okulu olan Suffe yine Peygamberimiz tarafından kurulmuştur. Sahâbiler burada Kur'an'ı ezberlemişler ve anlamadıkları ayetleri Pey-gamberimiz'e (s.a.v.) sorarak öğrenmişlerdir. Allah (c.c.) katından bölüm bölüm indirilmekte olan ayetler indirilir indirilmez sahabiler tarafından ezberlenmiştir. Bu uygulama sonraki dönemlerde Müslümanlar tarafından da benimsenmiş ve Kur'an'ı öğrenme faaliyetleri kuşaklar boyu devam etmiştir. Nesilden nesile en güzel şekilde okunarak aktarılan Kur'an, günümüze kadar hiçbir de-ğişikliğe uğramadan ulaşmıştır.

Peygamberimiz, güzel sesli ve ezberleme yeteneği güçlü olan sahabilerini Kur'an ezberleme-ye teşvik etmiş, bu konuda onları özel olarak yetiştirmiştir. Zeyd b. Sabit ve Abdullah b. Mes'ûd gibi bazı sahabiler, Kur'an'ı güzel okuma yönleriyle öne çıkmışlardır. Bu sahabiler, Hız. Peygam-ber'in vefatından sonra, öğrendikleri okuyuş şekillerini öğretmek ve Kur'an'ı insanlara anlatmak için uzak yerlere gitmişlerdir.

NE DERSİNİZ

Peygamberimiz Kur'an'ı güzel okuyanlara değer verir, onlardan Kur'an dinlemeyi çok severdi. Kur'an'ı güzel okumasıyla meşhur olan sahâbi Abdullah b. Mes'ûd (r.a.), bir hatırasını şöyle anlatır:

Bir gün Resulullah (s.a.v.), "Bana Kur'an oku!" buyurdu. "Ey Allah'ın Rasûlü!" de-dim. "Kur'an sana indirilmişken, onu sana ben mi okuyayım?" Rasûlullah (s.a.v.), "Ben, Kur'an'ı başkasından dinlemeyi çok severim." buyurdu. Bunun üzerine Nisâ suresini okumaya başladım. "Her ümmetten bir şahit getirip seni de bütün bunla-ra şahit tuttuğumuz zaman onların durumu nice olur?" (Nisa suresi, 41) ayetine geldiğimde, "Şimdilik yeter!" buyurdu. Bir de baktım Rasulullah'ın gözlerinden yaşlar boşanıyordu.

(Buhârî, Fedâikü-Kur'an, 33-35.)

Yukarıdaki örnek olay size neler hissettirdi? Açıklayınız.

Milletimiz de tarih boyunca Kur'an öğrenmeye ve öğretmeye büyük önem vermiştir. Daru'l-Huffaz, Daru'l-Kur'an ve Daru'l-Kurra gibi isimlerle anılan özel müesseseler kurmuştur. Bu merkezlerde, Kur'an'ın doğru ve güzel okunmasına yönelik eğitimler verilmiş, Kur'an'ı en güzel şekilde okuyan hafızlar yetiştirilmiştir.

Kur'an'ı doğru ve güzel okumanın ilk adımı, harflerin çıkış yerlerine ve kalın, ince ya da peltek gibi özelliklerine uygun olarak telaffuz edilmesidir. Bir metin, ancak onu oluşturan harflerin ve kelimelerin doğru telaffuzuyla tam olarak anlaşılabilir. Kur'an harflerinin doğru telaffuz edilmesi, Kur'an'ın verdiği mesajın doğru anlaşılması için de büyük önem taşır. Örneğin, Fatiha suresindeki "ed-Dâlin" kelimesindeki "dat" harfi "Za" şeklinde telaffuz edildiğinde, kelimenin anlamı değişebilir. Anlamı bütünüyle bozan yanlış okumalar, ayette ifade edilen manayı değiştirdiğinde namazın bozulmasına dahi yol açabilir.

Kur'an'ın güzel bir ses ve tarzla okunmasına "tilâvet" denir. Kur'an'ı layıkıyla okuma çabasından "Kıraat" ve "Tecvid" gibi ilimler doğmuştur. Kur'an'ın kendine özgü bir ahengi ve musikisi vardır. Kur'an lafızları, gereği gibi telaffuz edildiğinde, ondaki derin manalar çok daha belirgin bir şekilde açığa çıkacaktır. Güzel ses ve okuyuş tarzı ile oluşan âhenk, insan ruhunu daha çok etkileyecektir. Onu okuyan ve dinleyenler, ilahî kelamın yüceliğini hissetmiş olacaklardır. Kur'an'ın kendine özgü edâsı ile tilâveti, ancak onu Tecvid ilminin kurallarına uygun olarak okumakla mümkün olacaktır.

2. Tecvid Nedir?

Sözlükte bir şeyi güzel yapmak ve süslemek anlamına gelen tecvid, Kur'an-ı Kerim'i doğru ve güzel okuma kurallarını içeren bir ilimdir. Bu ilmin konusu, Kur'an-ı Kerim'in harfleridir.

Bir başka ifadeyle tecvid "Kur'an'ı, onu oluşturan harflerin çıkış yerlerine (mahreçlerine) ve özelliklerine (sıfatlarına) dikkat ederek, layıkıyla okumaktır.

Tecvid ilminin konusu Kur'an harfleridir. Tecvidin gayesi ise Kur'an kelimelerini Hz. Peygamber'den (s.a.v.) alındığı şekliyle muhafaza etmek ve Kur'an okuyuşunda hata yapılmasını önlemektir. Bir anlamda Yüce Allah'ın "Kur'an'ı güzel bir şekilde (tertil ile) (ağır ağır, tane tane,

anlayarak ve hissederek) oku!"⁹ emrini gerçekleştirmektir. İslam bilginleri, ayetteki "tertil" ifadesinin, tecvidli okumanın gerekliliğine işaret ettiğini belirtmişlerdir. Kur'an okuyan kimseye tecvidli okuyuşun gerekli olduğuna işaret ettiğini belirtmişlerdir.¹⁰

Bu ayet, Kur'an üzerinde dikkatle durarak onu anlamaya çalışmanın yanı sıra, Kur'an kelimelerinin doğru, güzel ve düzgün telaffuz edilmesine de dikkat çekmiştir. Bunu gerçekleştirmek için de öncelikle Kur'an harflerinin mahreç ve sıfatları dikkate alınarak telaffuz edilmesi gerekir. İşte tecvid ilmi bu çabaların ürünü olarak ortaya çıkmış ve gelişmiştir.

NE DERSİNİZ

SAKARYA TÜRKÜSÜ

İnsan bu, su misali, kıvrım kıvrım akar ya...
 Bir yanda akan benim, öbür yanda Sakarya.
 Su iner yokuşlardan, hep basamak basamak.
 Benimse alın yazım, yokuşlarda susamak.
 Her şey akar: Su, tarih, yıldız, insan ve fikir...
 Oluklar çift: Birinden nur akar, birinden kir.
 Akışta demetlenmiş büyük, küçük, kâinat...
 Şu çıkan buluta bak, bu inen suya inat!
 Fakat Sakarya başka, yokuş mu çıkıyor ne?
 Kurşundan bir yük binmiş köpükten gövdesine

...

Necip Fazıl Kısakürek, Çile, s. 399.

Yukarıda giriş mısraları verilen şiirin tamamını, şairin "Çile" adlı kitabından bulunuz. Bir arkadaşınızdan önce gelişigüzel, sonra da vurgu, tonlama ve duraklara dikkat ederek şiiri okumasını isteyiniz. İki okuyuş arasındaki farkları ahenk, anlam ve insan üzerindeki etkisi açısından tartışınız.

Kur'an-ı Kerim, ağır ağır, harflerini belli ederek, adeta dinleyenlerin okunan kelimeleri sayabileceği şekilde okunmalıdır. Böyle okunduğu takdirde hem lafızlar doğru okunmuş olacak hem de Allah'ın (c.c.) verdiği mesaj tam olarak açığa çıkacaktır. Çünkü Kur'an-ı Kerim Allah (c.c.) katından lafız ve manasıyla birlikte indirilmiştir. Bu sebeple Kur'an bütünlüğünü oluşturan lafız ve mana örgüsüne bir bütün olarak önem vermek gerekmektedir.

Tecvid ilminin amacı, Kur'an'ın indirildiği şekilde okunmasını sağlamaktır. Tecvid kurallarını uygulayan kimse, Kur'an-ı Kerim'i Arapçanın fonetiğine uygun bir ses ahengiyle doğru ve güzel

9 Müzzemmil suresi, 4. ayet

10 Zemahşeri, el-Keşşaf, Beyrut, 1995, IV, 625.

okur. Böylece yanlış okuyuşlardan korunmuş olur. Kur'an lafızlarının doğru ve güzel okunmasını sağlayan kuralları bize tecvid ilmi öğretir. Dolayısıyla tecvid, Kur'an tilavetinin ayrılmaz bir özelliğidir. Kur'an'ın lafız ve manalarındaki ahenk, ancak tecvid kurallarına uygun bir okuyuşla ortaya çıkar.

Hız. Peygamber, Kur'an'ın tecvidle okunmasına büyük önem vermiş ve böyle okuyanları da takdirle karşılayarak bu kimselere iltifatta bulunmuştur. Meselâ, Kur'an'ı güzel okuma konusunda ün yapmış bir sahâbi olan Abdullah b. Mes'ud için; "Kim Kur'an'ı ilk indiği şekilde okumayı severse, Abdullah'ın okuduğu gibi okusun!" buyurmuşlardır.¹¹

II. KUR'AN'IN MESAJINI ANLIYORUM

1. Kur'an Kıssaları Öğreniyorum:

NE DERSİNİZ

"Halil İbrahim sofrası" ya da "Halil İbrahim bereketi" ifadelerini hiç duydunuz mu? Sizce bu ifadeler ne anlama gelmektedir?

Kur'an'ın anlattığı yaşanmış olaylara Kur'an kıssaları diyoruz. Yüce Rabbimiz Kur'an-ı Kerim'de hayatımıza ışık tutacak geçmişte yaşanmış bazı olayları anlatır. Önceki peygamberlerin ya da bazı milletlerin, insanların hayatlarından örnekler verir. Bizim bu olaylardan dersler çıkarmamızı ister. İyi olayları kendimize örnek almamızı, doğru olmayan davranışlardan uzak durmamızı tavsiye eder.

¹¹ İbn Mâce, Mukaddime, 11.

Hz. İbrahim

Biliyor musunuz?

Hz. İbrahim'in babası putlara tapıyordu. O, küçücük bir çocuk iken bunun doğru olmadığını biliyordu. Hz. İbrahim, bunu babasına defalarca söylemiş, onu putlara tapınmaktan vazgeçmesi için ikna etmeye çalışmıştır.¹²

Hz. İbrahim, hayatı örneklerle dolu büyük bir şahsiyet, büyük bir peygamberdir. Onun yaşadığı asır (M.Ö. 2100), Irak ve çevresinde Kral Nemrud ve soyundan gelenlerin hüküm sürdüğü yıllardı. Ülkenin başkenti Ur şehri ve diğer şehirler, inançsızlığın, ahlaksızlığın, çirkinliklerin, putperestliğin merkezi hâline gelmişti.

Babil Medeniyeti denilen bu medeniyette insanlar Allah'a (c.c.) inanmazlar, putlara, yıldızlara, güneşe ve aya taparlardı. Put imalat-haneleri her gün insanlara yeni putlar üretir, insanlar her yeri putlarla doldurma yarışına girerlerdi. Hatta Kral Nemrud, putlardan sorumlu bir bakan bile atamıştı.

Haksızlığın, inançsızlığın ve putperestliğin var olduğu bu topraklarda bir anne, kutlu bir doğumun hemen öncesinde idi. Bu bebeğin doğumu ile yükselecek ilk ağlama sesi, Allah'a (c.c.) inanmayanlar için bir çılgılık, kainat için bir müjde idi.

İbrahim'in dünyaya gelmesiyle o gün Babilliler farklı bir güne uyanmıştı. Bu doğumun kendilerine neler getireceğinin farkında olmadan işlerine, tarlalarına, puthânelerine, yürüyorlardı. Kral Nemrud da o gün oturduğu görkemli tahtının sallandığını, sarayının çatısının çatırdadığını hissetmemişti.

Anne, müjdeyi alıp koşarak gelen kocası Âzer'in kollarına çocuğu bıraktı. Kocası Âzer, oğlunu öpüp koklayarak bağrına bastı. Çok güzeldi, farklıydı oğlu. Hanımı ile birlikte oğullarına İbrahim ismini verdiler.

O kutlu doğumun ardından günler birbirini kovalıyor, İbrahim hızla büyüyordu. Anne ve babasının gönüllerinin huzuru, gözlerinin nûru olmuştu. Artık yürüyor, koşuyor, çok güzel konuşuyordu. Babası ile şehre uzak yerlere gezintiye çıkıyordu. Her şeyin bir anlamı olması gerektiğini düşünerek her şeyi sorguluyordu. Ağaçları, çiçekleri, dağları, güneşi, ayı, yıldızları soruyordu. Nasıl var

¹² Bkz. En'am suresi, 74. ayet.

olduklarını merak ediyor, babasına sorduğunda babası şaşırıyor, babasının verdiği saçma (doğru olmayan) cevaplar karşısında bir türlü iknâ olmuyordu.

Babası bir put imalatçısı idi. Yanına gittiği zaman babasının kütüklerden, taşlardan yontarak putlar yapmaya çalıştığını görüyor ve hayretler içerisinde kalıyordu. Sonuçta bir odun ya da taş olan, kendisine zarar verecek ya da yarar sağlayamayacak kadar aciz olan bu nesnelere babası ve halkı niçin tapıyordu? Bu putlara odun ya da taş iken ilah olma yetkisi, özelliği veren, babasının vurduğu birkaç darbe mi idi?

İbrahim'in babasına sorduğu bu türden sorular onu çok kızdırıyor olmalıydı ki bazen azarlıyor, yanından kovuyordu. İbrahim'i bir putun boynuna ip takmış sürüyorken, onunla çocukça oynarken, ona su içirmeye, ona yemek yedirmeye çalışırken babası hemen görüyordu. Halktan birisi bu durumu görse adeta korkudan titremeye başlıyor, yerlere kapanıp puttan özürler diliyordu. İbrahim onlara, ağaç olan, taş olan, su içemeyen, yemek yiyemeyen, boynuna bir çocuğun ip takıp da sürmesine engel dahi olamayan bu cansız şeylerden niçin korktuklarını sorunca öfkeyle ona bakıp doğruca babasına şikâyetle gidiyorlardı.

İbrahim'in gönlü ve zihni bazı hakikatlere açılıyor, daha tam anlayamadığı ilahî bir yardım onu sonraki günlere hazırlıyordu. Yerin ve göğün hakikatleri adeta gönlüne bir bir nakşediliyordu. Her şeyin ve evrenin bir yaratıcısının olduğunu biliyor ve asla kavminin düştüğü hataya düşmüyordu. Bir put yapıcısının oğlu olmasına rağmen onu putların önünde eğilirken, putlardan övgüyle bahsederken hiç kimse görmemişti. Ne garip, Allah (c.c.), bir put yapıcısından İbrahim gibi bir çocuğun meydana gelmesini dilemişti. Çünkü Allah (c.c.) ölüden diriyi, diriden ölüyü çıkarırdı.

Akıllı ve Olgun Bir Genç

Daha peygamber olmadan İbrahim'e bazı özellikler lütfedilmeye başlanmıştı. **O, peygamberlik öncesinde de doğru yolda idi. Hz. Nuh'a verilenler Hz. İbrahim'e de tavsiye edilmiş,¹³ ona sayfeler (küçük kitap) verilmişti.¹⁴ Peygamberlikten önce de Allah'ın (c.c.) gözetiminde olan biri idi. Allah Teâlâ bunu şöyle anlatır:**

"Andolsun, biz İbrahim'e daha önce doğruyu bulma gücünü vermiştik. Biz onu iyi tanırdık."¹⁵

"Rabbi İbrahim'e "Müslüman ol!" dediğinde, "Âlemlerin rabbine teslim oldum,"¹⁶ (Müslüman oldum.)" diyerek bu davete icabet etmişti. İbrahim'e peygamberlik görevi verilmişti.

İbrahim (a.s.) çok farklı özelliklerle donatılmış ve bir peygamber olarak görevlendirilmişti. **İbrahim (a.s.), Allah'a özünden çok yalvaran ve yakaran, çok yumuşak huylu, Allah'a sığınan,¹⁷ hanîf yani, Allah'ı bir tanıyan, hakka yönelmiş, Halilullah; Allah dostu,¹⁸ Allah'a itaat eden, hakka yönelen bir ondan idi.¹⁹**

13 Şûrâ suresi, 13. ayet.

14 Necm suresi, 36-37. ayetler.

15 Enbiya suresi, 51. ayet.

16 Bakara suresi, 131. ayet.

17 Hûd suresi, 75. ayet; Tevbe suresi, 114. ayet.

18 Bakara suresi, 135; Âl-i İmrân suresi, 67, 95; Nisâ suresi, 125. ayetler.

19 Nahl suresi, 120. ayet.

Yerin ve göğün sırları kendisine gösterilmişti.²⁰ İnsanların öldükten sonra nasıl diriltileceklerine dair önüne geçilemez bir merak sarmıştı kendisini. Bu nedenle bir defasında yalvaran bir sesle Rabbine seslenmişti. Rabbi ile kendisi arasında şöyle bir konuşma geçmişti:

- Ey Rabbim! Ölüyü nasıl dirilttiğini bana göster.
- Yoksa inanmadın mı? Ey İbrahim!
- Hayır! İnandım, fakat kalbim iyice kansın, tatmin olsun.
- Öyleyse dört tane kuş yakala, onları yanına al, kendine alıştır, sonra (kesip parçala), her dağın başına onlardan bir parça koy. Sonra da onları kendine çağır; kuşların koşarak sana geldiklerini göreceksin. Bil ki Allah üstündür ve hikmet sahibidir. ²¹

Kuşların dirildiğini gören ve gerçekleşen bu mucize ile tam bir huzura kavuşan İbrahim (a.s.) kavminin yanına giderek, ilk kez milletine şöyle seslendi:

- Allah'a kulluk edin. O'na karşı gelmekten sakının. Eğer bilmiş olsanız bu sizin için daha hayırlıdır. Siz Allah'ı bırakıp birtakım putlara tapıyor, Allah hakkında asılsız sözler uyduruyorsunuz. Bilmelisiniz ki Allah'ı bırakıp da taptığınız putlar, size rızık veremezler. O halde rızık Allah katında arayın. Ona kulluk edin ve ona şükredin. Ancak ona döndürüleceksiniz. Eğer size bildirilen gerçekleri yalan sayarsanız, bilin ki sizden önceki birçok millet de kendilerine tebliğ edileni yalan saymışlardı. Peygamber'e düşen, yalnızca açık bir uyarıdır. ²²

Şeytanın Kurduğu Tuzak

Hız. İbrahim, daha önceki peygamberler gibi, soyundan geldiği Nuh (a.s.) gibi, insanları sadece Allah'a kul olmaya davet ediyordu.

İbrahim (a.s.) gözlerinde şefkatle babasına dönerek onu da doğru yola çağırmaya başladı. Babasına dedi ki:

- Babacığım! Duymayan, görmeyen ve sana hiçbir fayda sağlamayan bir şeye niçin taparsın?
- Babacığım! Hakikaten sana gelmeyen bir ilim bana geldi. Öyle ise bana uy ki seni dos-doğru yola çıkarayım.

²⁰ En'am suresi, 75. ayet.

²¹ Bakara suresi, 260. ayet.

²² Ankebut suresi, 16-18. ayetler.

- Babacığım! Şeytana kulluk etme! Çünkü şeytan, çok merhametli olan Allah'a âsi oldu.
- Babacığım! Allah tarafından sana azap dokunup da şeytanın yakını olmaktan korkuyorum.²³

Ne kadar hoş bir ses tonu ile merhametle, hürmetle babasını doğrulara davet etmişti. Bu çağrı karşısında taşlar eriyecek iken babasının kaskatı gönlü yumuşamamış, kalp gözünün önünü kapatan inançsızlık perdesi yırtılmamıştı. Hiddetle, hiç düşünmeden şöyle bağırdı:

- İbrahim! Sen benim tanrılarımdan yüz mü çeviriyorsun? Eğer vazgeçmezsen, and olsun seni taşlarım! Ebediyen benden uzak dur!²⁴

Yumuşak huylu İbrahim, sinirlenmeden, darılmadan, asıl görevini unutmadan babası için Allah'a yalvaracağını söyledi.

- Babacığım, selâm sana! Rabbimden senin için bağışlanma dileyeceğim. Çünkü o bana karşı çok ikramda ve iyilikte bulunandır.²⁵

Artık İbrahim babasından uzak kalmak zorundaydı. Katılaştırmış gönüllere iman ışığı girer mi ümidiyle bir kez daha milletine ve babasına seslendi:

- Söyler misiniz, nelere tapıyorsunuz?²⁶ Onlar:
- “Putlara tapıyoruz ve onlara tapmaya devam edeceğiz.”²⁷ İbrahim:
- Peki, yalvardığınızda onlar sizi işitiyorlar mı? Yahut size fayda ya da zarar verebiliyorlar mı?²⁸ Onlar:
- Hayır, ama biz atalarımızı böyle yapar bulduk. İbrahim:
- İyi ama eski atalarınızın ve sizin nelere taptığınızı biraz olsun düşündünüz mü? İyi bilin ki onlar benim düşmanımdır; ancak âlemlerin Rabbi benim dostumdur. Beni yaratan ve bana doğru yolu gösteren odur. Beni yediren, içiren odur. Hastalandığım zaman bana şifa veren odur. Benim canımı alacak, sonra beni diriltecek odur. Hesap günü hatalarımı bağışlayacağını umduğum da yine odur.²⁹

Bütün bu açıklamalara rağmen taş kadar soğuklardı İbrahim'e karşı. İbrahim çok üzgündü. Göz göre göre babası ve kavmi karanlıklar uçurumuna doğru koşuyorlardı. Çok açık hakikatleri görmek istemiyorlardı.

İbrahim (a.s.)'ın onların tavırları sebebiyle canı çok sıkılmıştı. Ama o, kendisine verilen davet görevini sürdürmeli, tevhid gerçeğini gönüllere taşımalı idi. Gece gündüz çalışıyordu.

23 Meryem suresi, 42-45. ayetler.

24 Meryem suresi, 46. ayet.

25 Meryem suresi, 47. ayet.

26 Şuara suresi, 70. ayet.

27 Şuara suresi, 71. ayet.

28 Şuara suresi, 72-73. ayetler.

29 Şuara suresi, 74-82. ayetler.

Alemlerin Rabbi Allah'tır

Bir gece yıldızlara tapınan insanların bulunduğu bir yere, onları davet için gitti. Gecenin karanlığı etrafı kaplayınca bir yıldız gördü. Ama bu sefer İbrahim farklı konuşuyordu.

– Bu, benim Rabbim olmasın?

Herkes şok olmuştu. Ne demek istiyordu İbrahim. Ağzından o güne kadar ilahları için bir kez dahi övgü duymadıkları İbrahim, yanlışından dönmüş müydü, yoksa başka bir planı mı vardı? Meraklarından çatlayacaklardı, bekliyorlardı. Keşke İbrahim de kendileri gibi doğruyu görseydi. Onun yıldızlara taptığından emin olduktan sonra evinde üzgün bekleyen babasına koşacaklar, müjdeyi vereceklerdi. Çok geçmeden yıldız batınca İbrahim:

– Ben batanları sevmem, deyiverdi.

Yıkılmışlardı. Tam da yıldızların ilahlığını kabul edeceğini sandıklarında o yine büyük bir darbe indirmişti kendilerine. İbrahim, dolunay halinde ayı doğarken görünce;

– İşte Rabbim bu olmalı? dedi.

Yıldızların ilah olamayacağını söyleyen İbrahim acaba dolunay halindeki ayı görünce mi vazgeçmişti? Belki de aya tapacaktı İbrahim. Beklediler sabaha kadar. Ancak bir darbe daha indi ay da batınca. İbrahim'in dudaklarından şu cümleler döküldü:

– Rabbim bana doğru yolu göstermeseydi elbette yoldan sapan kişilerden olurum.

Tam o esnada güneşi doğarken görünce,

– Rabbim bu mu yoksa? Zira bu daha büyük, dedi. O da batınca:

– Ey kavmim! Ben sizin Allah'a ortak koştuğunuz şeylerden uzağım. Ben sadece hak dine boynumu büküm, yüzümü gökleri ve yeri yoktan yaratan Allah'a çevirdim ve ben müşriklerden değilim, dedi.

İbrahim onların ilahlarının sahte olduğunu bir kez daha ispatlamıştı. İlah diye tapındıklarının gün içinde bile kaybolup gittiğini, kudret sahibi olmadıklarını onlara haykırmıştı. Ama inançsızlık kibirle birleştiğinde akıllar doğru olanı anlar da diller bunu söyleyemezdi. Milleti ona karşı çıkarak onunla tartışmaya girdi. İbrahim (a.s.) onlara:

– Beni doğru yola iletmişken, Allah hakkında benimle tartışıyor musunuz? Ben sizin ona ortak koştuğunuz şeylerden korkmam. Ancak, Rabbimin bir şey dilemesi hariç. Rabbimin ilmi her şeyi kuşatmıştır. Hâlâ ibret almıyor musunuz?

Siz, Allah'ın size haklarında hiçbir hüküm indirmedeği şeyleri ona ortak koştuktan korkmazken, ben sizin ortak koştuğunuz şeylerden nasıl korkarım! Şimdi biliyorsanız söyleyin, iki gruptan hangisi güvende olmaya daha lâyıktır? diye seslendi.³⁰

Nemrud ve Genç İbrahim

Keşke anlasalardı. Ama inat ettiler. İbrahim (a.s.) davetinde yeni bir aşamaya girmişti. Davet etmesi gereken bir kişi daha vardı. Yeryüzünde zorbalık yapan, ilah olduğunu iddia eden bu adam hakikat yolundan çekilirse belki insanların iman etmeleri daha kolaylaşırdı. Doğruca Nemrud'un sarayına gitti ve onu Allah'a kulluğa çağırdı. Nemrud bırakın kabul etmeyi şımararak onunla Rabbi hakkında tartışmaya girdi.

İşte o zaman İbrahim:

– Benim Rabbim hayat veren ve öldürenidir, dedi.

O da:

– Ben de hayat verir ve öldürürüm, dedi.

Nemrut, askerlerine iki adam tutup getirmelerini emretmişti. Adamlar getirildi. Adamlardan birini rastgele işaret ederek askerlerine onu öldürmelerini emretti. Diğerini de salıverdi.

– Bak, ben de öldürdüm ve hayat verdim, dedi.

³⁰ Enâm suresi, 76-81. ayetler.

Tartışmaya gerek yoktu. Bu konu üzerinde zalim Nemrud'a cevap olarak İbrahim (a.s.):

– Allah güneşi doğudan getirmektedir; haydi sen de onu batıdan getir, deyiverdi.

Nemrud şaşırarak kalmıştı. **“Allah zalimleri asla başarıya ulaştırmaz”³¹** gerçeği bir kez daha ortaya çıkmıştı.

Acizliği ispat edilen, tahtında şaşkınlıktan kıvranıp duran Nemrud'un huzurundan elini kolunu sallayarak çıkıp gitmişti İbrahim. Neydi bu genci bu kadar cesur kılan? Kim vardı arkasında da Nemrud hiçbir şey yapmaya cesaret edememişti?

Ünü yayılıyordu İbrahim'in. o, hiç durmadan çalışıyor, hiçbir şeyden çekinmeden hak bildiği yolda yürüyordu. Bir gün yine babasının da aralarında bulunduğu bir grup insanla karşılaştı ve onlarla konuşmaya başladı.

- Şu karşısına geçip tapmakta olduğunuz heykeller de ne oluyor?
- Biz, babalarımızı bunlara taparlarken bulduk.
- O halde, doğrusu, siz de, babalarınız da açık bir sapıklık içindesiniz.
- İbrahim! Bize gerçeği mi getirdin, yoksa sen oyunbazlardan biri misin?

– Hayır, sizin Rabb'iniz Allah, göklerin ve yerin de Rabb'idir ve ben buna şahitlik edenlerdendir. Allah'a yemin ederim ki, siz ayrılıp gittikten sonra putlarınıza bir şeyler yapacağım (bir tuzak kuracağım)!³²

Putların Kırılışı

Bir bayram günü idi. İnsanlar eğlenmek için bayramın kutlandığı alana gittiler. Gitmeden önce de putlarına ikram olarak birçok yiyecek ve adaklar sundular. İbrahim'i de götürmek istediler. Ama o gitmeyi reddetti. Daha önceden kafasında kurguladığı planını uygulama fırsatı yakalamıştı. Putların bulunduğu mekâna yürüdü ve oraya konmuş yemekleri görürnce;

– Yemiyor musunuz? Neden konuşmuyorsunuz? dedi.

Bunun üzerine, yanlarına gelip sağ eliyle vurdu, kırıp geçirdi.³³ Sonunda İbrahim onları paramparça etti. Yalnız

31 Bakara suresi, 258. ayet.

32 Enbiya suresi, 52-56. ayetler

33 Saffat suresi 91-93. ayetler

onların büyüğünü bıraktı, belki ona müracaat eder de danışırılar diye.³⁴

Bayram, eğlence bitmişti. Herkes keyifli idi. Evlerine gitmeden önce tapınağa uğrayan insanların yüzlerindeki gülücükler ve ağızlardaki kahkahalar yerini hüzne ve şaşkınlığa bırakmıştı. Başlarına felaket mi gelecekti böyle bir günde? Kim yapmıştı bunu. Biri hariç, bütün putlar yerlere yuvarlanmıştı. Birbirlerine sormaya başladılar:

- Bunu tanrılarımıza kim yaptı? Muhakkak o, zalimlerden biridir.

Bir kısmı, "Bunları diline dolayan bir genç duyduk. Kendisine İbrahim denilirmiş."³⁵ "O hâlde onu hemen insanların huzuruna getirin. Belki şahitlik eder."³⁶ dediler.

Putperestler koşarak İbrahim'e geldiler. onu hesaba çektiler.

- Bunu ilâhlarımıza sen mi yaptın İbrahim?

İbrahim (a.s.) büyük putu işaret ederek:

- Belki de bu işi şu büyükleri yapmıştır. Hadî onlara sorun, eğer konuşuyorlarsa!

Bir sessizlik oldu. Ne yapacaklardı, doğru ya, en büyük puta sormalı idiler. Putlar konuşur mu idi? Bu putlar neden kendilerini koruyamamışlardı? Bunun üzerine, kendi vicdanlarına dönüp, kendi kendilerine "Zalimler sizlersiniz, sizler!" dediler. Bu düşünüş pek de uzun sürmedi. İç dünyalarında İbrahim'in sözlerini haklı görenler, gururlularına yenik düştüler ve eski hallerine döndüler.

- Sen de bunların konuşmadığını pek âlâ biliyorsun.

- Öyleyse, Allah'ı bırakıp da, size hiçbir fayda ve zarar vermeyen bir şeye hâla tapacak mısınız? Size de, Allah'ı bırakıp tapmakta olduğunuz şeylere de yuh olsun! Siz akıllanmaz mısınız?³⁷

Yonttuğunuz şeylere mi tapıyorsunuz? Oysa sizi de, yonttuklarınızı da Allah yaratmıştır.³⁸ dedi İbrahim.

Ateşe Atılan Doşt

Ne olacağı belli değildi. Çok kritik bir andı. Bir kıvılcım her şeyi değiştirebilirdi bu gergin ortamda. İçlerinden birkaç zalim herkesi kışkırtmaya başladı.

- Eğer iş yapacaksanız, onu yakın da tanrılarınıza yardım edin!³⁹ Onun için bir bina yapın ve derhal onu ateşe atın! dediler.⁴⁰

Sözlerle susturamadıkları İbrahim'i ateşle susturacaklardı. Ama bilmedikleri bir gerçek vardı; mü'min için inancı uğruna

34 Enbiya suresi, 58. ayet.

35 Enbiya suresi, 59-60. ayetler.

36 Enbiya suresi, 61. ayet.

37 Enbiya suresi, 62-67. ayetler.

38 Saffat suresi, 95-96. ayetler.

39 Enbiya suresi, 68. ayet.

40 Saffat suresi, 97. ayet.

ölümü tatmak, sadece dosta erken kavuşmaktı. Onlar kendilerince İbrahim aleyhine hüküm verirken, ilahî iradenin kendileri için belirlediği şeyden habersizdiler. Allah Teâlâ bu durumu Kur'an'da şöyle belirtir:

“Böylece İbrahim’e bir tuzak kurmayı istediler. Fakat biz onları alçaklardan kıldık.”⁴¹

Büyükçe bir mancınık inşa ettiler. Bir insanı öldürmek için birkaç odun parçasını tutuşturmak yeterli iken herkes ateşe odun taşıdı. Devasa bir ateş yaktilar. İbrahim’in öldürülüşü bir törene dönüştürülmüştü. Belki de bu cinayete herkes ortak edilerek bir masumun öldürülüşüne itiraz edeceklerin sesi kesiliyordu ya da bir daha ilahlarına ses çıkartmaya cüret etmeye kalkacaklara gözdağı veriliyordu.

İbrahim (a.s.), ateşe fırlatılmadan önce elleri bağlı olarak bekletiliyordu. Bu sırada insanlardan bazıları onun yalvaracağını, “hata ettiğini” söyleyip af dileyeceğini sanıyorlardı. Ateş o kadar büyüktü ki yanına yaklaşılamıyordu. Artık İbrahim’in kurtulmasına imkan yoktu. Ama İbrahim ağzında dualarla Allah’a teslim olduğunu gösteriyordu. Bu esnada ipi kesip mancınığı salıverdiler. İbrahim (a.s.)’ı dağ gibi ateşin içine attılar.

O âna kadar ne olacağını bilmeyen, ateşin ortasında Rabbi için can vermeyi bekleyen İbrahim (a.s.), gül bahçesine düşmüştü. Cennette miydi? Hayır. Peki, ne olmuştu? Allah’ın fermanı yankılanmıştı bütün âlemde: **“Ey ateş! İbrahim için serinlik ve esenlik ol!”⁴²** diye.

Kim vermişti ateşe yakma özelliğini? Yemyeşil ağaçların kuruduktan sonra yakılmak için kullanılabileceğini kim söylemişti? Yeri ve göğü var eden, kurallar koyan Âlemlerin Rabbi Allah bütün ateşi bir gül bahçesine çevirmişti dostu İbrahim için.

Oda ne? İbrahim mancınıkla atıldığı yerden yürüyerek çıkıp geliyordu. Yüzünde dostunun yarımının verdiği güven ve tebessüm vardı.

Hız. İbrahim Filistin’e Yerleşiyor

Hız. İbrahim bu açık mucize karşısında insanların düşüncesinin değişeceğini ve iman edeceklerini bekliyordu. Ama onun arzu ettiği şey olmadı. Kavmi yine ona karşı geldi ve bu da İbrahim’in onlardan ayrılması demekti. İbrahim onlara dedi ki:

⁴¹ Saffat suresi, 98. ayet.

⁴² Enbiya suresi, 69. ayet.

– Siz, sırf dünya hayatı uğruna Allah'ı bırakıp birtakım putlar edindiniz. Sonra kıyamet günü (gelip çatığında ise) birbirinizi tanımazlıktan gelecek ve birbirinize lânet okuyacaksınız. Varacağınız yer cehennemdir ve hiç yardımcınız da yoktur.⁴³

– Ben Rabbime gidiyorum. O bana doğru yolu gösterecektir.⁴⁴

Ona destek veren hiç kimse yoktu. Fakat Lût adında bir genç çıktı ve Hz. İbrahim'e iman etti.

Lût, İbrahim'in yeğeni idi. Birlikte yola koyulmak için hazırlıklar yaptılar. Kaderlerinde neler yazılı olduğunu bilmiyorlardı.

Hanımı Sâre ve yeğeni Lût ile yola koyulan İbrahim (a.s.) Şam diyarına ulaştı. O günlerde Şam: Hicaz'ı, Filistin'i, Ürdün'ü, Suriye'yi içine alan geniş bir bölgenin ismiydi. Burası çok bereketli bir yer olmuştu onlar için. Çünkü Allah:

“Biz, onu ve Lût'u kurtararak, kendisinde âlemlere bereketler verdiğimiz ülkeye ulaştırdık.”⁴⁵ buyurarak bu mekânı, dostu İbrahim için bereketli kılmıştı.

Artık İbrahim'e inananların sayısı gün geçtikçe artıyordu ve müslümanlar “İbrahim Milleti” diye anılmaya başlıyordu.

Allah, zalim kavmin elinden kurtulduktan sonra İbrahim (a.s.)'a müjdeler vermişti. Onu salih evlat ve torunlarla şöyle müjdelemişti:

“Ona İshak ve Yakub'u bağışladık. Peygamberliği ve kitapları, onun soyundan gelenlere verdik. Ona dünyada mükâfatını verdik. Şüphesiz o, ahirette de sâlihler zümresindendir.”⁴⁶

“Onları, emrimiz uyarınca doğru yolu gösteren önderler yaptık ve kendilerine hayırlı işler yapmayı, namaz kılmayı, zekât vermeyi vahyettik. Onlar, daima bize ibadet eden kimselerdi.”⁴⁷

Hz. İbrahim'in bundan sonraki hayatı artık, İsmail, İshak ve Lût (a.s.) ile iç içedir.

Allah'ın dostu İbrahim'in (a.s.) İsmail (a.s.) ile yaşadıkları çok dikkat çekicidir. Hz. İbrahim'in hayatına bir de bu yönden bakıldığında onun iman ve teslimiyeti görülecektir.

43 Ankebut suresi, 25. ayet.

44 Saffat suresi, 99. ayet.

45 Enbiya suresi, 71. ayet.

46 Ankebut suresi, 27. ayet.

47 Enbiya suresi, 73. ayet.

Hz. İsmail

Biliyor musunuz?

Hız. İsmail, babasının rüyasında kendisini Allah (c.c.) için kurban ettiğini gördüğünü söyleyince, "...Babacığım! Sana emredileni yerine getir, inşaallah beni sabredenlerden bulacaksın!"⁴⁸ cümleleri ile onu rahatlatmıştır. Böylelikle hem Allah'a (c.c.) olan bağlılığını hem de babasına duyduğu güveni ortaya koymuştur.

İbrahim (a.s.) ihtiyarlamış henüz çocuğu olmamıştı. Rabbine gönlünde yakarış ile şöyle sesleniyordu.

"Rabbim! Bana sâlihlerden olacak bir evlat ver!"

Allah, dostu İbrahim'in bu duasını kabul etmiş ve ona İsmail'i lutfetmişti.

"İşte o zaman biz onu uslu bir oğul ile müjdeledik."⁴⁹ Ardından da İshak isminde bir çocuk vermişti.

İbrahim (a.s.) duası kabul edilince Allah'a hamd edip çok önemli bir dua daha etti.

"İhtiyar halimde bana İsmail'i ve İshak'ı lütfeden Allah'a hamdolsun! Şüphesiz Rabbim duayı işitendir. Ey Rabbim! Beni ve soyumdan gelecekleri namazı devamlı kılanlardan eyle. Ey Rabbimiz! Duamı kabul et!"⁵⁰

Bir babanın evlatları için yaptığı en güzel dualardan biriydi bu. Çünkü en çabuk kabul edilen dualardan biri, baba ve annenin çocukları için yaptığı dua idi.

İsmail'in annesi Hacer idi. Hacer, kocasının ve karnında taşıdığı bebeğin soyundan acaba son peygamber Muhammed'in (a.s.) geleceğini bilse idi neler hissederdı? Hacer çok kıymetli bir yükün taşıyıcısı idi. Bir anne şefkati ile karnındaki çocuğu seviyor ve hasretle onun doğacağı günü bekliyordu.

Nihayet takdir edilen gün geldiğinde Allah'ın Kur'an-ı Kerim'de âlemlere üstün kıldığını söylediği,⁵¹ sözüne sadık, doğru sözlü, Rabbi katında hoşnutluk kazanmış olan,⁵² ismi İsmail olacak bir erkek çocuk dünyaya gelmişti.

48 Saffat suresi, 102. ayet.

49 Saffat suresi, 101. ayet.

50 İbrahim suresi, 39-40. ayetler.

51 En'am suresi, 86. ayet.

52 Meryem suresi, 54-55. ayetler.

Hicret ve Ayrılış

İbrahim ve Hacer'in evlerine saadet ve mutluluk dolmuştu. Evlerinde bir gül açmış, kokusu her yeri kuşatmıştı. İbrahim, oğlu İsmail'i çok seviyor, onunla oynuyor, onu görmek için akşamları evine sevinçle geliyordu.

Bir gün İbrahim eşinden yolculuk için hazırlık yapmasını istemişti. Daha İsmail küçüktü. Acaba nereye gideceklerdi? Allah'ın dostu İbrahim (a.s.) acaba Rabbi'nden bir emir mi almıştı? Neler oluyordu? Hacer, yığınlarca sorusuna cevap bulamadan hazırlıklarını sürdürdü ve bir gün kocası ve kucağında İsmail'i ile yola koyuldu. Sanki İbrahim de her şeyi tam bilmiyor, en yüce olan Rabbi'nin emrine teslim olmuş gibi yürüyordu.

Uzun bir yolculuğun ardından hiç kimsenin yaşamadığı, dağlarla çevrili, hiçbir ekinin, meyve ve sebzenin yetişmesine elverişli olmayan, su kaynağı bulunmayan bir yerde konakladılar. Hacer şaşkındı. Kucağında İsmail'i emziriyordu. İbrahim (a.s.) Hacer'in yanına bir su tulumu ve içinde hurma bulunan bir torba bıraktı. Allah'ın emri ile oradan ayrılmak üzere iken Hacer annemiz ona:

"İbrahim, bizi burada, hiçbir insanın, hiçbir canlının bulunmadığı bir yerde bırakıp nereye gidiyorsun?" diye seslendi.

İbrahim (a.s.) ona hiç cevap vermiyordu. Hacer sorusunu üç kez daha sorduktan sonra şöyle seslendi kocasına;

"Böyle yapmanı sana Allah mı emretti?"

İbrahim (a.s.): "Evet" deyince Hacer:

"Öyleyse Rabbimiz bizim koruyucumuzdur. O bizi burada perişan etmez!" dedi.

Hacer anlamıştı her şeyi. Bundan sonraki günler kendisi ve oğlu için ilâhî sırlarla dolu günler olacaktı. Kocası İbrahim'in (a.s.) ağzından "Allah" sözcüğünü duyar duymaz gönlünü büyük bir güven duygusu sarmış ve her şeyi Allah'a havale etmişti.

İbrahim (a.s.), Şam'a gitmek üzere yola koyulup gözden uzaklaşmıştı. Hz. İbrahim (a.s.), kendisini göremeyecekleri bir yere gelince Kâbe'nin şu an bulunduğu yere doğru yöneldi, ellerini kaldırdı ve:

"Ey Rabbimiz! Ailemden bir kısmını, senin hürmetli evinin yanında, ekinsiz bir vadide yerleştirdim -namazlarını Kâbe'nin yanında dosdoğru kılsınlar diye- Ey Rabbimiz! Sen de insanlardan mü'min olanların gönüllerini onlara meylettir ve onları meyvelerle rızıklandır ki onlar da nimetlerinin kıymetini bilip şükretsinsinler." ⁵³

⁵³ İbrahim suresi, 37. ayet.

Hız. İbrahim, hanımını ve çocuğunu bıraktığı yerin Allah'a kulluk adına temelleri atılmış yer-yüzündeki ilk mescidin yakını olduğunu biliyordu. Ama susuyordu. Şimdilik kendisine emredileni yerine getirmiş ve bundan sonra nelerin kendisini beklediğini bilmeden yürüyordu.

İbrahim (a.s.), çok zorlu bir sınavı daha geçmişti. Allah'ın emrettiği yerde yalnız başlarına hanımı ve oğlunu bırakmıştı. Allah'a gözü yaşlı dua ediyor ve ailesini dostuna emanet ediyordu.

Hacer, çocuğu emziriyor, yanlarında bulunan kırbadan su içiyordu. Bir gün kaptaki su bitince susadı. Susuzluktan sütü de çekilmişti. İsmail'e sütü yetmiyordu. Bir süre sonra da İsmail de susadı. Kadıncağız susuzluktan kıvranıp ıstırap çeken çocuğa bakıyordu. Onu bu halde seyretmenin acısına dayanamayarak oradan kalktı, kendisine en yakın bulduğu Safa tepesine gitti. Üzerine çıktı, birilerini görebilir miyim diye o günlerde derin olan vadiye yönelip etrafa baktı, ama kimseyi göremedi.

Safa Tepesi'nden indi, koşarak Merve Tepesi'ne geldi. Tepeye çıktı ve oradan etrafa baktı. Birilerini görmeye çalıştı. Ama kimseyi göremedi. Defalarca iki tepe arasında gitti ve geldi.

Yorgundu, bitip tükenmişti. Burada susuzluktan yok olup gideceklerdi. Ama İbrahim giderken "Bu, Allah'ın emridir." demişti. Gönülünden Allah ismi geçince rahatladı. Merve Tepesi'ne yaklaşıncaya oğlu İsmail'in bulunduğu yerde bir gariplik fark etti.

Heyecanla ve merakla hemen İsmail'in yanına gitti. Gözlerine inanamıyordu. İsmail'in ayaklarını vurduğu yerden tertemiz bir su çıkıyordu. Bu zemzem suyu idi. Hemen suyun etrafını çevirmeye başladı. Kaynayan bu temiz sudan Hacer ve oğlu İsmail kana kana içtiler.

Bir süre sonra oraya Cürhüm'den gelen bir kâfile uğradı. Bekke Vadisi'nin aşağısına konakladılar. Derken orada bir kuşun dolaştığını gördüler.

– Bu kuş su üzerine dönüyor olmalı, burada su var. Hâlbuki biz bu vadiye su olmadığını biliyoruz, dediler.

Durumu tespit etmek için, yine de bir veya iki adam gönderdiler. Onlar suyu görünce geri dönüp haber verdiler. Cürhümlüler oraya gelip, suyun başında Hacer'i buldular ve ona:

– Senin yanında konaklamamıza izin verir misin? dediler.

Hacer:

– Evet, ama suda hakkınız olmadığını bilin! dedi. Onlar:

– Pekâlâl dediler.

Bu teklif, yalnızlıktan biraz usanan Hacer'e uygun gelmişti. Cürhümlüler oraya yerleşip geride kalan akrabalarına haber saldılar. Onlar da gelip burada konakladılar. Günler geçtikçe hiç kimsenin yaşamadığı vadi şenlendi, evler çoğaldı, bahçelerden çocuk sesleri yükseldi. Annelerin çocuklarına anlattığı hikâyeler gecenin sessizliğinde kulaklarda yankılandı. Buraya Mekke ismini verdiler.⁵⁴

Kurban

Günler birbirini kovalıyor ve İsmail büyüyordu. Akli başında ve oldukça olgun tavırlar sergiliyordu, annesinin gönlünü mutlulukla dolduruyordu. Yumuşak huyluluğu, ahlakı ve daha küçüklükten itibaren ibadetlerine düşkünlüğü ile insanların dikkatini çekiyordu. Herkes onu çok ama çok seviyordu.

İbrahim (a.s.) arada sırada çok uzun bir mesafeyi kat ederek Mekke'ye geliyordu. Eşini ve oğlu İsmail'i ziyaret ediyordu. Mekke'nin insanların uğradığı bir merkez olduğunu gördükçe seviyordu. Cürhümlüler de bu aileye büyük saygı gösteriyorlar ve İbrahim'in yokluğunda hanımına ve oğluna kol kanat geriyorlardı.

⁵⁴ bkz. Buhari, Enbiya, 8.

Hız. İbrahim bir defasında yine Mekke'ye gelmişti. İsmail yiğit bir delikanlı olmuştu. Ne kadar da güzel huylu idi. Hız. İbrahim ve Hacer, oğulları İsmail ile mutlu oluyor ve Allah'a kendilerine böyle salih bir evlat verdiği için şükrediyorlardı.

Hız. İbrahim bir gece uykusundan telaşla uyandı, heyecanlı idi. Eşi ısrarla ne olduğunu sorduy-
sa da cevap vermedi. Bir rüya görmüştü, endişeliydi. Ertesi gün yine aynı rüyayı gördü. Üç gün
ardı ardına bu rüyayı görünce bunun hak bir rüya olduğunu anladı.

Hız. İbrahim oğlu İsmail'i yanına çağırdı, baba-oğul oturdular ve İbrahim (a.s.) konuşmaya
başladı.

– Yavrucuğum! Rüyamda seni kurban ettiğimi görüyorum. Ne düşünüyorsun? dedi.

Hız. İbrahim oğlunun ağzından çıkacak sözleri merakla bekliyordu. Canı gibi sevdiği oğlundan
canını vermesini istemişti. Acaba İsmail itiraz mı edecekti? Aman Allah'ım bu ne büyük imtihan
idi? İsmail babasına:

– Babacığım! Emrolunduğun şeyi yap. İnşallah beni sabredenlerden bulursun, deyiver-
di.⁵⁵

İsmail (a.s.)'ı vazgeçirmek için fırsat kollayan şeytan bu cevap karşısında şaşırdı kaldı. Kaça-
cak bir yer, girecek bir delik aradı, bu teslim olmuş yürekler karşısında.

Bir süre, baba-oğul birlikte yürüdüler. İbrahim (a.s.) kararlıydı, oğlunu kurban edecekti. Çünkü
emir böyleydi. Allah Teâlâ onu ve oğlu İsmail'in teslimiyetini, Allah'a olan bağlılıklarındaki sonsuz-
luğu tüm insanlığa örnek göstermek istiyordu.

Hız. İbrahim oğlu İsmail'i kurban etmeye kesin olarak karar vermişti. Kendisinden istenileni tam
yerine getireceği sırada Allah Teâlâ melek Cebrail (a.s.) ile cennetten bir koç gönderdi ve ona
şöyle seslendi:

**“Ey İbrahim! Rühayı gerçekleştirdin. Biz iyileri böyle
mükâfatlandırırız. Bu, gerçekten, ‘çok açık bir imtihan-
dır’, diye seslendik. Biz, oğluna bedel olarak ona bü-
yük bir kurban verdik. Geriden gelecekler arasında
ona (iyi bir nam) bıraktık: İbrahim'e selam! dedik.
Biz iyileri böyle mükâfatlandırırız. Çünkü o, bizim
mü'min kullarımızdandır.”⁵⁶**

Hız. İsmail'in yerine gönderilen kurbanı, koçu,⁵⁷ Hız. İbrahim Allah adına boğazladı. Her ikisi de imtihanda
başarılı olmuş, Allah'ın iltifatlarına mazhar olmuşlardı.

⁵⁵ Saffat suresi, 102. ayet.

⁵⁶ Saffat suresi, 104-111. ayetler.

⁵⁷ Heysemî, Mecma', V, 22 (Taberani, Mu'cemü'l-Kebir'den).

Biraz önce ayrılacağız diye düşünen baba ve oğul birbirlerine sarılmış Allah'ı razı etmenin mutluluğu ile ağlıyorlardı. Eve doğru yürürken yerler, gökler, yerdeki canlılar gıpta ile onlara bakıyordu.

Aradan yıllar geçmiş Hz. İsmail evlilik çağına gelmişti. Cürhümlüler onu kendi kabilelerinden güzel ahlaklı bir kız ile evlendirdiler. Hacer bu evliliğin üzerinden çok geçmeden vefat etti. Hz. İbrahim bunlar gerçekleşirken Şam'da idi. Oğlunu ve eşini görmek için tekrar Mekke'ye geldiğinde hanımının ölüm haberini aldı ve çok üzüldü.

Geldiğinde İsmail'i evde bulamadı. İsmail'in eşi kapıyı açtı. Hz. İbrahim ona İsmail'i sordu. Eşi de :

- Rızkımızı kazanmaya gitti! dedi ve aralarında şu konuşma geçti:
- Haliniz nasıl? Geçiminiz iyi mi?
- İyiyiz, hayır üzereyiz, bolluk içindeyiz, Allah'a hamd olsun.
- Ne yiyor, ne içiyorsunuz?
- Et yiyor, su içiyoruz.
- Allah'ım! Et ve suyu haklarında mübarek kıl! diye dua ediverdi.

İbrahim (a.s.), İsmail'in hanımına:

- Kocan geldiği zaman, benden ona selam söyle dedi.

Hız. İbrahim gerisin geriye Şam'a döndü.

Hız. İsmail gelince evde sanki babasının kokusunu buldu. Hanımına sordu:

- Evimize bir uğrayan oldu mu?
- Evet, yaşlı, güler yüzlü, nur gibi bir adam geldi. Seni sordu. Ben de haber verdim. Yaşayışımızın nasıl olduğunu sordu, ben de hayır üzere olduğumuzu söyledim.
- Sana bir tavsiyede bulundu mu?
- Evet, sana selam söyledi, "eşini iyilikle ve güzellikle tutsun" diye tembihte bulundu, dedi.

İsmail (a.s.) saadet içerisinde eşinin yüzüne bakarken;

- "Gelen kişi babamdı. Babam senin gönlünü hoş tutmamı tembih etmiş." dedi.

Kâbe'nin İnşası

Aradan bir süre geçtikten sonra yine bir gün Hz. İsmail, zemzemin yakınında oturuyor, kendisine ok yapıyordu. Uzaktan İbrahim (a.s.) tebessüm ederek geliyordu. Hz. İsmail babasını görünce ayağa kalkıp karşılamaya koştu. Baba-oğul kucaklaştılar, ayrılığın hasretini giderdiler.

Sonra Hz. İbrahim:

– İsmail! Allah bana büyük bir iş emretti.

İsmail (a.s.):

– Babacığım! Rabbin sana ne emretti ise onu yap, dedi.

İbrahim peygamber:

– Bu işte sen bana yardım edecek misin? dedi. Hz. İsmail:

– Babacığım! Ben sana yardıma her zaman hazırım, dedi.

İbrahim (a.s.) sustu, oğluna baktı. İsmail merak içerisinde idi.

İbrahim (a.s.):

– Allah, bana burada bir ev (Kâbe) yapmamı emretti, dedi.

Hemen işe koyuldular. Hz. İsmail taş getiriyor, Hz. İbrahim de duvarları örüyordu. Bina yükselince, Hz. İsmail, babası için (bugün Makam-ı İbrahim olarak bilinen) taşı getirdi. Yükselip giden duvarı örerken, Hz. İbrahim iskele olarak bu taşın üstüne çıkıyor, İsmail de ona aşağıdan taş veriyordu. Kâbe'yi inşaa ederken onlar:

"Ey Rabbimiz! Bu hizmetimizi bizden kabul buyur. Sen gören ve bilensin.

Ey Rabbimiz! Bizi sana boyun eğenlerden kıl, neslimizden de sana itaat eden bir ümmet çıkar, bize ibadetlerimizin usulünü göster, tevbemizi kabul et; çünkü tevbeleri kabul eden, çok merhametli olan ancak sensin.

Ey Rabbimiz! Onlara, içlerinden senin ayetlerini okuyacak, onlara kitap ve hikmeti öğretecek, onları temizleyecek bir peygamber gönder. Çünkü üstün gelen, her şeyi yerli yerince yapan yalnız sensin."⁵⁸ diye dua ediyorlardı.

Hz. İbrahim ve İsmail (a.s.) kendilerine yüklenen bu görevi samimiyetle yerine getirmişlerdi. Bu emrin arkasındaki sırrı ise Allah Teâlâ'nın, İbrahim'e (a.s.) insanları Kâbe'ye hac için çağırmasını emrettiğinde anladılar.

⁵⁸ Bakara suresi, 127-129. ayetler.

“(Ey İbrahim) İnsanlar arasında hacı ilân et ki gerek yaya olarak, gerekse nice uzak yoldan binekler üzerinde sana gelsinler.”⁵⁹

Allah Teâlâ tüm insanlığa şunu bildirdi:

“Biz, Beyt’i (Kâbe’yi) insanlara toplanma mahalli ve güvenli bir yer kıldık. Siz de İbrahim’in makamını bir namaz yeri edinin. İbrahim ve İsmail’e, Tavaif edenler, kendini ibadete adayanlar, rükû ve secde edenler için Evim’i temiz tutun, diye emretmiştik.”⁶⁰

Böylece Hz. İbrahim ve oğlu İsmail Allah’ın evi Kâbe’nin misafirlerini ağırlama işine başlamış oldular.

Sonra da Allah Teâlâ Hz. İsmail’i Hicaz ve çevresine dinini anlatmakla sorumlu bir Peygamber olarak seçti.

Hiz. İsmail, Allah’ın dininin gereği yerine getirilsin diye çok gayret etti. Etrafındakilere namaz kılmalarını ve zekat vermelerini söyledi. Allah Teâlâ Kur’an-ı Kerim’de onu şöyle anlatır:

“Kitap’ta İsmail’i de an. Gerçekten o, sözüne sadıktı, rasûl ve nebi idi. Halkına namazı ve zekâtı emrederdi; Rabbinin katında da hoşnutluk kazanmış bir kimse idi.”⁶¹

Hiz. İsmail yüz yaşına yaklaştığında Rabbine kavuşmuş ve annesi Hacer’in yanına defnedilmişti. Allah’ın selamı üzerine olsun!

59 Hac suresi, 27. ayet.

60 Bakara suresi, 125. ayet.

61 Meryem suresi, 54-55. ayetler.

Hz. İshak

İshak Peygamber'i tanıyor musunuz?

Allah Teâlâ onu bize şöyle tanıtır:

"Ona İshak'ı armağan ettik, üstüne de Yakub'u; her birini salihler kıldık."

(Enbiya suresi, 72. ayet)

"Biz İbrahim'e, salihlerden bir peygamber olarak İshak'ı da müjdeledik."

(Saffat suresi, 112. ayet)

Hiz. İbrahim, Nemrud'un diyarını terk ettikten sonra Mısır topraklarından geçiyordu. Mısır'ın krallarına firavun denilirdi. O dönemin firavunu zalim, zorba bir adam idi. Zalim birinin ülkesine beraberinde eşi Sâre ile gelmişti. Allah, Sâre'yi ve İbrahim'i (a.s.) bu zalim adamın elinden gelebilecek bütün tehlikelerden koruduğu gibi, bu zalim kralın onlara hediyeler ikram etmesini bile nasip etmişti.⁶²

Allah'ın lütfu ve yardımı onlar için daha sonra da hep devam etmişti.

Allah, yerinden yurdundan edilmiş İbrahim'e ve yanındakilere yeni bir yer, yeni bir ev ve huzur bahşetmişti. Hiz. İbrahim çocukları olmadığı için eşi Sâre'nin de isteği üzerine Hacer ile evlenmişti. Bu evlilikten İsmail dünyaya gelmişti. Bir süre sonra da İbrahim (a.s.) Hacer ve ondan olan oğlu İsmail'i Mekke'ye yerleştirmişti. Kendisi eşi Sâre ile Filistin'de yaşıyordu.

Hiz. İbrahim ve eşi Sâre'nin yaşı epeyce ilerlemişti. Bir gün hanımı ile otururlarken yanlarına Allah'ın elçileri melekler geliverdiler. Kur'an-ı Kerim olayı şöyle anlatır:

"Hani onlar, İbrahim'in yanına varmışlar ve "Selâm olsun sana!" demişlerdi. O da "Size de selâm olsun." demiş, "Bunlar tanınmamış (yabancı) kimseler" (diye düşünmüştü). Hissettirmeden ailesinin yanına gidip, (pişirilmiş) semiz bir buzağı getirdi. Onu önlerine koydu. "Yemez misiniz?" dedi."⁶³

⁶² Müslim, Fezâil, 154.

⁶³ Zariyat suresi, 25-27. ayetler.

Gelen misafirlerin ellerini yemeğe uzatmadıklarını görünce endişelenmiş ve içine bir korku düşmüştü. Misafirler dediler ki:

“Korkma! Çünkü biz Lut Kavmine gönderildik. Sana İshak'ı, İshak'ın ardından da Yakub'u müjdeliyoruz.”⁶⁴

Bu sırada konuşulanları duyan Hz. İbrahim'in eşi Sâre:

“Olacak şey değil! Ben bir kocakarı, kocam da bir ihtiyar iken çocuğum mu olacak? Bu gerçekten şaşılacak bir şey! dedi.”⁶⁵

Melekler: Allah'ın emrine şaşıyor musun? “Ey ev halkı! Allah'ın rahmeti ve bereketleri sizin üzerinizdedir. Şüphesiz ki O, övülmeye lâyıktır, iyiliği boldur.” dediler.⁶⁶

Hakikatte her şey Allah'ın dilemesiyle oluyordu. Normalin dışında bir olay gerçekleşiyordu. Hz. İbrahim ve eşine İshak müjdelendiği gibi onun da soyundan gelecek olan Yakup müjdeleniyordu. İhtiyarlıkları döneminde İbrahim ve Sâre Allah'ın ikramlarına mazhar oluyorlardı.

Allah'ın dediği oldu ve İshak dünyaya geldi. İshak, bu güzel baba ve annenin evinde büyüyordu. Hz. İshak, salihlerden idi.⁶⁷ Kendisine ve soyuna bereket verilenlerdendi. Müjdelendiği gibi bilgin bir kişi idi. O, Yakub'un (a.s.) babası, Yusuf'un (a.s.) ise dedesi olacaktı.

İshak (a.s.) abisi İsmail (a.s.)'ın Mekke'de tevhid mücadelesi verdiği yıllarda Filistin'de Allah'ın dinini tebliğ etmeye çalışıyordu. İbrahim ailesi Kur'an-ı Kerim'de şöyle anlatılır:

“Onları, emrimiz uyarınca doğru yolu gösteren önderler yaptık ve kendilerine hayırlı işler yapmayı, namaz kılmayı, zekât vermeyi vahyettik. Onlar, daima bize ibadet eden kimselerdi.”⁶⁸

Hayatı Allah'a kulluk ile geçen İshak (a.s.) da bir gün bu dünyadan ayrıldı ve Filistin toprağına defnedildi. Allah'ın selamı onun üzerine olsun!

64 Hud suresi, 70-71. ayetler.

65 Hud suresi, 72. ayet.

66 Hud suresi, 73. ayet.

67 En'am suresi, 84. ayet.

68 Enbiya suresi, 73. ayet.

2. Sureleri Tanıyorum:

Alak Suresi

NE DERSİNİZ?

Kur'an-ı Kerim'in ilk emrinin "Bizi yaratan Allah'ın adıyla başlayarak okuma" olduğu düşünülürse İslam dininde okumanın ve öğrenmenin şekli ve değeri hakkında neler söylersiniz?

Alak suresi, Kur'an'ın 96. suresidir. Adını ikinci ayetinde geçen "alak" kelimesinden alır. İlk kelimesi "oku!" anlamındaki "ikra" olduğu için, sureye "ikra" suresi de denir. Mekke'de indirilmiş olup ondokuz ayet-i kerimeden oluşur.

Bu sure, iki kısımdan oluşur. İlk beş ayeti Kur'an'ın ilk inen ayetleridir. 6. ayetle birlikte başlayan ikinci kısım ise yine İslam'ın ilk yıllarında Rasûlullah'ın (s.a.v.)n Kâbe'de açıktan namaz kılmaya yeni başladığı dönemde indirilmiştir. İndirildiği dönemde Ebû Cehil de Peygamberimizin Kabe'de namaz kılmasını engellemeye çalışıyordu. Surede bu olaya da dikkat çekilmektedir.

Bu surede Hz. Peygamber'e (s.a.v.) ve ona ümmet olanlara, insanı yaratıp ona bilmediği şeyleri öğreten Allah'ın (c.c.) adıyla okuma emredilir. Kendini yeterli, her şeyin üzerinde görüp, âcizliğini unutarak Allah'a karşı nankörlükte bulunan azgın insanların cezalandırılacağı vurgulanır. İbadet ve itaat ile Allah'a (c.c.) yaklaşılması emriyle sure son bulur.⁶⁹

69 Ateş, Süleyman, Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri, Yeni Ufuklar Nşr., tsz., XI, 5.

Alak Suresi 1–5. Ayetler:

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla...

"1-Yaratan Rabbinin adıyla oku

2-O, insanı bir "alak"tan (embriyo) yarattı.

3-Oku! Rabbin en yücedir.

4-Kalemle (yazmayı) öğreten O'dur.

5-O, insana bilmediklerini öğretmiştir."

İslam'ın ilk emri "Oku"dur. Ancak bu okumanın şekli de hemen ardından ifade edilmektedir. Bu okuma, bizi yaratan Allah'ın adıyla başlamalıdır. Bu yüzden Kur'an-ı Kerim okunurken de hayırlı her işe başlarken de besmele çekilir. Bu ayete uymaya çalışan bir kişi aynı zamanda, başında besmele çekmeye utanacağı kötü davranışlardan da işlerden de uzak durmalıdır.

Allah cömerttir ve her konuda olduğu gibi insanlara bilmediklerini öğrenme konusunda da yardım eder. Okumanın yanında insan medeniyetinin gelişmesini sağlayan en önemli unsurlardan olan yazıyı da bize o öğretmiştir. Bizlere yaratılışımız ve dünyaya gelişimizle ilgili bilgi vermiştir.

OKUMA PARÇASI

İlk Vahiy-İlk Ayetler

Hiz. Âişe'nin bize anlattığına göre ilk vahyedilen Kur'an ayetinin "Oku!" olduğu bilinir. Bunu anlatan hadis-i şerif şöyledir:

"Rasûlullah'a (s.a.v.) ilk vahiy, başlangıçta sâdık (doğru) rüyalarla başlamıştı. Gördüğü her rüya, sabah aydınlığı gibi apaçık ortaya çıkardı. Sonra kendisine, yalnız başına kalma sevdirdi. Artık Hira mağarasına çekilir, ailesinin yanına dönmeden birkaç gece orada kalırdı. Bunun için birkaç günlük ağızğını da yanında götürürdü. Sonra Hiz. Hatice'nin yanına döner, ağızğını alıp tekrar giderdi. Nihayet Hira mağarasında bulunduğu bir sırada kendisine peygamberlik geldi.

Bir melek gelerek "Oku!" dedi. O da;

"Ben okumuş birisi değilim," cevabını verdi. Rasûlullah (s.a.v.) bundan sonrasını şöyle anlatıyor:

"Bu cevap üzerine hemen melek beni gücüm tükeninceye kadar beni sıktı. Sonra beni bırakıp yine:

"Oku!" dedi.

Ben de, "Okuma bilen biri değilim" dedim.

Bunun üzerine melek Cebrâil beni yine gücüm tükeninceye kadar beni sıktı. Sonra beni yine salıverdi ve bana:

"Oku!" dedi. Ben yine;

"Okuma bilen biri değilim" dedim.

Bunun üzerine üçüncü kez beni tuttu. Sonra bıraktı ve şu ayetleri okudu:

"Yaratan Rabbinin adıyla oku

O, insanı bir "alak"tan (embriyo) yarattı.

Okul Rabbin en yücedir.

Kalemle (yazmayı) öğreten odur.

O, insana bilmediklerini öğretmiştir."

Bu olaydan sonra Hz. Peygamber (s.a.v.) hemen evine döndü. Kalbi çarpıyordu. Eşi Hz. Hatice'nin (r.anha.) yanına giderek

“Zemmilünü, zemmilünü”: Beni örtünüz! Beni örtünüz!” dedi.

Onu örttüler. Sonunda titremesi geçti. Bir süre sonra Hz. Hatice'ye (r.anha.) durumu anlatarak:

“Kendimden çok korktum.” buyurdu. Hz. Hatice de:

“Hayır, vallahi Allah seni asla perişan etmez. Çünkü sen, akrabana iyilik yaparsın, sıkıntılara katlanırsın, çalışmaktan usanmazsın. Yoksula kazandırır, misafire ikramda bulunursun. Felâketlere karşı halka yardım edersin.” dedikten sonra onu alıp amcasının oğlu Varaka b. Nevfel'e götürdü.

Varaka, cahiliye döneminde Hristiyanlığı kabul etmiş bir zat idi. İbrânice yazmasını bilirdi. İncil'den bazı şeyler yazardı. Artık çok ihtiyarlamış ve gözleri görmez olmuştu. Onun yanına varınca Hz. Hatice:

“Amca oğlu! Şu kardeşinin oğlunu bir dinle bakalım” dedi. Varaka şöyle sordu:

“Yeğenim! Ne görüyorsun?”

Rasûlullah (s.a.v.) gördüğünü ona anlattı. Bunun üzerine Varaka:

“Bu, vahiy meleği Cebrail'dir ki Yüce Allah Musa'ya da onu göndermişti. Keşke ben de genç olsaydım ve keşke kavmin seni buradan çıkaracağı zaman hayatta bulunsaydım.” dedi. Rasûlullah (s.a.v.):

“Onlar beni (Mekke'den) çıkaracaklar mı?” diye sordu. Varaka:

“Evet, senin getirdiğinin benzerini getiren hiçbir kimse yoktur ki düşmanlığa uğramasın. Şayet senin davet günlerine yetişirsem sana var gücümle yardım ederim” dedi. Sonra çok geçmeden Varaka vefat etti.⁷⁰

Bu sahih hadisten anladığımıza göre Kur'an'ın ayetleri itibarıyla ilk vahiy, Alak suresinin başındaki ilk beş ayettir. Sure sıralaması açısından ise bir defada tamamı inen ilk sure Fatiha suresidir.

Alak suresi daha sonra tamamlanmıştır.⁷¹

70 Buhârî, Bed'ül-vahy, 1, Tefsir, 96 (Alak), 1; Müslim, İman, 252.

71 Yazır, M. Hamdi, Hak Dini Kur'an Dili, Azim Dağıtım, İstanbul, tsz., I, 30.

“Alak” Kelimesi ve İnsanın Yaratılışı

Bu ayetlerde evrendeki her şeyi yaratanın Allah (c.c.) olduğu belirtildikten sonra, insanın nasıl yaratıldığı ifade ediliyor. Allah'ın, insanı yaratmasındaki kudret ve hikmetine dikkat çekilmiş oluyor.

“Alak”, çok anlamlı bir kelimedir. “Aleka”nın çoğuludur. Asıl anlamı yapışıp ilişmektir. Yapışma, asılı olma, sevgi, alaka, pıhtılaşmış kan gibi değişik anlamları vardır.⁷² Kelimenin ilgi, sevgi anlamı da göz önünde bulundurulursa insanın, Allah'ın sevgi ve şefkatiyle yaratıldığı, hamuruna sevgi ve şefkat konulduğu anlaşılır.⁷³

“Alak” kelimesini “embriyo” olarak anlamak da mümkündür. Embriyo hali, insanın anne karnındaki yaratılış evrelerinden biridir. Bundan sonra et şeklini alıp küçük bir canlı (cenin) olana dek diğer aşamalardan geçen varlık, nihayet insan olarak son şekline kavuşacaktır.

Kur'an'ın Hac suresinde, öldükten sonra dirilişi inkar edenler uyarılarak insanın yaratılış aşamaları şöyle anlatılır:

“Ey insanlar! Eğer yeniden dirilmekten şüphede iseniz, şunu bilin ki biz sizi topraktan, sonra nutfeden (spermden), sonra alekadan (aşılanmış yumurta / embriyodan) sonra (uzuvları) belli belirsiz canlı bir et parçasından (organları zamanla oluşan ceninden) yarat- tık ki size (ne olduğunuzu) açıklamış olalım. Dilediğimizi belli bir süreye kadar rahimlerde bekletiriz. Sonra sizi bir bebek olarak dışarı çıkarırız...”⁷⁴

72 İbn Manzûr, Lisânü'l-Arab, Dâr-ı Sadır, Beyrut, 1990, X, 261 vd.

73 Süleyman Ateş, Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri, XI, 7.

74 Hac suresi, 5. ayet.

3, 4 ve 5. ayetlerde basit bir sıvıdan yaratılan insana Allah (c.c.), ilim vererek onu mahlûkatın (yaratılmışların) en yüksek mertebesine çıkarmıştır ki bu, Allah'ın en büyük lûtfudur. İnsana sadece ilim değil, kalem kullanmayı da öğreterek insanın sahip olduğu ilmi büyük çapta yaymasını, bu yolla ilerlemesini ve öğrendiklerini sonraki nesiller için muhafaza etmesini de sağlamıştır. Aksi takdirde ilerleme, okumanın devamlılığı ve ilmin kalıcılığı gerçekleşemezdi.

Bu ayetlere göre insan, aslında bilgisiz bir varlıktı. Ancak Allah'ın (c.c.) ihsânı sayesinde o, ilim sahibi oldu. Ayetü'l-Kürsî'deki **"Onun ilminden ancak, kendisinin dilediği kadarından başka bir şey elde edemezler."**⁷⁵ ifadesi bunu gösterir.

Alak Suresi 6-19. ayetler:

- 6- Gerçek şu ki, insan azgınlâşır.
- 7- Kendisini muhtaç olarak görmediği için.
- 8- Kuşkusuz dönüş Rabbinedir.
- 9- Gördün mü şu engel olanı?
- 10- Bir kulu (Muhammed'i), namaz kılariken.
- 11- Ne dersin, ya o doğru yolda ise,
- 12- Ya da (kötülüklerden) sakınmayı emrediyorsa,
- 13- Ne dersin, ya bu (adam, Hakkı) yalanlıyor ve (ona) sırtını dönüyorsa,
- 14- O adam, Allah'ın (kendisini) gördüğünü hiç bilmiyor mu?
- 15- Hayır, hayır! Eğer vazgeçmezse, andolsun biz onu alından tutar sürükleriz.
- 16- O yalancı, günahkâr alından!
- 17- O zaman, haydi kendi ekibini (yardıma) çağırsın.
- 18- Biz de zebânîleri çağıracağız.
- 19- Hayır, sakın ona boyun eğme! (Allah'a) secde et ve (O'na) yaklaş!

⁷⁵ Bakara suresi, 255. ayet.

Alak suresinin 6. ayetiyle başlayan ikinci kısmı, Rasûlullah'ın (s.a.v.) namaz kılmaya başladığı, müşriklerin ileri gelenlerinden Ebû Cehil'in de onu korkutmak ve tehdit ederek engellemek istediği zaman indirilmiştir.

Öyle anlaşıyor ki peygamberlik görevinin başlamasıyla birlikte Rasûlullah (s.a.v.) Harem-i Şerifte (Kabe) Allah'ın öğrettiği tarzda namaz kılmaya başlamıştı. Mekkeli müşrikler, bundan onun yeni bir din takip etmeye başladığını anlamışlardı. Mekkeliler Rasûlullah'ın (s.a.v.) bu yeni tarz ibadetini hayretle seyrederken müşriklerin ileri geleni ve İslâm'ın en büyük düşmanlarından olan cehaletin babası Ebû Cehil, Allah'ın elçisini korkutmaya çalıştı.⁷⁶

Abdullah b. Abbas (r.a.) şöyle bir olayı anlatır: "Ebû Cehil dedi ki:

'Eğer Muhammed'in Kâbe'nin civarında namaz kıldığını görürsem ensesini ayaklarımın altına alacağım.' Bu haber Rasûlullah'a (s.a.v.) ulaştığında o şöyle buyurdu: 'Şayet böyle yapacak olursa melekler onu tutup yakalarlar.'⁷⁷

Abdullah b. Abbas (r.a.) bize surenin bu bölümü ile ilgili şu bilgileri aktarıyor:

"Bir gün Rasûlullah (s.a.v.) namaz kılmaktayken Ebû Cehil, onun yanına geldi ve dedi ki:

"Ben sana bunu yasaklamadım mı?"

Rasûlullah (s.a.v.) oradan ayrılırken Ebû Cehil'e çıkışarak bir şeyler söyledi. Bunun üzerine Ebû Cehil:

"(Sen kime güveniyorsun?) Yemin olsun ki burada en fazla yardımcısı olanlardanım." dedi. Bunun üzerine:

"Haydi taraftarlarını çağırсын, biz de zebânileri çağıracağız." ayetleri inmiştir.⁷⁸

6-8. ayetlere baktığımızda, burada Ebu Cehil gibi doğruluktan uzaklaşmış nankör insanların kınandığını görüyoruz. İnsan maalesef çoğu kez sahip olduğu nimetlerin kıymetini bilmeyip azıtmakta, bu hayatın sonunda dönüşün yine Allah'a olacağını unutabilmektedir.

İşte insanı bir embriyodan yaratıp aşamadan aşamaya geçirerek geliştiren, mükemmel bir şekle koyan, ona ilim ihsân ederek, bilmediklerini ve kalemle yazmayı ilham eden Allah'a karşı insanın kulluk etmesi beklenirken, onun nankörlük ederek azgınlaşması asla (doğru olmaz) yakışık almaz. Varlığını Allah'a (c.c.) borçlu olan insanın, ona karşı böbürlenmesi, kendini zengin ve kendi kendine yeter görüp kibirlenmesi bu ayetlerle kınanmaktadır.

76 Mevdüî, Tefhîmü'l-Kur'an (Çev. Heyet), İnsan Yayınları, İstanbul, 1986, VII, 177.

77 Buhârî, Tefsîru'l-Kur'an (Alak), 96, 4; Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'an (Alak) 96, 1.

78 Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'an (Alak), 96, 2.

Yine bu sureye göre sonuçta mutlaka Allah'ın (c.c.) huzuruna varılacaktır. Dünyada iken böyle bir isyana düşmemek, geleceği önceden görerek kendine dikkat etmek, en büyük erdem ve ileri görüşlülüktür. Çünkü nihayetinde insanoğlu Rabbine döndüğünde bu tutumunun yanlışlığını anlayacak, ama iş işten geçecektir.

Kur'an'ın değişik yerlerinde insanın nankör, hırslı ve kendine yazık eder bir konuma düşebileceği ifade edilir. Meselâ Âdiyat suresinde insanın mala olan aşırı düşkünlüğü sebebiyle Rabbine karşı nankör olduğu belirtilmiştir.⁷⁹

9–10. ayetlerdeki "Namaz kılarken bir kulu (Muhammed'i) engelleyeni gördün mü?" sorusu "gördün ya, biliyorsun değil mi?" şeklinde bir dikkat çekme, kınanıp azarlanacak kişiye yönelik şaşırtma içeren bir ifadedir. Haber alma mahiyetindeki gerçek bir soru sorma özelliğinde değildir.

Yani "Ey Muhammed! Ey Kur'an'a muhatap olan her insan! Baksana, Peygamber'i namaz kılarken engelleyen azgına! Namaz kılan bir kulu özellikle de namaz kıldığı esnada engellemek, ne büyük saygısızlık, ne büyük azgınlıktır."

Surenin İkinci Kısımını Açıklayan Örnek Bir Olay

Bu surede geçen namaz kılan kulun Rasûlullah (s.a.v.), onu engelleyenin ise Ebû Cehil olduğu konusunda hemen hemen hiçbir tartışma yoktur. Ebû Hureyre (r.a.) bize şu olayı anlatır:

"Ebû Cehil Rasûlullah'ı (s.a.v.) namaz kılarken görürse kesinlikle onun boyunu çiğneyeceğine yahut yüzünü sürteceğine dair meşhur putları Lât ve Uz-zâ'ya yemin etmişti. Sonra Rasûlullah (s.a.v.) namaz kılarken, dediğini yapmak üzere oraya varmış, fakat birdenbire arkasını dönerek elleriyle korunup çekilmişti.

"Ne oldu böyle sana?" denildiğinde:

"Onunla benim aramda ateşten bir hendek, bir korku ve birtakım kanatlar var." demiştir. Rasûlullah (s.a.v.) ise bunun üzerine:

"Bana yaklaşırdı, melekler onu parça parça yaparlardı." buyurmuştur.

Bunun üzerine Allah (c.c.) surenin ikinci kısmındaki ayetleri (surenin sonuna kadar) indirmiştir.⁸⁰

⁷⁹ Âdiyat suresi, 6-8. ayetler.

⁸⁰ Müslim, Sıfâtü'l-münâfikin, 38.

11-12. ayetleri “Baksana, ya o (kul) doğru yol üzere olur yahut takvayı emrettiyse!” ifadeleri ile her insafli insan, muhatap kabul edilmiştir. Şöyle denmektedir: “Allah’a ibadet eden kullara engel olan o kişinin hareketini gördünüz mü? İnsanları Allah’a çağıran, onların kötü işlerine mâni olmaya çalışan kulun doğru yolda olmadığını ne(rede) biliyorsunuz?”

Surenin dikkat çektiği hususlardan biri de takvadır. Takvâ, Allah’a saygı ile birlikte O’ndan korkmak, onun büyüklüğünü bilerek kötülüklerden uzak durmak, Allah’a yönelik görev ve sorumluluklarını kavrayıp buna uygun yaşamaktır.

Görüldüğü gibi ayetler, pek çok önemli mesaj içermektedir. Allah her şeyden haberdardır ve O, her yapılanın karşılığını verecektir. Burada belirtildiği gibi zalimin zulmü ile mazlumin durumunu Allah görmektedir. Haksızlık yapanlara da eziyet görenlere de Allah, hak ettikleri şekilde davranacaktır. Bu dünyada hiç kimsenin yaptığı yanına kalmayacaktır. **Her bilenin üstünde, her şeyi bütünüyle bilen o vardır.**⁸¹

14. ayet olan “O (adam) Allah’ın (kendisini) gördüğünü bilmiyor mu?” ifadesi, yukarıda geçen haddi aşmış, azgınlıkta, kötülükte ileri giden kişiye yönelik bir tehdittir. Allah onu görüp dururken, nasıl olur da böyle bir şey yapabiliyor? Gerçekten bilip inansa herhalde böyle yapmazdı, deniyor.

Bundan sonra sure şu ifadelerle son buluyor: “Hayır, hayır! Eğer vazgeçmezse andolsun biz onu o yalancı, günahkâr perçeminden (alnından) tutar sürükleriz. O zaman haydi, taraftarlarını çağırsın! Biz de zebânîleri çağıracağız. Hayır, sakın ona itaat etme! (Rabbine) secde et ve (ona) yaklaş!”

Burada anlatılmak istenen şudur: Bu tavrından vazgeçmezse onu ateşe atarız. Buna engel olabiliyorsa, kurultayını, meclisini, ileri gelen dostlarını, mesai arkadaşlarını çağırsın! Bu, dine engel olmak isteyen inkârcılara yönelik bir meydan okuma ifadesidir.

“Nâdî”, halkın danışma gibi şeyler için konuşmak üzere bir yere toplanmaları manâsına gelir. Nitekim İslâm’dan önce Mekke’de Kureyş’in toplandığı bir tür parlamento / meclis denebilecek binaya “Dâru’n-Nedve” denirdi. “Nâdî” bu gibi yerlerde toplanan heyet demektir ki eğlence meclisi, kongre ekibi, loca, lokal gibi anlamlara gelir.

⁸¹ Yusuf suresi, 76. ayet.

Burada tam bir meydan okuma vardır. Bununla her fırsatta taraftarca çoğunluğun kendisine ait olduğunu söyleyerek övünen Ebû Cehil'in bu ifadesine gönderme yapıldığını düşünebiliriz. "Zebânî" ve "Zebânîye", azap meleklerine isim olmuştur. Cehennemde görevli melekleri ifade eder.

Sure, yalnız Allah'a güvenip dayanmayı, ona boyun eğmeyi emrederek sona eriyor. Secdeden kasıt, namazdır. Yani ey Nebî! Korkup çekinme! Namaz kılmaya devam et ve bu şekilde Rabbine yakınlaş. Kendini yeterli görüp, yalan ve günah bataklığına batmış ve seni namazdan alıkoymaya çalışan o azgını dinleme, ona aldırış etme. Rabbinin emri gereği okumaya ve ona kulluğa devam et.

Secde bizi Allah'a yaklaştırır. Sadece ona bağlanmayı hatırlatır. Bu yüzden ancak Alah'a secde edilir. Yalnız Allah'ın huzurunda secdeye kapanırız. Bir hadis-i şerifte Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Kulun, Rabbine en yakın olduğu an, ona secde ettiği vakittir. Orada çokça dua edin!"⁸²

Secde, bütünüyle yakın olmanın esası olan boyun eğme ve teslimiyetin en mükemmel şeklidir. Rasûlullah'ın (s.a.v.) bu ayeti okuduğunda tilâvet secdesi yaptığını biliyoruz.⁸³ Biz de aynı şekilde bu ayeti okuduğumuz ya da dinlediğimiz zaman tilâvet secdesi yapmalıyız.

Biliyor musunuz?

Tilâvet Secdesi; Kur'an-ı Kerim'deki secde ayetlerinden birisini okuyan veya duyan kimsenin yapması gereken secdedir.

⁸² Müslim, Saâât, 215.

⁸³ İbn Mâce, İkametü's-salât, 71.

ARAŞTIRALIM

Alak Suresi'nin sonunda "(Allah'a) secde et ve (O'na) yaklaş!" ayeti vardır. Rasûlullah'ın (a.s.) bu ayeti okuduğunda tilavet secdesi yapmıştır. Tilavet secdesi nedir, araştıralım?

NOT EDELİM

Alak Suresi'nin vermiş olduğu mesajları şöyle özetleyebiliriz:

1- İslâm'ın ilk emrinin yer aldığı bu sure, okumanın, ilim tahsilinin gereğini ve üstünlüğünü ortaya koyar. Kur'an'a göre Allah'tan (c.c.) hakkıyla ancak ilim sahibi kimseler saygıyla korkarlar.⁸⁴ Peygamberimiz (s.a.v.) de ilim öğrenmenin her müslüman için gerekli olduğunu ifade etmiştir.⁸⁵

2-İnsan, değersiz bir sudan yaratılmış olduğu halde, çoğu zaman bunu unutmakta ve yaratıcısına karşı nankör bir tavır takınmaktadır. Sure bize Rabbimize olan görevlerimizi yerine getirmemizi, ona şükrederek, sahip olduğumuz nimetlerin kıymetini bilmemizi tavsiye etmektedir.

3-Allah Teâlâ cömerttir, kerem ve ihsan sahiplerinin en üstünüdür. Her şeyi yaratan, sahip olduğu şeyleri kullara armağan eden odur. İnsana bilmediklerini öğreten ve öğrendiklerini saklayıp sonraki nesillere aktarması amacıyla kalem kullanmayı lutfeden de odur.

4-İnsan, zengin olup biraz konfor gördüğünde saygısız tavırlar içine girebilmekte, yolunu şaşıarak Allah'a ve onun dinini yaşamaya çalışanlara sataşım hakaret edebilmektedir. Oysa gerçek değer, mal ve makam ile değil, takvâ (Allah'a saygı ile boyun eğip O'nun büyüklüğünden çekinme) ile dir.

5-Allah, kendi yolunda olan kimseleri koruyup gözetir. O'na, peygamberine, kitabına ya da dinin simgelerinden birine saldıran kimseler, cezalarını gerektiği şekilde mutlaka bulurlar. Meselâ, Fîl suresinde geçtiği üzere Kâbe'yi yıkmaya gelenler, küçük kuşlarla helak edilmişlerdir. Rasûlullah'a (a.s.) sıkıntı veren Ebû Cehil de yaptıklarının cezasını çekecektir.

⁸⁴ Fâtır suresi, 28. ayet.

⁸⁵ İbn Mâce, Mukaddime, 17.

Müzzemmil Suresi

NE DERSİNİZ

Müzzemmil suresinde Kur'an'ı yavaş yavaş ve düzgün bir şekilde okumamız emredilmektedir. Bu emrin, okuduğunu anlama ile ne ilgisi olabilir?

Müddessir suresinden önce Mekke'de inmiştir. Yirmi ayetten oluşur. Sure adını, birinci ayette geçen "örtünüp bürünen" anlamındaki "müzzemmil" kelimesinden almıştır.

Rasûlullah Efendimize şahsı ve peygamberliği ile ilgili bazı görevlerin verildiğini ifade eden ayetlerle başlayan surede daha sonra kıyamet günündeki olaylar, âhiretteki hesap ve ceza konuları anlatılmaktadır. Son olarak da sure, mü'minlerin ibadet yüklerinin hafifletildiği bilgisi ile son bulmaktadır.⁸⁶

⁸⁶ Komisyon, Kur'an Yolu, DİB Yayınları, Ankara, 2006, V, 482.

Meali

Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla...

1. Ey örtüsüne bürünen!

2-4. Geceleyin namaza kalk! Gecenin yarısından sonra; bu süreyi biraz azalt ya da ona ekleme yap; Kur'an'ı tane tane, hakkını vererek oku!

5. Doğrusu biz sana (sorumluluğu) ağır bir söz vahyedeceğiz.

6. Şüphesiz gece vakti, etki ve uyum yönünden, sözün zihne yerleşmesi bakımından daha elverişlidir.

7. Gündüz vakti ise senin için yoğun bir koşuşturma durumu vardır.

8. Rabbinin adını an, bütün varlığıyla ona yönel!

9. Doğunun da batının da Rabbi odur. Ondan başka ilah yoktur. Öyleyse yalnız O'na güvenip sığın!

10. Onların söylediklerine katlan ve uygun bir şekilde onlardan uzaklaş.

11. Nimet içinde yüzen o yalanlayıcıları bana bırak ve onlara biraz süre tanı.

12-13. Kuşkusuz katımızda (onlar için) prangalar, yakıcı bir ateş, boğazdan geçmez bir yiyecek ve elem verici bir azap vardır.

14. O gün yeryüzü ve dağlar sarsılır; dağlar savrulan kum yığınları halini alır.

15. Doğrusu Firavun'a bir elçi gönderdiğimiz gibi size de hakkınızda tanık olacak bir peygamber gönderdik.

16. Firavun o peygambere karşı gelmiş, biz de onu ağır bir şekilde cezalandırmıştık.

17. Siz de inkârda direnirseniz, çocukları ihtiyarlatan o günden kendinizi nasıl koruyacaksınız?

18. O gün gökler paramparça olacak, Allah'ın vaadi mutlaka yerine gelecektir.

19. Şüphesiz bunlar bir öğüttür; artık dileyen Rabbine ulaştıracak bir yol tutar.

20. Senin, gecenin üçte ikisine yakın kısmını, yarısını, üçte birini ibadetle geçirdiğini ve beraberinde bulunanlardan bir grubun da (böyle yaptığını) Rabbin elbette bilir. Gece ve gündüzü belirleyen ancak Allah'tır. O sizin, vakti (tam olarak) tespit edemeyeceğinizi bilmektedir. Bu yüzden de sizi bağışlamıştır. Artık Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyunuz.

Allah bilmektedir ki içinizde hastalar bulunacak, bir kısmınız Allah'ın lütfundan rızık aramak üzere yeryüzünde diğerleri de Allah yolunda çarpışacaklardır. O halde Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyunuz. Namazı kılınız, zekâtı veriniz, Allah rızası için sadaka veriniz.

Kendiniz için önceden (bu dünyada) ne iyilik hazırlarsanız Allah katında onu bulursunuz; hem de daha iyi ve mükâfat yönünden daha büyük olmak üzere. Allah'tan bağışlanma dileyiniz! Şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır, çok esirgeyicidir.

Surenin Açıklaması

Hız. Peygamber (s.a.v.) Hira mağarasında ilk vahyi aldığında bu olaydan fevkalade etkilenmiş, doğruca evine gidip eşi Hz. Hatice'ye "Beni örtün, beni örtün!" demiştir. Onlar da sonra peygamberimizin üzerine bir örtü örtmüşler, o da heyecanı geçip rahatlayınca kadar bu şekilde kalmıştır.⁸⁷ İşte birinci ayetteki "müzzemmil" kelimesi onun bu halini ifade etmektedir. Hz. Peygamber örtüsüne bürünmüş bir halde dururken, yine Cebrail (a.s.) gelmiş ve "Ey örtüsüne bürünen!" hitabıyla başlayan yeni ayetler getirmiştir.

Bu surede geceleyin uyanıp namaz kılmak, Kur'an'ı tertil üzere okumak ve Kur'an ile meşgul olmak emredilmiştir. İsrâ suresinin 79. ayetinde de şöyle buyrulur:

"(Ey Peygamber!) Gecenin bir kısmında da uyanarak sana mahsus fazla bir ibadet olmak üzere (teheccüd) namazı kıl ki, Rabbin seni Makam-ı Mahmud'a ulaştırsın." Bu ayete göre

gece kalkıp namaz kılmak Peygamberimize farz kılınmıştır. Beş vakit namaz farz kılındıktan sonra da bu görev aynen devam etmiştir. Teheccüd adı verilen bu gece namazı emri Peygamberimize özeldir. Onun ümmetli olan bizlerin geceleyin kalkıp bu namazı nafile olarak kılması ise sünnettir.

BİLGİ KUTUSU

Müzzemmil suresinde Kur'an'ın tertil üzere okunması emredilir. Tertil, sözlükte "bir şeyi güzel bir şekilde sıralamak, dizmek, açığa çıkarmak ve açıklamak" anlamlarına gelmektedir. Burada Kur'an'ın açık ve düzgün bir şekilde, tane tane ve yavaş yavaş, mânası üzerinde düşünerek okunması kastedilmektedir.⁸⁸ Bu şekilde okumak Kur'an'ı anlamaya ve mânalarını düşünmeye daha elverişli olduğu için Yüce Allah böyle okumayı emretmiştir. Sevgili Peygamberimizin arkadaşları (sahabe) onun Kur'an'ı, harflerinin hakkını vererek, ağır ağır okuduğunu habervermektedirler.⁸⁹

87 Buhârî, Bed'ü'l-vahy, 1; Müslim, İman, 252.

88 Yazır, Hak Dini, VIII, 397.

89 İbn Kesir, Tefsiru'l-Kur'an'l-Azim, Dâru't-Turâs, Kahire, 1980, IV, 434.

5. ayette Peygamberimize vahyedileceği belirtilen "ağır söz"den maksat Kur'an-ı Kerim'dir. Kur'an, Allah kelamı olduğu için yücedir. Eşsiz bir kitaptır. Bir bilgi hazinesidir, insanlığın kılavuzu, yol göstericisidir. Yüce Allah hem bu sebeple hem de getirdiği sorumlulukların ağırlığından dolayı Kur'an'a ağır söz demiştir. Hz. Peygamberimizin geceleri kalkıp namaz kılmakla emredilmesi de bir anlamda onun psikolojik olarak bu ağır göreve hazırlanması sayılabilir.

6. ayette, gece vaktinin gösteriştan uzak, daha samimi bir ibadet için çok daha elverişli, sözün zihne yerleşmesi bakımından çok daha uygun olduğu belirtilir. Bununla gece vaktinin sessiz, tenha, karanlık ve serin olması sebebiyle ibadetle meşgul olmaya daha elverişli olduğu ifade edilmiştir. Gecenin huzur ve sükûnetinde kalkıp namaz kılmak, Kur'an okumak ve Allah'a dua etmenin de önemine işaret edilmiş olmaktadır. Gündüz vakti insan, bütün bunlar için zaman bulamadığını söyleyip birtakım bahaneler üretebilir. Ancak gecenin mazereti olmaz. Bu sebeple nafile namaz, Kur'an tilaveti ve dua etmek için gecenin gündüzden daha elverişli olduğu söylenebilir. Ayrıca burada geceleyin kılınan namazın, insanı mânen yücelteceği, Kur'an'ı anlayarak ve üzerinde düşünecek şekilde okumaya gecenin daha uygun olduğu anlatılıyor.

7. ayette de gündüz vaktinin meşgalelerine dikkat çekilmektedir. İnsanlar çalışmak ya da ihtiyaçlarını karşılamak için gün boyunca koşuştururlar. Bu sebeple burada Peygamberimize ve onun şahsında ümmetine, gündüzleri daha çok meşguliyet ve sorumluluğun olduğunu; bu sebeple nafile namaz ve Kur'an okuma gibi ibadetler için gecenin daha elverişli bir zaman olduğu hatırlatılmıştır.

8–10. ayetlere gelince; önceki ayetler, ilâhî mesajı alarak onu kendi manevî dünyasına yansıtmaması ve insanlara tebliğ etmesi için Hz. Peygamber (s.a.v.)'i psikolojik yönden hazırlamaya yönelikti. Bu ayetler ise manevî hazırlıkla birlikte tebliğin nasıl yapılması ve nelere dikkat edilmesi gerektiğini öğretmektedir. Bunlar, daima Allah'ı anarak ondan yardım istemek, samimi kalp ile ona yönelmek, onun gücüne dayanmak ve koruyuculuğuna güvenmektir. İnkârcıların kendisi hakkında söyledikleri "sihirbaz, kâhin, şair, mecnun" gibi yakışıksız sözlerle, iftiralara aldırmamaktır. Bunlara sabırla göğüs germek ve böyle durumlarda bu tür sözleri söyleyenlerle tartışmaya girmemektir.

Bundan sonraki "Nimet içinde yüzen o yalancıları bana bırak!" cümlesi, elde ettikleri nimetlerin şükrünü yerine getirmeyen ve Allah'ın gönderdiği Peygamber'i yalancılıkla itham eden varlıklı, kibirli ve baskıcı tavırlar takınan Mekke müşriklerini hedef alır. Allah Teâlâ Peygamberimize onlarla uğraşmasına gerek olmadığını, onların cezalarını kendisinin vereceğini bildirmiştir. Bu cezalandırma süreci bir bakıma hicretten sonra Bedir Savaşıyla birlikte başlamıştır. 12. ayet onların cezalarının dünyada sona ermediğine, ahirette de cehennem ateşiyle cezalandırılacaklarına işaret etmektedir. Kafirler, elleri kelepçeli, ayakları bağlı, boyunlarına halkalar geçirilmiş olarak cehenneme atılacak ve boğazdan geçmeyen yiyeceklerle yüz yüze kalacaklardır. İnsanın boğazından geçmeyen yiyecekler, Duhan ve Ğaşiye surelerinden öğrendiğimize göre zakkum ağacı ve kuru dikendir.

13. ayetin son bölümünde suçlular için ayrıca mahiyeti belirtilmeyen acı verici bir azaptan söz edilmektedir. 14. ayette de bu cezaların, dağların ve yeryüzünde bulunanların şiddetli bir şekilde sarsılması ve dağların kum yığını haline gelmesi ve kıyametin kopmasıyla başlayacağı haber verilmiştir. Bütün bunlar, dünyadaki ağır cezalardan örnekler vererek ahiretteki cezanın ağırlık ve dehşetini tasvir etmeye yönelik anlatımlardır.

Daha sonra geçmişte güç ve kuvvete güvenilecek hak yoldan saptığı, zorbalık yaptığı ve Allah'ın gönderdiği peygambere karşı geldiği için cezalandırılmış olan Firavun örnek verilerek, insanların bundan ders almaları istenmektedir. Ayetler aynı zamanda müşrikler için de bir uyarıdır. Hz. Musa

ile Hz. Peygamber'in durumları ve dini tebliğ ettikleri kimselerden aldıkları tepkiler birbirine benzediği için Yüce Allah bu örneği vermiştir.

Yüce Allah önceki ayetlerde inkârcılıkta devam edenlerin dünyada nasıl cezalandırılacağını Firavun örneği ile anlattıktan sonra, 17–19. ayetlerde bir örnekle kıyamet gününün şiddetini ve inkârcıların o günkü hallerini tasvir etmektedir. Kıyamet günü küçük çocukları ihtiyarlatacak derecede dehşet vericidir. İnkârlarında direnenler, kıyamet olayı karşısında tüm güçlerini kaybedecekler, ne yapacaklarını bilemeyeceklerdir. Artık bunlardan ders çıkarıp Allah'a giden yolu seçmek insanların hür iradelerine bırakılmıştır.

Dileyen Allah'ın gösterdiği huzur ve mutluluk yolunu seçerek kurtuluşa erer, dileyen de şeytanın yolunu tercih ederek cezasını bulur. Hiç kimse bu yollardan birini seçmeye zorlanmaz.⁹⁰

Surenin sonuna geldiğimizde "Artık Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyunuz!" ifadesinin iki kez yer aldığı uzun bir ayetle karşılaşyoruz. Surenin başındaki ilk ayetlerde gece namazına kalkılması ve bunun belli bir vakit içinde eda edilmesi emredilmişti. Uygulamada hem gece namaza kalkma hem de istenen vakti tespit etme hususunda zorluk ortaya çıkınca sorumluluk hafifletilmiştir. Buradaki emir, teşvik ve tavsiye mahiyetindedir.

"Artık Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyunuz!" ifadesi iki türlü anlaşılabilir:

Geceleri kolayınıza gelen miktarda teheccüt namazı kılınız.

Gece namazında Kur'an'dan kolayınıza gelen miktarda okuyunuz.

90 Komisyon, Kur'an Yolu, V, 488–489.

Birinci anlama göre mü'minler, geceleyin belli bir vakte bağlı kalmadan ve farz olmaksızın kalkıp kolaylarına geldiği miktarda nâfile namaz kılarlar; ikinci yoruma göre ise gece kalkıp kıldıkları namazda Kur'an'dan kolaylarına gelen miktarda ve kolay gelen ayetleri okurlar. Bununla birlikte bu cümleyi, namazla alâkası olmaksızın, "Sadece Kur'an'dan kolayınıza gelen miktarı okuyunuz!" şeklinde yorumlamak da mümkündür.

Ayetin bundan sonraki bölümünden anlaşıldığına göre hastalıktan, geçim temini için veya başka maksatlarla yapılan yolculuklardan; vatan savunması, özgürlük, bağımsızlık vb. yüce amaçlarla cihadda bulunmak gibi mazaretlerden dolayı Allah Teâlâ kullarına kolaylık lütfetmiş, yani mü'minlerin gece kalkıp kolaylarına geldiği miktarda namaz kılmaları farz değil nâfile olmuştur.

Ayetin son bölümünde ise Yüce Allah biz mü'minlere, namazlarımızı kılmayı, zekât vermeyi, Allah rızası için hayır yapmayı, iyilikte bulunmayı, fakirlere karşı şefkat ve merhametle davranıp onlara yardım etmeyi emretmiştir. Dünyada bu gibi iyi işler yapanların âhirette bu yaptıklarının karşılığını kat kat alacaklarını haber vermiştir.

Burada geçen "Namazınızı kılınız, zekâtı veriniz!" cümlesindeki namazı beş vakit namaz, zekâtı da farz olan zekât olarak anlamak mümkün ise de surenin tamamının Mekke döneminde inen ilk surelerden olduğu dikkate alındığında burada farklı düşünmek yerinde olacaktır. Çünkü beş vakit namaz ve belirli kurallara bağlanmış haliyle zekât ibadeti yıllar sonra farz kılınmıştır. Buna göre ayette, İslâm'ın beş temel şartından ikisini teşkil eden namaz ve zekât ibadetlerine ilişkin yükümlülük bilincini oluşturmanın ve bunların ilk uygulamalarını başlatmanın amaçlandığı söylenebilir. Surenin son cümlesinde de mü'minlerin Allah'tan bağışlanma istemeleri emredilmiştir.⁹¹

91 Komisyon, Kur'an Yolu, V, 490.

NOT EDELİM

Müzzemmil suresinin vermiş olduğu mesajları şöyle özetleyebiliriz:

1. Kur'an-ı Kerim, Allah'ın sözü olduğu bilinciyle tane tane, hakkını vererek okunmalıdır. O, ayetleri üzerinde düşünülerek okunmalı, anlaşılmalıdır.
2. Kur'an-ı Kerim, sözlerin en değerlisidir. Onun muhatabı olmak insanı yücelttiği gibi aynı zamanda onu sorumluluk sahibi bir birey haline getirir.
3. Gece vakti Kur'an tilaveti, ayetleri anlamaya çalışma ve nafile ibadetler için daha elverişli bir zaman dilimidir. Bu vakitte yapılan ibadetler, kişiyi her açıdan yüceltecek, Allah katında değerli kılacaktır.
4. Allah'ın adını anıp, bütün varlığımızla ona yönelmeliyiz. Güvenilip sığınılacak tek varlık sadece odur.
5. Namazın farzlarından biri de kıraattir ve bu, Kur'an'dan bir miktar öğrenip namazda okumakla mümkündür.

Siz de bu sureden edindiğiniz bilgileri aşağıya not edebilirsiniz;

-
-
-
-
-
-

Müddessir Suresi

Biliyor musunuz?

Müddessir suresi bizden her açıdan temiz olmamızı, günah ve kötülüklerden arınarak temiz ve saf bir benliğe sahip olmamızı istiyor.

Sure adını, birinci ayette geçen ve "bürünüp sarınan" anlamına gelen "müddessir" kelimesinden almıştır. İlk döneme ait ve kısa bir sure olmasına rağmen bu sure, bir bütün olarak Kur'an'ın işlediği hemen hemen bütün temel kavramları ortaya koyar: Allah'ın birliği ve benzersizliği, yenedirilme ve yargılama, ölümden sonraki hayat ve onunla ilgili bütün tasvirler, insanın zayıflığı ve Allah'a kesinlikle muhtaç oluşu, boş gurura, büyüklenmeye ve bencillığe karşı zaafı, her insanın kendi davranış ve eylemlerinden bireysel olarak sorumlu oluşu, cennet ve cehennem keyfi bir ödül veya ceza değil de kişinin yeryüzündeki hayatının doğal sonuçları olması surenin bir özeti sayılabilir.⁹²

Surede Hz. Peygamber'in hayatından bir kesit ele alınmış, ona dini tebliğ görevini yerine getirmesi, inkârcıları uyarması ve bu konuda karşılaşacağı sıkıntılara katlanması emredilmiştir. Kıyamet gününün sıkıntılarından söz edilmiş, Kur'an'a sihir ve beşer sözü diyerek onu reddeden müşriklerin cehenneme sürüklenecekleri haber verilmiştir. Surede ayrıca inkârcıların cehenneme girmelerinin sebebi hakkında mü'minlerle aralarında geçen bir konuşmaya yer verilmiş ve inkârcıların haktan yüz çevirmelerinin sebepleri anlatılarak sure sona ermiştir.⁹³

Peygamberimiz, Hira mağarasında vahiy meleğinin sesini işitip kendisini de görünce korkusundan titremeye başlamış, hemen ailesine gelerek "Beni örtün, beni örtün!" demiş; onlar da üzerine bir örtü örtmüşler ve serin su serpmişlerdi. Bunun ardından "Ey örtüsüne bürünen!" hitabıyla

92 Esed, Kur'an Mesajı, s. 1203.

93 Komisyon, Kur'an Yolu, V, 491.

başlayan Müddessir sure-
sinin ilk beş ayeti inmiştir.
Bununla birlikte "örtüsüne
bürünen" ifadesine mecaz
olarak "peygamberlik kim-
liğine bürünen, bu ağır gö-
revi yüklenen" anlamları da
verilmiştir.

"Kalk, uyar!" emri Mu-
hammed aleyhisselâmın,
peygamber olarak tevhid
dinini ve Allah'ın mesajları-

nı insanlığa tebliğ etmekle görevlendirilişinin ilanıdır. Rasûlullah, bu emri aldıktan sonra insanları
tevhid dinine çağırmaya başlamış, son nefesine kadar da bu görevini sürdürmüştür. "Sadece
Rabbinin büyüklüğünü dile getir!" emri, tevhid dininin en önemli unsuru olan "Allah'ın birliğine
iman ve ona kulluk" esasını ortaya koymaktadır.

İslâm'ın bu temel ilkesinin hemen ardından gelen "Elbiseni temiz tut!" emri, bizler için maddî
olarak giysilerimizi her türlü pislikten temiz tutmayı, manevî olarak da güzel ahlâkla bağdaşmayan
davranışlardan ve günahlardan arınmamızı ifade eder.

Buradaki maddî temizlik geneldir ve bütünüyle beden temizliği, ev, cadde, işyeri, cami vb. özel
veya ortak alanların temizliğine işaret eder.

5. ayetteki "Her türlü pislikten uzak dur!" cümlesi dış temizlikten sonra inanç ve ahlâk temizliği-
ni, iç arınmayı vurgulamaktadır. İnanç kirliliklerini, putları, kötü ahlâkı ortadan kaldırmayı emreder.
Dolayısıyla bu iki ayette, etkileyici bir üslûpla, Peygamberimize ve onun şahsında bütün Müslü-
manlara hem maddî hem de manevî temizlik emredilmiştir. Bu emrin, ilk inen ve Hz. Peygambe-
rimizi elçilik görevine hazırlayan ayetlerde yer alması da ayrıca anlamlıdır.

6–7. ayetleri şöyle anlamak mümkündür: Ey Peygamber! Sakın şerefli ve değerli peygamberlik vazifesinin zorluklarını çok görme, bunlara gönül rızası ile katlan. Karşılığında daha fazlasını bekleyerek iyilik etme. Fakir fukaraya yaptığın yardımı çok görme, fakirleşmekten korkmayan kimselerin verdiği gibi sen de çokça ver. Görüldüğü gibi Hz. Peygamber'in, insanlığı uyarma görevini yerine getirirken birçok sıkıntı ile karşı karşıya kalacağına işaret edilmiş ve Allah'ın rızasını kazanmak için bu sıkıntılara sabretmesi gerektiği emredilmiştir.

11–17. ayetlerin Mekkeli müşrik Velid b. Muğire hakkında indiği belirtilmiştir. Kureyş'in ileri gelenlerinden olan Velid'in çok sayıda oğlu vardı ve Velid oldukça zengindi.⁹⁴ Buna rağmen Allah'ın kendisine armağan ettiği nimetlere şükretmek bir yana, Allah'a ve Peygamber'e karşı nankörlük etmiş, İslâm'ı yok etmek isteyenlere öncülük edenler arasında yer almıştı.

Ayet, Velid b. Muğire'nin şahsında herkes için geçerli olan şu mesajı vermektedir: Nimete karşı şükretmek, nimet sahibine minnettar olmak en yalın ahlâkî ödevlerden biri olup, aklın ve adaletin bir gereğidir. Sıradan birinin alelade yardım ve iyiliğine bile minnettar olup teşekkür ederken; varlığımızı, hayatımızı, sahip olduğumuz, yararlandığımız her türlü maddî ve manevî nimet ve imkânları bize ihsan eden Allah'a minnettar olmamak, şükretmemek, ibadet etmemek büyük bir nankörlüktür. Özellikle Allah'ın varlığını ve birliğini tanımamakta öteye geçerek, inkâr, şirk ve zulme öncülük etmek bütün nankörlüklerin ve haksızlıkların en ağıdır.

Müşrikler Hz. Peygamber'e ve tebliğ ettiği Kur'an'a karşı nasıl bir tavır takınmaları gerektiğini Velid b. Muğire'ye sormuşlar, o da düşünüp taşındıktan sonra Hz. Peygamber'in bir sihirbaz, Kur'an'ın da önceki sihirbazların bir sihri, bir insan sözü olduğunu insanlar arasında yaymalarını tavsiye etmiştir. İşte 18–25. ayetlerde Velid b. Muğire örneğinde Kur'an'a karşı benzer şekilde inkârcı tutum sergileyenler kınanmış; 26–30. ayetlerde ise hak ettikleri ahiretteki ceza özetlenmiştir.

⁹⁴ Komisyon, Kur'an Yolu , V. 491.

Allah Teâlâ kitapları ve peygamberleri vasıtasıyla insanlara doğru yolu göstermiştir. Onun irşat ve yardımlarından yararlananlar doğru yolu bularak kurtuluşa ererler; kendi iradeleriyle Allah'ın emrine karşı geldikleri ve nefislerine uydukları için Allah'ın hidayet ve yardımından faydalanamayanlar da dünya ve ahirette huzurlu olamazlar.

32–37. ayetlerde Yüce Allah gece karanlığında dünyayı aydınlatan ay, aydınlanmak üzere olan gece, aydınlanıp ışığı her tarafa yayılmış olan sabah üzerine yemin ederek, bir yandan bu tabii kanıtlara, bir yandan da 36. ayetteki uyarıcının önemine dikkat çekerek Allah'ı ve ahireti inkar edenleri ikaz etmiştir. 38–48. ayetlerde iman veya inkâr konusunda yapılan tercihin sonuçları anlatılmakta, kişinin tercihinine göre cennetteki nimetlere kavuşacağı veya cehennemdeki azaba sürükleneceği bildirilmektedir.

Surede cenneti hak edenler "ashabul-yemin" tamlamasıyla ifade edilmiştir. Bu tamlama, Kur'an'da genellikle iman ve amelleriyle gerçeğin ve erdemin tarafında olanları ifade eder. Bu deyim, "âhirette amel defterleri sağ taraflarından verilenler, mü'minler, melekler, dünyada hayırlı işler yapanlar, dürüst, erdemli" gibi anlamlar çağırıştırır. Özetle Allah'ın iradesine uygun bir inanç ve amel çizgisi benimseyip, hayat boyu bu çizgisini sürdüren mü'minler cennete kavuşacaklardır.

Bundan sonraki 43–47. ayetlerde sıralanan günahkârların özellikleri, bir bakıma cenneti hak eden inananların özelliklerini de ortaya koymaktadır. Hayatlarının sonuna kadar namazlarını kılan, yoksulu doyuran, yanlış inançlardan ve kötü davranışlardan uzak duran, ceza gününe inanan kimseler cennetle ödüllendirileceklerdir.⁹⁵

95 Komisyon, Kur'an Yolu, V, 500-510.

Surenin sonunda Kur'an ayetlerinin öğüt ve uyarı olduğu gerçeğine işaret edilmektedir. Samiyyet ve iyi niyetle öğüt almak, gerçeği bulmak isteyenlerin, aradıklarını Kur'an'da bulacakları bildirilmiştir. Kuşkusuz her şey Allah'ın dilemesine, izin ve imkân vermesine bağlıdır. Ayetler uyarıcı olarak Kur'an'ın gönderildiğini ifade ettiği gibi başka kitap gönderilmeyeceğine, dünya ve âhiret mutluluğu için Kur'an'ın yeterli olduğuna da işaret etmektedir.⁹⁶

NOT EDELİM

Müddessir suresinin vermiş olduğu mesajları şöyle özetleyebiliriz:

1. İslam her açıdan temizliği emreden bir dindir.
2. Kıyamet, bu dünyayı iyi değerlendirmeyenler için çok zorlu olacaktır.
3. İnsan, bu hayatta nasıl yaşarsa, ahirette kendisine ona göre bir son hazırlamış olur.
4. Namaz kılmamak, zekât ve sadaka görevlerini ihmal edip yoksulu doyurmak; günahlara dalıp hesap gününü unuturcasına yaşamak, tevbe edilmezse kişinin cenneti kaybetmesine yol açacaktır.

Siz de bu sureden edindiğiniz bilgileri aşağıya not edebilirsiniz;

-
-
-
-
-
-
-

3. Kur'an'dan Dualar Öğreniyorum

BİLGİ KUTUSU

Biliyor musunuz? Dua bizi yaratan ve sahip olduğumuz her şeyi bize armağan eden Rabbimizle kurduğumuz iletişimdir. O, her an yanı başımızdadır. Bu yüzden kesinlikle yalnız olmadığımızı bilmeliyiz. İster sessizce ister yüksek sesle her istediğimiz anda Allah'a halimizi arz edebilir, isteklerimizi ona iletebiliriz. Rabbimizle kuracağımız bu diyalog, aynı zamanda bizi ona yaklaştıracaktır.

Taha suresi, 114. ayet:

Allah, Kur'an'da içtenlikle yapılan duaları mutlaka kabul edeceğini müjdeler. Dua ile onun katında değerimizin artacağını bildirir. Bize nasıl dua edeceğimizi örnek dualarla öğretir. Bu dualardan biri de Kur'an'ın Taha suresinin 114. ayetinde yer alır. Şimdi Allah'ın kendisine Kur'an'ı indirirken Peygamberimize öğrettiği bu duayı öğrenelim ve Yüce Rabbimizden biz de bilgimizin artmasını isteyelim.

"Hükmü her yerde geçerli gerçek hükümdar olan Allah yücedir.

(Ey Muhammed!) Kur'an sana vahyedilirken, vahiy bitmeden önce (unutma korkusu ile) Kur'an'ı okumada acele etme;

"Rabbim! Benim ilmimi artır!" de."

4. Kur'an Kavramlarını Öğreniyorum:

Dua

DÜŞÜNELİM

Annenizden ya da babanızdan çokça duyduğunuz dualar var mı? Onların duasını almak sizi nasıl etkiliyor?

Dua, sahip olduğumuz en büyük hazinedir. Bizi rahatlatan, yalnızlıktan kurtaran, hayata tunduran en büyük nimettir. Yanı başında her an kendisini görüp gözetten bir Yüce Yaratıcı'nın varlığını hissetmek, inanan insanın en büyük dayanağı ve tesellisidir.

Kur'an'a göre insanları diğerlerinden ayıran, kula Allah katında saygınlık kazandıran özelliklerden birisi de duadır, Allah'a yöneliştir. Bu konuyla ilgili Furkan suresinin 77. ayetinde şöyle buyrulur: **"(Ey Muhammed!) De ki: Duanız olmasa Rabbim size ne diye değer versin!"** Duamız, yalvarıp yakarmamız, ibadet hayatımız, yani en genel ifadesiyle kulluğumuz yoksa Allah katında özel bir muamele görmeyi beklemeye de hakkımız kalmamış oluyor.

Dua, Kur'an'ın değindiği en temel konulardan biridir. Dua bir çağrıdır, sesleniştir, Allah'a halimizi arz etmektir. Allah'a bağlılıktır, teslimiyettir. Onu anmak ve yüceltmektir.

Kur'an, bize dua hakkında çok önemli mesajlar verir. Meselâ kime ve nasıl dua edileceğini anlatır. İçtenlikle ve uygun bir ses tonuyla sabah-akşam dua etmeyi tavsiye eder. Bunu ifade eden ayetlerden birkaçı şöyledir:

"Rabbimize alçak gönüllülükle ve için için dua edin. Çünkü O, haddi aşanları sevmez."⁹⁷

"Rabbini, içinden yalvararak ve korkarak, yüksek olmayan bir sesle sabah-akşam zikret ve gafillerden olma!"⁹⁸

DÜŞÜNELİM

Dualarımızda Allah'tan ne istemeliyiz? Sadece dünya hayatına yönelik geçici şeyler mi? Bu konuda neler söylersiniz?

Kur'an bize Allah'a onun en güzel isimleriyle yönelmeyi öğretir:

"De ki: "(Rabbinizi) ister Allah diye çağırın, ister Rahman diye çağırın. Hangisiyle çağırırsanız çağırın, nihayet en güzel isimler onundur. Namazında sesini pek yükseltme, çok da kısma. İkisinin ortası bir yol tut."⁹⁹

97 A'raf suresi, 55. ayet.
98 A'raf suresi, 205. ayet.
99 İsra suresi, 110. ayet.

"En güzel isimler Allah'ındır. O'na o güzel isimleriyle dua edin..."¹⁰⁰

Layıkıyla yapılan dua, Allah tarafından mutlaka kabul görür: "Rabbimiz dedi ki: "Bana dua edin, size karşılık vereyim..."¹⁰¹

Kur'an, Allah'ın kuluna son derece yakın olduğunu, kul ile Allah arasında bir aracının olmadığını ve bizim doğrudan ona yönelebileceğimizi söyler. Şöyle ki:

"Kullarım, sana beni sorarlarsa, (bilsinler ki), gerçekten ben (onlara çok) yakıным. Bana dua edince, dua edenin duasına cevap veririm. O halde, doğru yolu bulmaları için benim davetime uysunlar, bana iman etsinler..."¹⁰²

"Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin ona verdiği vesveseyi de biz biliriz. Çünkü biz ona şah damarından daha yakınız..."¹⁰³

Kur'an, bize hangi ifadelerle ve ne şekilde dua edeceğimizi de öğretir. Henüz Kur'an'ın başında Fatiha suresinde, yani namazlarımızın bütün rekâtlarında Rabbimize şöyle dua ederiz:

"Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yoluna ilet; gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil!"¹⁰⁴

Al-i İmran suresinin 8. ayeti de ilme / erdeme ulaştıktan sonra yoldan çıkmamayı isteyeceğimiz bir duayı içerir: "Rabbimiz! Bizi hidayete erdirdikten sonra kalplerimizi eğriktme. Bize katından bir rahmet ver. Şüphesiz sen çok ihsan edensin."

Duaya sadece sıkıntılı anlarımızda değil her zaman devam etmeliyiz. Kur'an bunu şöyle ifade eder:

"İnsana bir sıkıntı dokundu mu, gerek yan üstü yatarken, gerek otururken, gerekse ayak-

100 A'raf suresi, 180. ayet.

101 Mû'min suresi, 60. ayet.

102 Bakara suresi, 186. ayet.

103 Kaf suresi, 16. ayet.

104 Fatiha suresi, 6-7. ayetler.

ta iken bize dua eder. Ama biz onun bu sıkıntısını ondan kaldırdık mı, sanki kendisine dokunan bir sıkıntı için bize hiç yalvarmamış gibi geçer gider. İşte o haddi aşanlara, yapmakta oldukları şeyler, böylece süslenmiş/hos gösterilmiştir.”¹⁰⁵

Dualarımızda isteklerimiz sadece bu hayata dair olmamalıdır. Kur'an bunu şöyle ifade eder:

“İnsanlardan, “Ey Rabbimiz! bize (vereceğini) bu dünyada ver!” diyenler vardır. Bunların âhirette bir nasibi yoktur. Onlardan, “Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ver, âhirette de iyilik ver ve bizi ateş azabından koru!” diyenler de vardır. İşte onlara kazandıklarından bir nasip vardır. Allah, hesabı çok çabuk görendir.”¹⁰⁶

Zikir

“Zikir” sözlükte “anmak, hatırlamak anlamına gelir. Allah’ı anmak ve hatırlamak, onu unutmaktır. Allah ismini, Allah isminin geçtiği tekbir ve tesbih sözlerini söylemektir. “La ilahe illallah” (tehlil) ve “el-hamdü lillah” (tahmid) cümlelerini tekrarlamak da zikirdir, Allah’ı anmaktır.

DÜŞÜNELİM, ARAŞTIRALIM

Süleyman Çelebi’nin Peygamberimizin doğumunu anlatmak üzere kaleme aldığı meşhur Mevlid adlı eserinin ilk mısraları Allah’ı anma konusuyla ilgilidir. Aşağıda verilen kısmı okuyunuz. Bilmediğiniz kelimeleri öğretmeninize sorunuz.

Allah adın zikredelim evvela,
Vacib oldu cümle işte her kula.

Kim ki, Allah adını önce ana,
Her işi kolay eder Allah ona.

Allah adı olsa her işin önü,
Asla ebter olmaz o işin sonu.

Bir kez Allah dese aşkla lisanın,
Kalmayıp dökülür bütün günahın.

Zikri tekrar eyle mütemadiyen!
Her murada erişir Allah diyen.

Haramı bırakıp, helal yemeli,
Şükredip her zaman Allah demeli.

¹⁰⁵ Yunus suresi, 12. ayet.

¹⁰⁶ Bakara suresi, 200-202. ayetler.

Zikir, Allah'ın yüceliğini dile getirmek ve manevî açıdan yükselmek amacıyla yapılır. Kur'an'da Allah'ı zikreden mü'minlerden övgüyle söz edilmiş ve kendileri için mağfiret ve büyük mükâfatlar bulunduğu müjdesi verilmiştir.

Hız. Peygamber (s.a.v.) de zikrin en faziletlisinin "lâ ilâhe illallâh" olduğunu söyleyerek,¹⁰⁷ tevhid kelimesi ile zikirde bulunmanın önemine dikkat çekmiştir.

Zikir, dil, kalp ve beden ile olmak üzere üç çeşittir. Dil ile zikir, Allah'ı güzel isimleri ile anmak, ona hamdetmek, tesbihte bulunmak, dua etmek ve Kur'an okumaktır.

Beden ile zikir, bütün organların Allah'ın emirlerine uyması ve yasaklarından kaçınması ile olur.

Kalp ile zikir ise Allah'ı gönülden çıkarmamaktır.¹⁰⁸

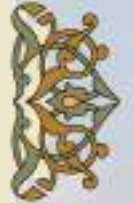
Kur'an'a göre Allah'ı anmak ibadetlerin en büyüğüdür.¹⁰⁹ Unutmayalım ki, biz Allah'ı anarsak, o da bizi anacak, bize daha çok destek olacaktır.¹¹⁰

Tesbih

DÜŞÜNELİM

Kur'an'a göre bütün varlıklar Allah'ı anmakta, O'nu tesbih etmektedir. Bizim dışımızdaki varlıkların Allah'ı tesbihi acaba nasıldır? Düşününüz.

Bir işi bitirmek, geçimi için çalışıp çabalamak, koşturmak, uyumak, sakınmak, dinlemek ve çok söz söylemek anlamlarındaki "s-b-h" kökünden türeyen tesbih kavramı, bir şeyi yücelterek kötülüklerden ve noksanlıklardan soyutlamak demektir.

Tesbih; Kur'an'a göre "Sübhanallah" (Allah'ı eksik sıfatlardan arındırırım) demek ve namaz kılmak" anlamlarına gelir. Allah'ı güzel isimleriyle anmak, onu yüceltmektir.

"Sübhanallah" sözü, sonradan yaratılmış olmak, eşi ve benzeri olmak, zulüm, âcizlik ve ortağı bulunma gibi ilâhlıkla bağdaşmayan her türlü noksanlıktan Allah'ı arındırır, yüceltirim demektir.

¹⁰⁷ İbn Mâce, Edeb, 25.

¹⁰⁸ Komisyon, Dini Kavramlar Sözlüğü, DİB Yayınları, Ankara, 2006, s. 715-716.

¹⁰⁹ Ankebut suresi, 45. ayet.

¹¹⁰ Bakara suresi, 152. ayet.

Tesbih kavramı, Kur'an'da "Sübhaneallah", "sübhaneke", "sübhanehu", "sübhane Rabb'i", "sübhane Rabb'ina", "sübhanellezî..." ifadeleri ile yer alır. Yaklaşık doksan kadar ayette kullanılmış ve bu kavramla bütün meleklerin (A'râf, 206), mü'minlerin (Secde, 15), akıllı insanların (Âl-i İmrân, 191), göklerde ve yerde bulunan her şeyin (İsrâ, 44) Allah'ı tesbihleri söz konusu edilmiştir. ¹¹¹

O halde tesbih, Kur'an'a göre yalnızca kulların yerine getirdiği bir görev değildir. Saf, Haşr, Hadid, Teğabun ve Cuma gibi pek çok surenin ilk ayeti bunu ifade eder:

"Göklerdeki ve yerdeki her şey Allah'ı tesbih eder. Mülk yalnızca O'nundur, hamd de ona mahsustur. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir." ¹¹²

İsra suresinin 44. ayeti ise biz fark etmesek de her varlığın kendi hal diliyle Allah'ı tesbih ettiğini kesin bir dille ortaya koyar : **"Yedi gök, yer ve bunların içinde bulunanlar Allah'ı tesbih ederler. Her şey O'nu hamd ile tesbih eder. Ancak, siz onların tesbihlerini anlamazsınız. O, halîm'dir (hemen cezalandırmaz), çok bağışlayandır."**

Birçok ayette Allah'ın tesbih edilmesi emredilmiştir. Bu ayetlerden biri şöyledir:

"Onu sabah akşam tesbih edin!" ¹¹³

Allah'ı tesbih etmek, farkındalık isteyen bilinçli bir eylemdir. Bu yüzden "Sübhaneallah, el-Hamdülillah, Allahu Ekber" dediğimiz anlarda ne yaptığımızın ve ne dediğimizin bilincinde olmalı, içimizden gelerek, yavaş yavaş Allah'ı anmaya özen göstermeliyiz.

¹¹¹ Komisyon, Dini Kavramlar Sözlüğü, s. 653.

¹¹² Teğabun suresi, 1. ayet.

¹¹³ Ahzâb suresi, 42. ayet.

Secde

Sözlükte "itaat ve tevâzu içinde eğilmek, boyun eğmek, yere kapanmak, yüzü yere sürmek" gibi anlamlara gelen secde, dinî bir kavram olarak, Allah'ın emirlerine boyun eğmek, Allah'a kulluk etmek maksadıyla ayaklar, dizler ve ellerle beraber alnın yere konması demektir.

Kur'an-ı Kerim'de secde kelimesi, itaat etmek, boyun eğmek anlamında kullanılmıştır. Yüce Allah, "Görmez misin ki, göklerde olanlar ve yerde olanlar, güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar ve insanların birçoğu Allah'a secde ediyor; birçoğunun üzerine de azap hak olmuştur. Allah kimi hor ve değersiz kılsa, artık onu değerli kılacak bir kimse yoktur. Şüphesiz Allah dilediğini yapar."¹¹⁴

"Göklerde ve yerde kim varsa, ister istemez kendileri de gölgeleri de sabah akşam Allah'a boyun eğer."¹¹⁵ buyurmuştur.

Namaz içerisinde secde yapmak namazın rükünlerinden olup farzdır. Tilâvet secdesiyle sehiv secdesi ise, müstakil olarak yapılan secdeler olup vaciptir. Ayrıca, bir nimete nail olmaktan veya bir felâket ve musibetten kurtulmaktan dolayı yapılan şükür secdesi de müstakil bir secde olup, müstehaptır.¹¹⁶

Kur'an-ı Kerim birçok ayette rükû ve secdeden bir arada bahseder. Her ikisi de namazın içindeki farzlarından ve Allah'a bağlılığı, sadece

O'na boyun eğmeyi simgeleyen eylemlerdir. Bunu belirten ayetlerden biri şudur:

"Ey iman edenler, rükû edin ve secde edin!..¹¹⁷

Secde yalnızca Allah'a yapılır,

¹¹⁴ Hac suresi, 18. ayet.

¹¹⁵ Ra'd suresi, 15. ayet.

¹¹⁶ Komisyon, Dini Kavramlar Sözlüğü, s. 582-583.

¹¹⁷ Hac suresi, 77. ayet.

sadece Allah'ın hakkıdır. Ondan başkasına boyun eğilmez. Secde aynı zamanda, Allah'ın emirlerine uymak, onun evrene koyduğu kanunlara itaat etmek, Allah'ın Rab oluşuna teslim olmak demektir. Kâinattaki bütün varlıklar isteyerek veya istemeyerek Allah'a secde ederler. Bunu ifade eden ayetlerden bazıları şunlardır:

"Göklerde ve yerde olanların hepsi, Güneş, Ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar ve insanların çoğunun Allah'a secde ettiklerini görüyor musun?"¹¹⁸

"Göklerde ve yerde her ne varsa –isteyerek de olsa, istemeyerek de olsa- Allah'a secde ederler. Sabah akşam onların gölgeleri de (Ona secde ederler)."¹¹⁹

Peygamberimizin bize öğrettiğine göre secde hali, Rabbimize en yakın olduğumuz andır.¹²⁰

Bu sebeple secdelerimizi uzun tutmalı, secde anında çokça dua etmeliyiz. "Sübhane Rabbi-ye'l-A'la" tesbihini beşe, yediye kadar artırdıkça Allah'a olan yakınlığımızın süresini de uzattığımızı bilmeliyiz.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

1. Kur'an-ı Kerim'i doğru ve güzel okumanın önemi nedir? Söyleyiniz.
2. Tecvid ilminin faydası nedir? Anlatınız.
3. Alak suresinde hangi mesajlar verilmektedir. Söyleyiniz.
4. Hz. İbrahim ve oğlu Hz. İsmail kıssasından neler öğrendiniz? Kısaca özetleyiniz.
5. Kur'an'da ne gibi dualar yer alır? Örnek veriniz.
6. "Secde" kavramı ne anlama gelir? Açıklayınız.
7. Allah'ı anmak nasıl olur? Anlatınız.

118 Hac suresi, 18. ayet.
119 Ra'd suresi, 15. ayet.
120 Müslim, Salât, 215.

2.ÜNİTE

KUR'AN'I KERİM'İ GÜZEL OKUMA

Hazırlık Soruları

1. Furkân suresinin 32. ve Müzzemmil suresinin 4. ayetlerinin anlamını Kur'an-ı Kerim mealinden okuyunuz.
2. Kur'an'ı güzel okuyan bir büyüğünüzle, Kur'an'ı güzel okumanın önemi ve öğreticinin rolü üzerine röportaj yapınız. Elde ettiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.
3. Bakara suresi ve içeriği hakkında bilgi toplayınız.
4. Yâsîn suresi ve içeriği hakkında bilgi toplayınız.
5. Kur'an-ı Kerim'i yüzünden okuyacağınız bölümlerin anlamlarını aynı zamanda bir mealden okuyunuz.

ALTINI ÇİZELİM

Yüzünden okuyacağınız her bir bölümü CD, mp3 veya öğretmeninizden dinleyiniz. Dinleme esnasında tespit edebildiğiniz tevcid kurallarının altını kurşun kalemle çizin.

KORO ÇALIŞMASI YAPALIM

Yüzünden okuyacağınız her bir bölümü, öğretmeniniz kelime kelime okuduktan sonra koro hâlinde tekrar ediniz.

BİRBİRİMİZİ GELİŞTİRELİM

Sınıfınızda birkaç grup oluşturunuz. Yüzünden okunacak bölümleri grup arkadaşlarınıza okuyunuz. Birbirinizin hatalarını tespit edip düzelterek okuyuşunuzu geliştiriniz.

KENDİMİZİ GELİŞTİRELİM

Yüzünden okunacak her bir bölümü en az on defa okuyunuz. İlk ve son okuyuşlarınızın süresini kronometre ile belirleyerek bir çizelgeye kaydediniz. Okuyuş hızındaki gelişiminizi gözlemleyiniz.

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا
 فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ ﴿٦٦﴾ وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا
 يَأْكُلُونَ ﴿٦٧﴾ وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبٌ أَفَلَا يَشْكُرُونَ
 ﴿٦٨﴾ وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَعَلَّهُمْ يُنصَرُونَ ﴿٦٩﴾ لَا
 يَسْتَطِيعُونَ نَصْرَهُمْ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ مُحَضَّرُونَ ﴿٧٠﴾ فَلَا يَخْزِنَكَ
 قَوْلُهُمْ إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧١﴾ أَوَلَمْ يَرَ الْإِنْسَانُ
 أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٧٢﴾ وَضَرَبَ
 لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ ﴿٧٣﴾
 قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٤﴾
 الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ مِنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ
 مِنْهُ تُوقِدُونَ ﴿٧٥﴾ أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ
 بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٧٦﴾
 إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٧٧﴾
 فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٧٨﴾

إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَاعْتُهُونَ ۝ هُمْ
 وَأَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَكِيُونَ ۝ لَهُمْ فِيهَا
 فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدَّعُونَ ۝ سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ ۝
 وَامْتَازُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ ۝ أَلَمْ أَعْهَدَ إِلَيْكُمْ يَا
 بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ۝
 وَأَنْ اعْبُدُونِي ۖ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ۝ وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ
 جِبِلًّا كَثِيرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ۝ هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي
 كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ۝ إِصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ۝
 الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَى أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ
 بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۝ وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَى أَعْيُنِهِمْ
 فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَأَنَّى يُبْصِرُونَ ۝ وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ
 عَلَى مَكَانَتِهِمْ فَمَا اسْتَطَاعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ۝ وَمَنْ
 نَعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ۝ وَمَا عَلَّمْنَاهُ
 الشُّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ ۝
 لِيُنْذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ۝

وَأَيُّ لَّهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلِّ الْمَشْحُونِ ۝ وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِنْ مِثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ۝ وَإِنْ نَشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنْقَذُونَ ۝ إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ۝ وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ۝ وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ۝ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ۝ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝ مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ ۝ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ ۝ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُمْ مِنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنْسِلُونَ ۝ قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا ۚ هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ۝ إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ۝ فَالْيَوْمَ لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۝

إِنْ أَصْحَابُ

وَمَا أَنزَلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا
كُنَّا مُنْزِلِينَ ﴿٢٨﴾ إِنَّ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ
خَامِدُونَ ﴿٢٩﴾ يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ
إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٣٠﴾ أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ
الْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾ وَإِنْ كُلُّ لَمَّا جَمِيعٌ
لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٣٢﴾ وَآيَةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيْتَةُ أَحْيَيْنَاهَا
وَآخَرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ ﴿٣٣﴾ وَجَعَلْنَا فِيهَا
جَنَّاتٍ مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ ﴿٣٤﴾
لِيَأْكُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٥﴾
سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ
أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾ وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ
النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾ وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَهَا
ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَالْقَمَرَ قَدَرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ
عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾ لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ
الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَابِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾

وَاصْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ
 إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ
 فَقَالُوا إِنَّا إِلَيْكُم مُّرْسَلُونَ ۖ قَالُوا مَا أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ
 مِثْلُنَا وَمَا أَنْزَلَ الرَّحْمَنُ مِنْ شَيْءٍ ۖ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَكْذِبُونَ
 قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَيْكُم لَمُرْسَلُونَ ۚ وَمَا عَلَيْنَا
 إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ۚ قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهُوا
 لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ ۚ قَالُوا طَائِرُكُم
 مَعَكُمْ أَئِنْ ذُكِّرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّشْرِفُونَ ۚ وَجَاءَ مِنْ
 أَقْصَا الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَىٰ قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ
 ۚ اتَّبِعُوا مَن لَّا يَسْأَلْكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُّهْتَدُونَ ۚ وَمَا لِيَ
 لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۚ ءَأَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ
 إِلَهَةً إِنْ يُرْدِنِ الرَّحْمَنُ بَصُرًا لَا تُغْنِي عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا
 وَلَا يُنْقِذُونِ ۚ إِنِّي إِذَا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ۚ إِنِّي أَمِنْتُ
 بِرَبِّكُم فَاسْمِعُونِ ۚ قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ ۚ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي
 يَعْلَمُونَ ۚ بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ ۚ

وَمَا أَنْزَلْنَا

2. Yasin Suresi

٢٣٩

٣٦ سورة يس

الجزء ٢٢

أناها ٨٢

سورة يس

مكة

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَسَ ١ وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ ٢ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ ٣
 عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ٤ تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ ٥ لِتُنْذِرَ
 قَوْمًا مَّا أُنْذِرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ ٦ لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَى
 أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ٧ إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا
 فَهِىَ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ ٨ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ
 سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ ٩
 وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنْذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ١٠ إِنَّمَا
 تُنْذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَنَ الْغَيْبَ فَبَشِّرْهُ
 بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ ١١ إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَى وَنَكْتُبُ مَا
 قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ ١٢

الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا
 رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفْعَلُوا
 مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ اللَّهُ وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ
 التَّقْوَىٰ وَاتَّقُونِ يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ ﴿١٢٧﴾ لَيْسَ عَلَيْكُمْ
 جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ فَإِذَا أَفَضْتُمْ مِنْ
 عَرَفَاتٍ فَاذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ
 وَاذْكُرُوهُ كَمَا هَدَيْكُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ
 الضَّالِّينَ ﴿١٢٨﴾ ثُمَّ أَفِضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ
 وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢٩﴾ فَإِذَا
 قَضَيْتُمْ مَنَاسِكَكُمْ فَاذْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ
 آبَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا فَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ
 رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَقٍ
 ﴿١٣٠﴾ وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً
 وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٣١﴾ أُولَٰئِكَ
 لَهُمْ نَصِيبٌ مِمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٣٢﴾

وَاذْكُرُوا

وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجَكُمُ وَالْفِتْنَةُ
 أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تَقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّى يُقَاتِلَكُمُ
 فِيهِ فَإِنْ قَاتَلَكُمُ فَاقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿٢٢١﴾ فَإِنْ انْتَهَوْا
 فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٢٢﴾ وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ
 لِلَّهِ فَإِنْ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿٢٢٣﴾ الشَّهْرُ الْحَرَامُ
 بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتِ قِصَاصٌ فَمَنْ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا
 عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ
 الْمُتَّقِينَ ﴿٢٢٤﴾ وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ
 وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٢٥﴾ وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ
 فَإِنْ أُخْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّى يَبْلُغَ
 الْهَدْيُ مَحَلَّهُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِنْ
 صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا
 اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ
 إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشْرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرِي
 الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٢٦﴾

أَحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالْآنَ بَاشِرُوهُمْ وَابْتَغُوا مِمَّا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمْ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُمُوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ وَلَا تُبَاشِرُوهُمْ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ﴿١٨٧﴾ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُدُلُّوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِيَأْكُلُوا فَرِيقًا مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٨٨﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ قُلْ هِيَ مَوَاقِيتُ لِلنَّاسِ وَالْحَجِّ وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ اتَّقَى وَأَتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٨٩﴾ وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿١٩٠﴾

وَأَقْتُلُوهُمْ

فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوسٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ
فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٨٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٨٣﴾ أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ
كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ
وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ
خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ﴿١٨٤﴾ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ
هُدًى لِلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ
شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى
سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا
يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى
مَا هَدَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٨٥﴾ وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي
عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ
فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٨٦﴾

لَيْسَ الْبِرُّ أَنْ تُولُوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ
 الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ
 وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ
 وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ
 وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ
 فِي الْبُؤْسَاءِ وَالضَّرَاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا
 وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ
 الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنْثَىٰ
 بِالْأُنْثَىٰ فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتِّبَاعُ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٌ
 إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنْ اعْتَدَىٰ
 بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٨﴾ وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَوةٌ يَا
 أُولِيَ الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٧٩﴾ كُتِبَ عَلَيْكُمُ إِذَا حَضَرَ
 أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ
 بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ ﴿١٨٠﴾ فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ
 فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٨١﴾

فَمَنْ خَافَ

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا
 أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا
 وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿٧٢﴾ وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي يَنْعِقُ
 بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَاءً وَنِدَاءً صُمُّ بُكُمْ عُمَىٰ فَهُمْ لَا
 يَعْقِلُونَ ﴿٧٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا
 رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنَّ كُنتُم تَعْبُدُونَ ﴿٧٤﴾ إِنَّمَا
 حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ بِهِ
 لِغَيْرِ اللَّهِ ﴿٧٥﴾ فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ
 اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٧٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ
 الْكِتَابِ وَيَشْتُرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَٰئِكَ مَا يَأْكُلُونَ
 فِي بُطُونِهِمْ إِلَّا النَّارَ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَلَا
 يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٧﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا
 الضَّلَالَةَ بِالْهُدَىٰ وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ فَمَا أَصْبَرَهُمْ
 عَلَى النَّارِ ﴿٧٨﴾ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ
 وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٧٩﴾

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
 وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ
 اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَخْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ
 فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ
 بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٥﴾ وَمَنْ
 النَّاسُ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ
 وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرُونَ
 الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ ﴿٢٦﴾
 إِذْ تَبَرَّأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأَوْا الْعَذَابَ
 وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ ﴿٢٧﴾ وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّا
 كُنَّا فَنَتَبَرَّأَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّأُوا مِنَّا كَذَلِكَ يُرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ
 حَسْرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ ﴿٢٨﴾ يَا أَيُّهَا
 النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا
 خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٢٩﴾ إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ
 بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أَحْيَاءٌ
وَلَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿١٥٤﴾ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ
وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ
الصَّابِرِينَ ﴿١٥٥﴾ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا
إِلَيْهِ رَاغِبُونَ ﴿١٥٦﴾ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ ﴿١٥٧﴾ إِنَّ الصَّافَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ
اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ
بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ ﴿١٥٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ
يَكْتُمُونَ مَا أَنْزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَى مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ
لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ ﴿١٥٩﴾
إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنَّاهُ فَأُولَئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ
وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ
كُفَّارٌ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٦١﴾
خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ ﴿١٦٢﴾
وَالْهَكْمُ إِلَهُ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ آبْنَاءَهُمْ
 وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٦٦﴾ الْحَقُّ
 مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ ﴿٦٧﴾ وَلِكُلِّ وِجْهَةٍ هُوَ
 مُوَلِّيهَا فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ
 اللَّهُ جَمِيعًا إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٦٨﴾ وَمِنْ حَيْثُ
 خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ
 رَبِّكَ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٦٩﴾ وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ
 فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا
 وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ إِلَّا
 الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلَا تَمِمْ نِعْمَتِي
 عَلَيْكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿٧٠﴾ كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا
 مِنْكُمْ يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ
 وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مِمَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ ﴿٧١﴾ فَاذْكُرُونِي
 أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿٧٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
 آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿٧٣﴾

وَلَا تَقُولُوا

سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلِيَهُمْ عَنْ قِبَلَتِهِمُ الَّتِي
 كَانُوا عَلَيْهَا قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى
 صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿۲۲﴾ وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا
 شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا
 جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَتَّبِعُ
 الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقْبَيْهِ وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً
 إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضَيِعَ إِيمَانَكُمْ
 إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَحِيمٌ ﴿۲۳﴾ قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ
 فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ
 الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ
 وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ
 وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿۲۴﴾ وَلَئِنْ آتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا
 الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ وَمَا أَنْتَ بِتَابِعٍ
 قِبَلَتِهِمْ وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ وَلَئِنْ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ
 مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿۲۵﴾

الجزء ١

٢ سورة البقرة

٢٠

وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى تَهْتَدُوا قُلْ بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ
 حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿١٢٥﴾ قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا
 أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ
 وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَى وَعِيسَى وَمَا أُوتِيَ
 النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ
 مُسْلِمُونَ ﴿١٢٦﴾ فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدْ اهْتَدَوْا
 وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ
 السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٢٧﴾ صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً
 وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ ﴿١٢٨﴾ قُلْ اتَّحَاجُونَنَا فِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا
 وَرَبُّكُمْ وَلَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ
 ﴿١٢٩﴾ أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
 وَالْأَسْبَاطَ كَانُوا هُودًا أَوْ نَصَارَى قُلْ ءَأَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمِ
 اللَّهُ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةً عِنْدَهُ مِنَ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ
 بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ ﴿١٣٠﴾ تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ
 وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣١﴾

سَيَقُولُ

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا
تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿١٢٧﴾ رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا
مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةٌ مُسْلِمَةٌ لَكَ وَإِنَّا مَنَاسِكُنَا
وَتُبَّ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٢٨﴾ رَبَّنَا وَابْعَثْ
فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٢٩﴾ وَمَنْ
يَرْغَبْ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدْ اصْطَفَيْنَاهُ
فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٣٠﴾ إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ
اسْلِمْ قَالَ اسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٣١﴾ وَوَضَىٰ بِهَا إِبْرَاهِيمُ
بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ
إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٢﴾ أَمْ كُنْتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ
الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ
إِلَهَكَ وَإِلَهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهًا وَاحِدًا
وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿١٣٣﴾ تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ
وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٣٤﴾

وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ
 إِنَّ هُدَى اللَّهِ هُوَ الْهُدَىٰ وَلَئِنَّ آتِيتَهُمْ بِعَدِ الْبَئِ جَاءَكَ
 مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿١٣٠﴾ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ
 الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ
 فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٣١﴾ يَا بَنِي إِسْرَءِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي
 أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿١٣٢﴾ وَاتَّقُوا يَوْمًا
 لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا
 شَفَاعَةٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ﴿١٣٣﴾ وَإِذْ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ
 فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ
 لَا يَنْتَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ ﴿١٣٤﴾ وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ
 وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ
 وَإِسْمَاعِيلَ أَنْ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ
 السُّجُودِ ﴿١٣٥﴾ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا وَارْزُقْ
 أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ آمَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ قَالَ وَمَنْ
 كَفَرَ فَأُمَتِّعُهُ قَلِيلًا ثُمَّ أَضْطَرُّهُ إِلَىٰ عَذَابِ النَّارِ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٣٦﴾

وَإِذْ يَرْفَعُ

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتْ النَّصَارَى عَلَى شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارَى
لَيْسَتْ الْيَهُودُ عَلَى شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ
قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ **فَاللَّهُ** يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ
يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿۱۳۲﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ
مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ **اللَّهِ** أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَى فِي
خَرَابِهَا **أُولَئِكَ** مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ
فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿۱۳۳﴾ **وَاللَّهُ**
الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُولُّوا فَثَمَّ وَجْهُ **اللَّهِ** إِنَّ **اللَّهَ**
وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿۱۳۴﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ **اللَّهُ** وَلَدًا سُبْحَانَهُ بَلْ لَهُ مَا
فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَّهُ قَانِتُونَ ﴿۱۳۵﴾ بَدِيعُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿۱۳۶﴾
وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا **اللَّهُ** أَوْ تَأْتِينَا آيَةٌ
كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ
قَدْ بَيَّنَّا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿۱۳۷﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ
بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَا تُسْئَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ ﴿۱۳۸﴾

I. OKUNACAK SURE VE AYETLER

1. Bakara Suresi (16-30 sayfalar)

الجزء ١

٢ سورة البقرة

١٦

مَا نَنْسَخْ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِنْهَا أَوْ مِثْلَهَا
 أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ٣٦ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ
 اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
 مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ٣٧ أَمْ تُرِيدُونَ أَنْ تَسْأَلُوا رَسُولَكُمْ
 كَمَا سَأَلَ مُوسَى مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَتَّبِعِ الْكُفْرَ
 بِالْإِيمَانِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ٣٨ وَكَثِيرٌ مِنْ أَهْلِ
 الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا
 مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْفُوا
 وَاصْفَحُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
 قَدِيرٌ ٣٩ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمَا تُقَدِّمُوا
 لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ
 بَصِيرٌ ٤٠ وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ
 نَصَارَى تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ
 صَادِقِينَ ٤١ بَلَى مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ
 أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ٤٢

وَقَالَتْ

II. TECVÎT BİLGİSİ

1. Uzatma (Med) ve Çeşitleri

Türkçede bazı hecelerin sesini uzatırız. Örneğin "âlem" ve "hâkim" kelimelerindeki "â" ve "hâ" hecelerini, "hâlâ" kelimesinin ise her iki hecesini uzatarak söyleriz. Bunlar, Türkçedeki uzun sesli hecelerdir. Lâle kelimesindeki ilk hece de aynıdır.

Türkçeden farklı bir fonetiği olan Kur'an dili, pek çok uzun sesli heceye sahiptir. Bunlardan bazıları Türkçe ve Arapça konuşmalardaki doğal uzatmalar kadardır. Diğer bir kısmı ise Kur'an'a özgü olarak daha fazla uzatılır. Bu uzun sesler sayesinde, Kur'an okuyuşunda çok hoş bir âhenk meydana gelir.

Harflerin uzatılarak okunmasına tevcid ilminde "med" denir. Bir harfin uzatılarak okunmasını sağlayan harflere de "med harfleri" denir. Bunlar vav (و), ya (ي) ve elif (ا) harfleridir. Bu harflerin uzatabilmesi için iki şart vardır:

1. Elif, vav ve ya harfleri harekesiz (sakin) olmalıdır.

2. Vav'dan önceki harfin harekesi ötre (وُ), ya'dan önceki harfin harekesi esre (يَ), elif'ten önceki harfin harekesi üstün (اُ) olmalıdır.

Med harfleri, önüne geldiği harfin doğal bir şekilde uzatılmasını sağlar ki buna "bir elif miktarı" denir. Bir elif miktarı ise iki hece miktarı yada elif kelimesini söyleyecek kadar bir süredir.

NOT EDELİM

Med harfleri, bazen gizli (mukadder) olur. Yani yazıda görülmez fakat okunur.

Med harflerinin gizli olduğu yerlerden bazıları şunlardır:

Uzatılan ötreli hû zamirinden (هُ) sonra gizli bir vav (و) vardır.

Örnek: عِنْدَهُ وَ

Uzatılan esreli zamirden (هِ) sonra, gizli bir ya (ي) vardır.

Örnek: عَلَيْهِ يَ

Üzerinde asar işareti (اُ) bulunan harften sonra med harflerinden gizli bir elif (ا) vardır.

Örnek: اَمَّنْ ا

Harflerin bir elif miktarından fazla uzatılmasına sebep olan işaretler vardır. Bunlara da "med sebebi" denir. Med sebebi, hemze ve sükûn olmak üzere iki tanedir.

MED SEBEBİ

HEMZE

Kur'an'da özel yazımı olan bir harftir. Kelime içindeki konumuna göre bazen uzun hemze (أَ | إ), bazen de kısa hemze (أَ | إ) şeklinde yazılır.

SÜKÛN

Harekesizlik durumudur. Harekesiz harfe "sakin harf" denir. Cezim (ْ), bir harfin sakin olduğunu gösterir. Aynı zamanda, رَ örneğinde olduğu gibi bütün şeddeli harflerin birincisi cezimlidir (رَ + رَ).

İki çeşit sükûn vardır:

1. Lâzımî (kalıcı) sükûn: Hem durulduğunda hem geçildiğinde var olan sükûndur.

Örnek: جَنَّ ve آفَن kelimelerindeki cezimli ve şeddeli harflerin sükûnu, lâzımî sükûndur.

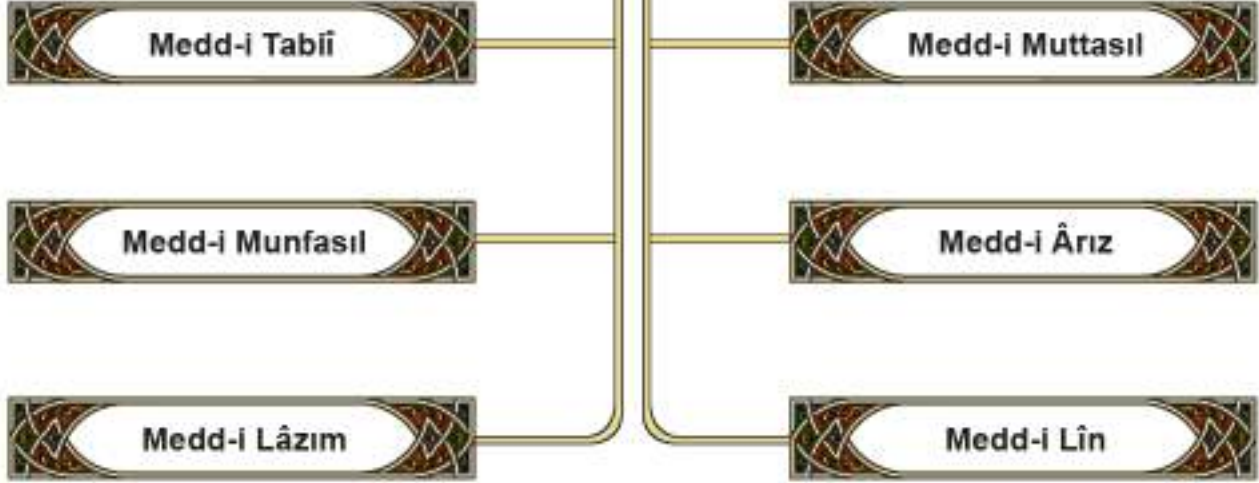
2. Ârızî (geçici) sükûn: Durulduğunda ortaya çıkan, geçildiğinde yok olan sükûndur.

Örnek: الْعَالَمِينَ kelimesinde durulduğunda üstün harekeli nun harfi الْعَالَمِينَ şeklinde cezimli olarak okunur. Eğer kelime durulmazsa harf kendi harekesiyle okunarak sonraki kelimeye geçilir.

Tevcid ilminde medler, yukarıda bahsedilen med harfleri ve med sebeplerinin durumuna göre altı kısma ayrılır:

MED ÇEŞİTLERİ

1.1. Medd-i Tabîi

Med harfinden sonra med sebebi gelmezse medd-i tabîi olur.

Medd-i tabîinin uzatma süresi, bir elif miktarıdır.

Örnek: صَامَ

Bu örnekte;

- Elif (ا) med harfidir.
- Eliften sonra med sebebi, yani hemze veya sükûn yoktur.
- Bu durumda, medd-i tabîi meydana gelir.
- Sad (ص) harfi, "sâ" şeklinde bir elif miktarı uzatılarak okunur.

AÇIKLAYALIM - UYGULAYALIM

قَالَ يَقُولُونَ قِيلَ

Yukarıda geçen medd-i tabîileri örnekteki gibi açıklayınız ve kelimeleri tevcidli olarak okuyunuz.

1.2. Medd-i Muttasıl

Med harfinden sonra hemze gelir ve hemze ile med harfi aynı kelimede bulunursa medd-i muttasıl olur.

Medd-i muttasıl dört elif miktarı uzatılır. Hızlı okuyuşta en az iki elif miktarı uzatılması gerekir.

Örnek: جَاءَ

Bu örnekte;

- Elif (ا) med harfidir. Eliften sonra med sebeplerinden hemze (ء) gelmiştir ve med harfi ile hemze aynı kelimededir.
- Bu durumda, medd-i muttasıl meydana gelir.
- Cim (ج) harfi, dört elif miktarı uzatılarak okunur.

NOT EDELİM

Medd-i muttasılda hemze, genellikle kısa hemze (ء) şeklinde yazılır.

AÇIKLAYALIM - UYGULAYALIM

طَائِرُكُمْ أُولَئِكَ سَوَاءٌ

Yukarıda geçen medd-i muttasılları örnekteki gibi açıklayınız ve kelimeleri tevcidli olarak okuyunuz.

1.3. Medd-i Munfasıl

Med harfinden sonra hemze gelir ve hemze ile med harfi farklı kelimelerde bulunursa medd-i munfasıl olur. Bir başka ifadeyle bir kelimenin sonunda med harfi bulunur, peşinden gelen kelimenin ilk harfi de hemze olursa medd-i munfasıl meydana gelir.

Medd-i munfasıl dört elif miktarı uzatılır. Hızlı okuyuşta en az bir elif miktarı uzatılması gerekir.

Örnek: يَا أَيُّهَا

Bu örnekte;

- يَا kelimesinin sonundaki elif (ا) med harfidir.
- Peşinden gelen أَيُّهَا kelimesinin ilk harfi ise hemze (ا) dir ve med harfi ile hemze ayrı kelimelerdedir.
- Bu durumda, medd-i munfasıl meydana gelir.
- Ya (ي) harfi, dört elif miktarı uzatılarak okunur.

NOT EDELİM

Medd-i munfasılda hemze, genellikle uzun hemze (ا) şeklinde yazılır.

BULALIM

Bakara suresinin 2. sayfasındaki medd-i muttasıl ve medd-i munfasılları bulunuz.

AÇIKLAYALIM - UYGULAYALIM

وَمَا أُنْزِلَ يَا بَنِي آدَمَ وَتَوْبُوا إِلَى اللَّهِ

Yukarıda geçen medd-i munfasılları örnekteki gibi açıklayınız ve tevcidli olarak okuyunuz.

III. EZBERLENECEK DUALAR, SURELER VE ANLAMLARI

1. Kunut Dualarını ve Anlamlarını Öğreniyorum

GRUPLAR HÂLİNDE OKUYALIM

Kunut dualarını CD, mp3 ya da öğretmeninizden dinleyiniz. Daha sonra gruplar hâlinde sesli olarak okuyunuz.

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَغِيْنُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنَسْتَهِدُكَ ۝ وَنُؤْمِنُ بِكَ
وَنَتُوْبُ اِلَيْكَ ۝ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ ۝ وَنُثْنِيْ عَلَيْكَ الْخَيْرَ
كُلَّهُ نَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ ۝ وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ يَفْجُرُكَ
اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّيْ وَنَسْجُدُ ۝ وَاِلَيْكَ نَسْتَعِيْذُ ۝
نَرْجُوْ رَحْمَتَكَ وَنَخْشَى عَذَابَكَ ۝ اِنَّ عَذَابَكَ بِالْكَفَّارِ مُلْحِقٌ

EZBERLEYELİM

Tahtaya yazılan kunut duasını kelime kelime silmeye başlayınız. Silinen bölümü hatırlayarak ezberden okumaya çalışınız.

Kunut Dualarının Anlamı

Allah'ım! Biz yalnız senden yardım dileriz, bizi bağışlamanı ve doğru yola iletmeni isteriz. Sana iman ederiz. Tövbe edip sana döneriz. Sana güveniriz. Bütün hayırları senden bilir, seni överiz. Sana şükreder, nankörlük etmeyiz. Sana karşı gelenlerle ilişkimizi keser, onları terk ederiz.

Allah'ım! Biz ancak sana ibadet ederiz. Yalnız senin için namaz kılar ve sana secde ederiz. Yalnız sana ulaştıracak işlere koşar ve senin rızan için çalışıp çabalarız. Rahmetini umar, azabından korkarız. Şüphe yok ki senin azabın kâfirlere ulaşacaktır.

SIRALAYALIM

Kunut dualarında Rabb'imize verdiğimiz sözleri maddeler hâlinde sıralayınız.

2. Amentü ve Anlamını Öğreniyorum

أَمَنْتُ بِاللّٰهِ وَمَلَأَكْتِهٖ وَكُتِبَہٗ وَرُسُلِهٖ ۝ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِالْقَدْرِ
خَيْرِهٖ وَشَرِّہٖ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰی ۝ وَالْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ ۝
أَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ ۝ وَأَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُولُهٗ

HEP BERABER OKUYALIM

Amentü duasını, öğretmeninizden dinledikten sonra koro hâlinde okuyunuz.

Amentü'nün Anlamı

Ben Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere (yani) hayır ve şerrin Yüce Allah'ın takdiriyle olduğuna iman ettim. Ölümden sonra tekrar dirilmek apaçık bir gerçektir. Ben şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur. Yine şehadet ederim ki Muhammed onun kulu ve elçisidir.

BULALIM

Amentünün anlamını tahtaya yazınız. Öğretmeninizin gösterdiği bölümün Arapçasını söyleyiniz.

3. Felak Suresini ve Anlamını Öğreniyorum

BİRBİRİMİZİ DİNLEYELİM

Felâk suresini, öğretmeninize okumadan önce sıra arkadaşınıza okuyunuz. Okurken ayet sonlarına ve öğrendiğiniz tevcid kurallarına dikkat ediniz.

Felâk Suresinin Anlamı

1. De ki: Sığınırım, karanlığı yarıp sabahı ortaya çıkartan Rabb'e!
2. Yarattığı şeylerin kötülüğünden,
3. Karanlığı çöktüğü zaman gecenin kötülüğünden,
4. Dügümlere üfleyen büyücülerin kötülüğünden,
5. Kiskandığı zaman kiskanç kişinin kötülüğünden.

TARTIŞALIM

Kötülüklerden Allah'a sığınmanın insan psikolojisi üzerindeki olumlu etkilerini tartışınız.

4. Nas Suresini ve Anlamını Öğreniyorum

MAHREÇLERE DİKKAT EDELİM

Nâs suresini CD, mp3 veya öğretmeninizden dinlerken, harflerin mahreçlerine ve şeddelli nunlara dikkat ediniz. Surede dikkatinizi çeken noktaları arkadaşlarınızla paylaşınız.

Nâs Suresinin Anlamı

1. De ki: Sığınırım insanların Rabb'ine,
2. İnsanların hükümdarına,
3. İnsanların ilâhına!
- 4-6. Pusu kurup gönüllere sinsice kötü düşünceler veren cin ve insan şeytanlarının kötülüğünden.

BİLİYOR MUYDUNUZ?

Felâk ve Nâs surelerinin, kötülüklerden Allah'a sığınmayı konu edindiği için "iki sığındırıcı" anlamında "muavvizeteyn" diye adlandırıldığını biliyor muydunuz?

5. Tebbet Suresini ve Anlamını Öğreniyorum

TEVCİDLERE DİKKAT EDELİM

Tebbet suresini öğretmenizden dinlerken uyguladığı tevcid kurallarını dikkatle takip ediniz. Bu kuralların altını çizerek sureyi doğru okumaya çalışınız.

Tebbet Suresinin Anlamı

1. Ebu Leheb'in elleri kurusun; zaten kurudu dal
2. Malı da kazandıkları da kendisine bir fayda vermedi.
3. O, alev alev yükselen ateşe girecek.
- 4-5. Karısı da boynunda bükülmüş urganla odun taşıyarak (o ateşe girecek).

KONUŞALIM

Ebu Leheb ve karısının cezalandırılmalarının sebebinin bir tefsir kitabından okuduktan sonra bu surenin bize hangi mesajları verdiğini arkadaşlarınızla konuşunuz.

6. Nasr Suresini ve Anlamını Öğreniyorum

KORO ÇALIŞMASI YAPALIM

Nasr suresini CD, mp3 veya öğretmeninizden birkaç defa dinleyiniz. Öğretmeninizden sonra her bir ayeti, koro hâlinde okuyunuz.

Nasr Suresinin Anlamı

1. Allah'ın yardım ve zaferi geldiğinde,
2. İnsanların akın akın Allah'ın dinine girdiklerini gördüğünde,
3. Rabb'ini hamt ederek tesbih et, ondan bağışlanma dile. Çünkü o, tövbeleri kabul edendir.

AÇIKLAYALIM

Nasr suresinde hangi mesajlar verilmektedir? Açıklayınız.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi vav, ya ve elif harflerinin med harfi olmasının şartlarındandır?

- A) Bu harflerin cezimli olması
- B) Bu harflerin sakin olması
- C) Bu harflerin harekeli olması
- D) Bu harflerden önceki harfin cezimli olması
- E) Bu harflerden sonra hemze gelmesi

2. Med harfinden sonra hemze gelir ve hemze ile med harfi aynı kelimedede bulunursa aşağıdaki tevcid kurallarından hangisi meydana gelir?

- A) Medd-i tabiî
- B) Medd-i muttasıl
- C) Medd-i munfasıl
- D) Hemze ve sükun
- E) Med sebebi

3. Harekeli bir harf üzerinde durulduğunda ortaya çıkan ve yazıda görülmeyen sükûna ne ad verilir?

- A) Sakin harf
- B) Lâzımî sükûn
- C) Ârizî sükûn
- D) Kalıcı sükûn
- E) Daimî sükûn

4. **إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ** ifadesinde, aşağıdaki medlerden hangisi vardır?

- A) Medd-i muttasıl
- B) Medd-i lîn
- C) Medd-i munfasıl
- D) Medd-i âriz
- E) Medd-i lâzım

5.

- I. Medd-i tabiî
- II. Medd-i muttasıl
- III. Medd-i munfasıl

Uzun med işareti (~) yukarıdaki med çeşitlerinden hangilerini gösterir?

- A) I, II ve III
- B) Yalnız I
- C) Yalnız II
- D) II ve III
- E) I ve III

6. مَوْلَا kelimesindeki medler için aşağıda verilen sıralamalardan hangisi doğrudur?

- A) Medd-i muttasıl ve medd-i munfasıl
- B) Medd-i muttasıl ve medd-i tabi
- C) Medd-i munfasıl ve medd-i muttasıl
- D) Her ikisi de medd-i munfasıl
- E) Her ikisi de medd-i muttasıl

7. Tebbet suresinin yorumunda aşağıdakilerden hangisini söyleyemeyiz?

- A) Zenginliği Ebu Leheb'e fayda vermedi.
- B) İnsanlara kötülük yapanlarla mücadele etmeye gerek yoktur.
- C) Zalimler yaptıklarının karşılıklarını göreceklerdir.
- D) İnanmayanları ve mü'minlere zulmedenleri Allah sevmez.
- E) Her toplumda, Ebu Leheb ve karısı gibi insanlar olabilir.

8. Felâk ve Nâs surelerinden aşağıdaki anlamlardan hangisi çıkarılamaz?

- A) Kötülüklerden koruyan ve koruyacak olan Allah'tır.
- B) Geceleyin dışarı çıkmak sakıncalıdır.
- C) Kıskançlık ve kin beslemek kötü bir davranıştır.
- D) Şeytan insanların kalbine vesvese verir.
- E) İnsanlardan ve cinlerden olan şeytanlara karşı uyanık olmak gerekir.

9. Aşağıdakilerden hangisi Nasr suresinden çıkarılamaz?

- A) Başarı Allah'tandır.
- B) Allah tövbeleri kabul eder.
- C) Allah mü'minlere her zaman yardım eder.
- D) Allah'a hamt ve tesbih edilmelidir.
- E) İslam dini kendiliğinden yayılacaktır.

B. Aşağıdaki bilgilerden doğru olanı "D", yanlış olanı "Y" ile işaretleyiniz.

- (...) Hem durulduğunda hem de geçildiğinde var olan sükûna, ârizî sükûn denir.
- (...) Med harfinden sonra hemze gelir ve hemze ile med harfi farklı kelimelerde bulunursa medd-i muttasıl olur.
- (...) Kur'an-ı Kerim'i doğru ve güzel okuma kurallarını içeren ilme tevcid denir.
- (...) Şeddeli olan harflerin birincisi her zaman cezimlidir.
- (...) Uzatılan zamirden sonra gizli bir vav veya gizli bir ya harfi vardır.
- (...) "Kur'an-ı tertil ile oku" emri, tevcidli okuyuşu da içine alır.

C. Aşağıda numaralandırılmış kelimelerdeki tevcidleri yazınız.

مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ
 (4) (3) (2) (1)

وَتَرَكَّهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٦﴾ صُمُّ بُكْمٌ عُمٌّ فُهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٧﴾ أَوْ
 (6) (5) (7)

كَصَيِّبٍ مِنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ مِنَ
 (15) (14) (13) (12) (11) (10) (9) (8)

الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ وَاللَّهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿١٦﴾
 (18) (17) (16)

1. Medd-i Munfasıl	7.	13.
2.	8.	14.
3.	9.	15.
4.	10.	16.
5.	11.	17.
6.	12.	18.

SÖZLÜK

A

âciz: Gücü yetmeyen, bir konuda yetersiz olan.

âsi: Emirlere karşı gelen, isyan eden, baş kaldıran.

ahenk: Uygunluk, uyum, düzen.

ahiret: İnsanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı öbür dünya.

âriz: Sonradan olma, sonradan ortaya çıkma, geçici olan.

âsar: Çekme (uzatma) işareti.

ashap: Sahabe.

aşır: Bir dinî tören sırasında veya cemaatle namaz kılınıp dua edildikten sonra okunan Kur'an ayetleri.

atasözü: Uzun deneme ve gözlemlere dayanarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, darbı mesel.

ayet: Kur'an surelerini oluşturan kısımlardan her biri.

B

bağışlama: Affetme.

bedbaht: Mutsuz, bahtsız, talihsiz kişi.

besmele: "Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adı ile" anlamına gelen ve bir işe başlarken söylenilen Bismillahirrahmânirrahîm sözü.

beşer: İnsanoğlu, insan.

beyt: Ev demektir. "Allah'ın beyti" ifadesi Kâbe'yi tanımlar.

C-Ç

Cebrail: Allah tarafından peygamberlere vahiy getirmekle görevlendirilen, dört büyük melekten biri.

cehennem: Dünyada günah işleyenlerin öldükten sonra ceza görecekleri yer.

cennet: Dünyada iyilik yapanlara öldükten sonra Allah'ın karşılık olarak vereceği, sonsuz mutluluk yurdu.

cezim: Harekesiz harfi gösteren işaret.

cüz: Kur'an'ın otuz bölümünden her biri, yirmi sayfalık kısımlarına verilen ad.

D

dârülhuffaz: Kur'an-ı Kerim ezberletilen, Kur'an ilimleri okutulan ve hafız yetiştirilen okul.

dârülkurra: Kur'an-ı Kerim okuma ilmini uzmanlık derecesinde öğreten okul.

dârülkur'an: Kur'an-ı Kerim öğretilen ve hafız yetiştirilen okul.

din: Yol, hüküm, Allah tarafından gönderilen kurallar bütünü.

dua: Çağrı, davet. Allah'a yalvarma, Alah'tan istekte bulunma.

E-F

ebter: Oğlu ve kızı kalmayan insan. Ölümünden sonra adı hatırlanıp anılacak hayrı ve ih-sanı kalmayan kişi. Eksik, tamamlanmamış iş.

Ehl-i Kitap: Peygamberimizden önce kendilerine ilahi kitap gönderilen Yahudi ve Hristiyanlar. Yahudiler ve Hristiyanları müşriklerden ayırt etmek için elde bulunan Tevrat, Zebur ve İncil'e inanan kimseler.

Elhamdülillâh: Allah'a hamd olsun, O'nu övüyor, verdiği nimetler sebebiyle O'na teşekkür ediyorum anlamındaki dua cümlesi.

Esmâ-i Hüсна: Allah'ın en güzel, en şerefli isimleri.

6. Sınıf

farz: İslam dininde, özür olmadıkça yapılması zorunlu, yapılmaması günah sayılan ibadet.

fonetik: Ses bilgisi

G

gaflet: Dalgınlık, dikkatsizlik, boş bulunma ve tedbirsizlik.

gayb: Göz önünde olmayan, gizli olan, tam olarak bilinemeyen.

gazaba uğramak: Bir kimsenin öfkesine maruz kalmak.

gunne: Genizden gelen ses.

H

hadr: Süratli ve çabuk olmak, Kur'an'ı okuyuş şekillerinden biri.

hafız: Kur'an'ı bütünüyle ezbere bilen kimse.

hafî: Gizli, saklı.

Hâlik: Yaratıcı.

hamd: Bir kimseyi güzel bir şekilde anmak, övmek. Allah'a hamd etmek, O'nu çokça anmak, daima övmek ve O'na şükretmektir.

hat: Çizgi, sınır çizgisi, güzel yazı.

hatim: Kur'an'ın tamamını okuma.

hayır: İyilik, karşılık beklenmeden yapılan yardım. İyi, hayırlı, yararlı, faydalı.

hesap günü: Kıyamet.

hicaz: Arabistan Yarımadasında Kızıldeniz'in doğu sahili boyunca uzanan, Mekke ve Medine ile hac ve umre yapacakların ihrama girecekleri yerleri de içine alan coğrafi bölge.

hidâyet: Doğru yol, hak yol, İslam yolu.

hurafe: Dine sonradan girmiş yanlış, batıl inanç.

hüsran: Beklenen şeyin elde edilememesi yüzünden duyulan acı.

İ-İ

ibadet: Bir dinin buyruklarını yerine getirme, Allah'ın emirlerine uymak, O'na kulluk etmek.

idgam: Bir şeyi diğerine katmak.

ifa: Bir işi yapma, yerine getirme.

ihfa: Gizlemek.

ihlâs: Arıtma, saf ve duru hale getirme, ayırma.

ihlâslı olmak: Saf ve arınmış olmak, kurtulmak. İnancı ve ibadeti Allah'a adanmak.

ihsan: Bağışlama, bağışta bulunma.

ilah: Kendisine ibadet edilen, tapınılan varlık.

iklab: Çevirmek, dönüştürmek.

inanç: Bir düşünceye gönülden bağlı bulunma.

irade: İsteme, dileme.

isnad: Bir şeyi aslına, doğuş yerine dayandırmak.

K

kavim: İnsan topluluğu, halk, millet.

kâhin: 1.Duyular alanına girmeyen âlemden haber verme iddiasında bulunan kimse, falcı. 2.Evrendeki sırları, herkesin bilemeyeceği bazı gizli şeyleri bildiğini söyleyen ve gelecekte haberler verdiğini iddia eden; kehanette bulunan kişi.

kıraat ilmi: Kur'an kelimelerinin farklı okunuşlarını inceleyen bilim dalı.

kıraat: Okuma. Kur'an'ı belli kural ve işaretlere göre okuma.

kıssa: Kendisinden ders alınması gereken olay, hikâye.

kiyamet: Dünyanın sonu ve bütün ölümlerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kiyamet günü, mahşer günü.

kunut: Allah'a ihlâsla kulluk etmek, namaz ve duayı uzatmak, dua etmek, ibadet kastıyla ayakta durmak. Namazda rûkûdan önce veya sonra ayakta dua etmek.

L

lâzım: Lüzumlu olan, gerekli, gereken.

lafız: Söz, kelime.

lîn: Yumuşak olmak.

lütuf: İyilik, ikram, nimet.

M-N

mabet: Tapınak. Kulluğun ortaya konulduğu, topluca ibadet yapılan yer.

mahlukat: Yaratılmış bütün varlıklar.

mahreç: Çıkış yeri, harflerin çıkış yerleri.

Makam-ı Mahmud: Hz. Peygamber'in, kıyamet gününde ümmetinin günahkâr müminlerinin ateşten kurtulmaları veya iyilerinin derecelerinin daha da artması için Allah'ın izniyle kulanacağı yardım etme, şefaât makamı.

Her peygamber duasını ve ümmetine yardım hakkını dünyada kullanmasına rağmen Hz. Muhammed bu hakkını ahirete bırakmıştır. Ona verilen bu hak ve yardım etme yetkisi Makamı-mahmud'dur.

materyal: Gereç. Yazılı, sözlü, görüntülü, kaydedilmiş her türlü belge.

med: Uzatma.

mecnun: Çılgın, deli.

mərhamet: Acımak, esirgemek, korumak, bağışlamak, iyilik etmek.

mesaj: Haber, bildiri.

mûcize: Benzeri meydana getirilemeyen olağanüstü durum. Allah'ın izniyle peygamberlerin gösterdiği benzersiz olay. İnsanın benzerini yapmaktan âciz kaldığı, alışlagelmiş şeylere aykırı olan, olağanüstü işler.

muhafaza etmek: Korumak, bir şeyi saklamak.

muhkem: Sağlamlaştırılmış, kuvvetli. Açıklamaya ihtiyaç duyulmaksızın herkes tarafından.

mukabele: Toplu yerlerde yüksek sesle hatim okunurken Kur'an okumasını bilenlerin gözleriyle Kur'an'ı takip etmesi, bilmeyenlerin dinlemesi.

munfasıl: Ayrık olan, bitişmemiş, aralıklı olan. Tecvid ilminde med harfi ile hemze ayrı kelimelerde bulununca medd-i munfasıl olur.

nur: 1. Aydınlık, parlaklık, ışık. 2. Elle tutulup gözle görülemeyen ama hissedilen parıltı, insanı neşelendiren coşku, güzellik, ferahlık.

mushaf: Kur'an-ı Kerim'in iki kapak arasına alınmış hâline verilen ad.

muttasıl: Bitişik, ayrı olmayan. Med harfi ile hemze aynı kelimede bir arada bulununca medd-i muttasıl olur.

mülk: Ev, dükkân, arazi vb. taşınmaz mal.

münezzeh: Temiz, uzak.

mütemadiyen: Ara vermeden, sürekli olarak, devamlı ve düzenli bir şekilde.

noksan: Azlık, tam olmayış, eksiklik.

O-Ö-P-R

oğüt: Bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için söylenen söz, nasihat.

Rab: Terbiye eden, yetiştiren, yöneten, bir şe-

6. Sınıf

yin sahibi, nimet veren, ihtiyaçları gideren seçkin kişi. Allah'ın isimlerinden biri olarak da kullanılır.

Rahîm: Koruyan, acıyan, merhamet eden Allah. "Yaratmış olduğu bütün varlıklara karşılıksız rızık veren, yarattıklarını koruyan, esirgeyen, bağışlayan ve merhamet eden, ahirette ise sadece mü'min kullarına şefkat edecek olan," anlamında Allah'ın esmayihüsnasından biri.

Rahman: Herkese, her canlıya merhamet eden Allah.

rahmet: Acımak, esirgemek, korumak, iyilik etmek.

rasul: Elçi, haber getiren, Allah'tan aldığı emirleri insanlara ulaştıran peygamber.

Raûf: Fazlasıyla merhametli, şefkatli, acıyan, esirgeyen.

ravi: Rivayet eden, işittiği haberleri ve sözleri başkalarına aktaran, hadislerle ilgili haberleri anlatan.

rızık: Tanrı'nın bütün yarattıklarına verdiği nimet.

S-Ş

sahabe: Hz. Muhammed (s.a.v.)'i görmüş ve onun sohbetinde bulunmuş müslümanlar. Hz. Muhammed'in arkadaşları. Bu kelimenin tekili sahabidir.

salavat: Hz. Muhammed (s.a.v.)'e saygı bildirmek için okunan dua.

sebat: Sözde durma, ahde vefa etme.

sefa: Üzüntü ve kederden uzak olmak, gönül rahatlığı.

sevap: Hayırlı bir davranış karşısında Allah tarafından verilecek ödül.

sinsi: Gizli, kurnazca, alttan alta iş gören.

sure: Kur'an'ın yüz on dört bölümünden her biri.

şefaât: Araya girme, aracı, ricacı olma.

şefkat: Acıyıp esirgeme, birini severek sakınma, koruma altına alma.

şehadet: Tanıklık, şahitlik.

şer: Kötülük, fenalık.

şeytan: Hz. Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı kıskırtan, kötülüğe yönelten cin, iblis.

şükür: Bir şeyin karşılığını vermek, yapılan iyiliği dile getirmek ve sahibini övmek. İyiliğin kıymetini bilmek, iyilik edene teşekkür etmek.

T-U

tabii: Doğal.

takva: 1.Bilinçli davranma; uyanıklık, dikkatli olma, sakınma, korunma, korkma, endişelenme, kaygılanma. 2.Allah'ı görüyormuşçasına bir bilinç içerisinde farzları, vacipleri hakkıyla yerine getirme; Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak amacıyla nafileleri çokça yapma; sünnete uyma.

tebliğ: 1.Ulaştırma, duyurma, açıklama.2."Allah'ın kendilerine indirmiş olduğu vahiyleri insanlara eksiksiz olarak bildirmesi." anlamında peygamberlerin sıfatlarından biri.

tecvid: Bir şeyi iyi yapmak, güzelleştirmek, Kur'an'ı harflerin çıkış yerlerine ve özelliklerine dikkat ederek okumak.

tedvir: Çevirme, döndürme. Kur'an'ı ortalama bir süratte okuma.

tertil: Ağır ağır tane tane okuma. Kur'an'ı, ayetleri üzerinde düşünerek okuma.

tesbih: "Sübhanallah" sözünü söyleme. Allah'ı her türlü eksik ve yanlış anlayıştan uzak tutmak, kutsamak.

tevatür: Bir haberin ağızdan ağıza yayılması, yaygın olan. Yalan söylemesi mümkün olmayan büyük topluluklar tarafından aktarılan. Bilgi, haber.

tevhid: Allah'ı zatında, sıfatlarında ve fiillerinde birleme, tek ve eşsiz olduğuna inanma, O'na hiçbir şeyi ortak koşmadan ibadeti yalnızca Allah için yapma.

tezhip: Yazma kitaplarda, sayfaların yıldız ve boya ile bezenmesi, yaldızlama.

tilavet: Kur'an'ı güzel ve sesli olarak usulünce okuma.

tûfan: Şiddetli yağmur, fırtınalı sel.

U-Ü-V-Z

urgan: Keten, kenevir, pamuk, jüt gibi türlü dokuma maddelerinden yapılan ince halat.

ümmet: Din ve inanç birliği temelinde bir araya gelen ve aynı peygambere bağlanan insanlar topluluğu, bir din üzerinde birleşen millet.

vahiy katipleri: Kur'an'ın indiği dönemde Hz. Peygamberin emriyle ayetleri yazan sahabiler.

vahiy: Gizli konuşmak, fısıldamak, seslenmek, ilham etmek, işaret etmek. Allah'ın buyruk, yasak ve öğütlerini insanlara ulaştırmak üzere peygamberlerine özel yollarla iletmesidir.

vakf: Durmak, durdurmak.

vasıl: Birleştirmek, yan yana getirmek, ulaştırmak, bağlamak.

vasiyet: Bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey.

vecd: Şiddetli dinî duygu ve heyecan hâli, coşma.

vesvese: Kuruntu. Yanlış ve yersiz düşünce, evham.

zalim: Haksızlık yapan, birinin hakkını zorla elinden alan kimse.

zebani: Cehennem bekçisi.

zikir: Anmak, yüceltmek, yâd etmek, hatırlamak.

KAYNAKÇA

- Ahmed b. Hanbel, **Müsned**, Çağrı Yayınları, İstanbul-Tunus, 1992.
- Altuntaş, Halil; Şahin, Muzaffer, **Kur'an-ı Kerim Meali**, DİB Yayınları, Ankara, 2006.
- Ateş, Süleyman, **Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri**, Yeni Ufuklar Neşriyat, b.y.y., tsz.
- Buharî, **el-Câmi'u's-Sahîh**, Çağrı Yayınları, İstanbul-Tunus, 1992.
- Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2000.
- Çetin, Abdurrahman, **Kur'an Okuma Esasları**, Emin Yayınları, Bursa, 2007.
- Dini Terimler Sözlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, 2009.
- Demirci, Muhsin, **Tefsir Usulü ve Tarihi**, İFAV Yayınları, İstanbul, 2001.
- Dereli, Muhammet Vehbi, **Duha'dan Hümeze'ye On İki Sure Tefsiri**, Asude Yayınları, Konya, 2004.
- Ebu Davud, **Sünen**, Çağrı Yayınları, İstanbul-Tunus, 1992.
- Esed, Muhammed, Kur'an Mesajı (çev. Cahit Koytak-Ahmet Ertürk), İşaret Yayınları, İstanbul, 2002.
- Heysemî, Nureddin, **Mecmau'z-Zevaid**, Beyrut, 1988.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmail b. Ömer b. Kesîr el-Kuraşî, **Tefsîru'l-Kur'ânî'l-Azîm**, Dâru't-Turâs, Kahire, 1980.
- İbn Mace, **Sünen**, Çağrı Yayınları, İstanbul-Tunus, 1992.
- İbn Manzur, Ebu'l-Fadl Cemâlüddîn Muhammed, **Lisânü'l-Arab**, Dâr-ı Sadır, Beyrut, 1990.
- İbnü'l-Cezerî, **En-Neşr fî Kıraatî'l-Aşr**, thk. Ali Muhammed Debbâ, Mısır, tsz.
- Karaçam, İsmail, **Kur'an-ı Kerim'in Okunma Kaideleri ve Faziletleri**, İFAV Yayınları, İstanbul, 1984.
- Komisyon, **Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir**, DİB Yayınları, Ankara, 2006.
- Komisyon, **Dini Kavramlar Sözlüğü**, DİB Yayınları, Ankara, 2006.
- Komisyon, **Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali**, TDV Yayınları, Ankara, 2004.
- Kur'an Yolu, DİB, Ankara, 2007.
- Mevdudî, Ebu'l-A'lâ, **Tefhîmü'l-Kur'an** (çev. Heyet), İnsan Yayınları, İstanbul, 1996.
- Müslim, **el-Câmi'u's-Sahîh**, Çağrı Yayınları, İstanbul-Tunus, 1992.
- Öge, Ali - Dereli, Muhammet Vehbi, **Kur'an Bilgisi Tecvid Soru Bankası**, Kitap Dünyası, Konya, 2012.

Rûdânî, Muhammed bin Süleyman, **Cem'u'l-Fevaid** (çev. Naim Erdoğan), İz Yayıncılık, İstanbul, 2003.

Salman, Faruk - Yılmaz, Nazif - Morgül, Nihat, **Tecvîdli Kur'an-ı Kerim Elif-Bâ'sı**, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2005.

Solmaz, N. Mehmed - Çakan, İ. Lütfi, **Kur'an-ı Kerim'e Göre Peygamberler ve Tevhid Mücadelesi**, Ensar Yayınları, İstanbul, 1991.

Tirmizî, **Sünen**, Çağrı Yayınları, İstanbul-Tunus, 1992.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2005.

Ünal, Mehmet, **Kur'an'ın Anlaşılmasında Kıraat Farklılıklarının Rolü**, Fecr Yayınları, Ankara, 2005.

Ünlü, Demirhan, **Kur'an-ı Kerim'in Tecvidi**, MEB Yayınları, Ankara, 1976.

Yazım Kılavuzu, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2005.

Yazır, M. Hamdi, **Hak Dini Kur'an Dili** (Sadeleştirilmiş Baskı), Azim Dağıtım, İstanbul, tsz.

Zemahşerî, Ebu'l-Kasım Mahmud b. Ömer el-Harezmi, **el-Keşşâf an Hakâikı Ğavâmızı't-Tenzîl ve Uyûni'l-Ekâvîl fî Vücûhi't-Te'vîl**, Daru'l-Kütûbi'l-İlmiyye, Beyrut, 1995.

<http://www.altinoluk.com/>

<http://www.diyantireegitim.gov.tr/>

<http://www.sorularlailamiyet.com/>

Bu kitaptaki Kur'an-ı Kerim metinlerinde Dr. Muhammed ABAY tarafından Hâfız Osman hattına uygun olarak geliştirilen mushaf hattı kullanılmıştır.